

**ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÇANKAYA BÖLGESİ
BELEDİYE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI (BELMEK) EL
SANATLARI TEKNOLOJİSİ KÖSELE ÇANTA YAPIMI
PROGRAMININ İNCELENMESİ**

Banu Coşkun

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) yıl sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Banu
Soyadı : Coşkun
Bölümü : Dekoratif Ürünler Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: : Ankara Büyükşehir Belediyesi Çankaya Bölgesi Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Teknolojisi Kösele Çanta Yapımı Programının İncelenmesi

İngilizce Adı: : Ankara Metropolitan Municipality Çankaya Region Municipal Professional Directives (BELMEK) Hand Arts Investigation of The Technological Solid Bag Project Program

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Banu COŞKUN

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Banu Coşkun tarafından hazırlanan “Ankara Büyükşehir Belediyesi Çankaya Bölgesi Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Teknolojisi Kösele Çanta Yapımı Programının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Başkan): Prof. Dr. Mediha GÜLER

Dekoratif Ürünler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. H. Serpil ORTAÇ

El Sanatları Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 01/03/2018

Bu tezin El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde bana yol gösterip yönlendiren değerli hocam Sayın Prof. Dr. Mediha GÜLER'e teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam sırasında yardımlarını benden esirgemeyen abim Tolga COŞKUN' a ve manevi desteğinden dolayı sevgili annem Şeyda COŞKUN' a çok teşekkür ediyorum.

**ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÇANKAYA BÖLGESİ
BELEDİYE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI (BELMEK) EL
SANATLARI TEKNOLOJİSİ KÖSELE ÇANTA YAPIMI
PROGRAMININ İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Banu Coşkun

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Mart 2018

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, yetişkin eğitiminde önemli bir yere sahip olan Ankara Büyükşehir Belediyesi Çankaya Bölgesi Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Teknolojisi Kösele Çanta Yapımı Dersinin kursiyer görüşlerine göre incelenmesi ve yeterliliklerinin ortaya konmasıdır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2015-2016 eğitim döneminde Ankara Büyükşehir Belediyesi Çankaya Bölgesi Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Teknolojisi Kösele Çanta Yapımı Dersine devam eden kursiyerler oluşturmaktadır. Toplam 40 kursiyere uzman görüşünde hazırlanan anket uygulanmış, elde edilen veriler ise SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Kösele Çanta Yapımı kursuna katılan kursiyerlerin tamamı kadınlar olmakla birlikte büyük çoğunluğu 45 yaş ve üzerindeki kursiyerlerden oluşmaktadır. Kursiyerlerin büyük bir kısmı BELMEK kurslarına Boş Vakitleri Değerlendirmek amacıyla katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kursiyerler hammaddelerini yurt içinde deri malzemeleri satan işyerlerinden temin etmektedir ancak en çok karşılaştıkları sıkıntılar arasında pahalı olmasını, zor temin edilmesi ve yetersizliğini göstermişlerdir. Kursiyerler Kösele Çanta Yapımı kursunun süresini, uygulanan teknikleri, yararlanılan kaynakları büyük ölçüde yeterli bulmaktadır. Kursiyerler büyük ölçüde eğitim programıyla amaçladıkları hedeflere ulaştıklarını, programın içeriğinin yeterli olduğunu, uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Kursiyerler Kösele Çanta Yapımı kursunda yaptığı ürünlerin tasarımını büyük ölçüde öğreticiyle birlikte belirlemektedirler. Bu hususta öğreticilerin etkisinin büyük olduğu değerlendirilmektedir. Kursiyerlere kursların daha da geliştirilmesi adına yapılması gereken faaliyetlerin neler olduğu

yönündeki tavsiyeleri, “Kösele Çanta Yapımı kurslarının yaygınlaştırılması” ve “Kösele Çanta Yapımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanması” şeklinde olmuştur.

Anahtar Kelimeler : Eğitim, yetişkin eğitimi, mesleki eğitim, BELMEK, el sanatları,
deri, dericilik
Sayfa Adedi : 186
Danışman : Prof. Dr. Mediha GÜLER

**ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY ÇANKAYA REGION
MUNICIPAL PROFESSIONAL DIRECTIVES (BELMEK) HAND
ARTS INVESTIGATION OF THE TECHNOLOGICAL SOLID BAG
PROJECT PROGRAM
(Master's Thesis)**

Banu Coşkun

**GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

March 2018

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the qualifications of the Ankara Metropolitan Municipality Çankaya Region Municipal Vocational Training Courses (BELMEK) Handicrafts Technique Soil Handbag Making Course which has an important place in adult education. During the 2015-2016 education period, Çankaya Region Municipality Vocational Training Courses (BELMEK) Handicrafts Technologie constitute trainees of the study. A questionnaire prepared in the opinion of experts was applied to 40 courses and the obtained data were evaluated in SPSS package program. According to the results of the research, all of the trainees participating in the Kösele Bag Making course are women, and the vast majority of them are 45 or older trainees. Most of the participants stated that they participated in BELMEK courses in order to evaluate Empty Times. Trainees obtain their raw materials from workplaces that sell leather goods in the country, but most often show that they are expensive, difficult to supply, and inadequate. The trainees find that the length of the sole bag making course, the techniques applied, and the resources utilized are largely adequate. Trainees have stated that they have achieved the goals they aim with a large scale training program, that the content of the program is sufficient and that the teaching methods applied are sufficient. The trainees are designing the products they make on the sole bag making course with a great deal of instructor. It is evaluated that the effect of the tutors on this subject is great. The suggestions of what activities should be done in order to further develop the courses in the courses have been in the form of "Dissemination

of sole bag making courses" and "Providing adequate employment to graduates of the sole bag making course".

Key Words : Education, adult education, vocational training, BELMEK, crafts,
leather, leather
Page Number : 186
Supervisor : Prof. Dr. Mediha GÜLER

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xxi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxviii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durum	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6

BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Eğitim.....	8
2.1.1. Eğitimin Tanımı	8
2.1.2. Eğitimin Amaçları.....	9
<i>2.1.2.1. Eğitimin Bireysel Amaçları.....</i>	<i>9</i>
<i>2.1.2.2. Eğitimin Toplumsal Amaçları.....</i>	<i>10</i>
<i>2.1.2.3. Eğitimin Siyasal Amaçları</i>	<i>10</i>
<i>2.1.2.4. Eğitimin Ekonomik Amaçları.....</i>	<i>11</i>
2.1.3. Eğitimin Çeşitleri	11
2.1.3.1. Formal (Resmi) Eğitim	11
<i>2.1.3.1.1. Örgün Eğitim.....</i>	<i>12</i>
<i>2.1.3.1.2. Yaygın Eğitim</i>	<i>12</i>
2.1.3.2. İnfomal (Resmi olmayan) Eğitim.....	12
2.2. Eğitimde Program Geliştirme	13
2.2.1. Eğitim Programı.....	13
2.2.1.1. Eğitim Programının Öğeleri	14
<i>2.2.1.1.1. Hedef.....</i>	<i>14</i>
<i>2.2.1.1.2. İçerik.....</i>	<i>15</i>
<i>2.2.1.1.3. Eğitim Durumu</i>	<i>16</i>
<i>2.2.1.1.4. Değerlendirme (Sinama Durumu).....</i>	<i>16</i>
2.2.1.2. Eğitim Programının İçerdikleri	17
<i>2.2.1.2.1. Öğretim Programı</i>	<i>17</i>
<i>2.2.1.2.2. Ders Programı.....</i>	<i>17</i>
2.2.1.3. Eğitim Programı Çeşitleri	17
<i>2.2.1.3.1. Resmi Program.....</i>	<i>17</i>

2.2.1.3.2. İşlevsel Program.....	18
2.2.1.3.3. İhmal Edilen Program.....	18
2.2.1.3.4. Örtük Program	18
2.2.1.3.5. Destekleyici Program.....	18
2.2.1.4. Program Geliştirme	19
2.2.1.4.1. Program Geliştirme Aşamaları	19
2.2.1.5. Eğitim Programı Tasarımı ve Program Geliştirme Yaklaşımları.	20
2.2.1.5.1. Konu Merkezli Program Yaklaşımları.....	20
2.2.1.5.2. Öğrenen Merkezli Program Yaklaşımları	20
2.2.1.5.3. Sorun Merkezli Program Yaklaşımları.....	21
2.2.1.6. Eğitimde Program Geliştirmenin Tarihsel Gelişimi	21
2.2.1.7. Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları.....	22
2.3. Mesleki ve Teknik Eğitim VE MEGEP	24
2.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı	24
2.3.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi	25
2.3.3. Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP).....	28
2.4. Yaygın Eğitim-Yetişkin Eğitimi-Halk Eğitimi- Hayat Boyu Öğrenme	29
2.4.1. Yaygın Eğitimin Tanımı	29
2.4.2. Yaygın Eğitimin Amaçları.....	31
2.4.3. Yaygın Eğitimin İşlevleri.....	32
2.4.5. Yaygın Eğitimin Özellikleri.....	34
2.4.6. Yaygın Eğitimin Sınıflandırılması.....	35
2.4.6.1. Temel Eğitim.....	35
2.4.6.2. Akademik Halk Eğitimi.....	35
2.4.6.3. Genel Kültür Eğitimi.....	35

2.4.6.4. <i>Demokrasi ve Yurttaşlık Eğitimi</i>	35
2.4.6.5. <i>Ev Yönetimi Eğitimi</i>	35
2.4.6.6. <i>Mesleki ve Teknik Eğitim</i>	36
2.4.6.7. <i>Özdoyum (Güzel Sanatlar) Eğitimi</i>	36
2.4.6.8. <i>Sosyal Hizmetler Eğitimi</i>	36
2.4.6.9. <i>Toplum Eğitimi</i>	36
2.4.7. Yaygın Eğitimde Gereksinimler	36
2.4.7.1. <i>Öğrenme ve Gelişme İhtiyacı</i>	36
2.4.7.2. <i>Topyekün Gelişmeler</i>	37
2.4.7.3. <i>Güven İhtiyacı</i>	37
2.4.7.4. <i>İş ve Etkin Rol İsteği</i>	37
2.4.7.5. <i>Değişiklik ve Üreticilik İsteği</i>	37
2.4.7.6. <i>Statü ve Saygı İsteği</i>	37
2.4.7.7. <i>Boş Zamanı Değerlendirme ve Dinlenme</i>	37
2.4.7.8. <i>İlgiler Kazandırma</i>	38
2.4.8. Yaygın Eğitimi Zorunlu Kılan Nedenler	38
2.4.8.1. <i>Örgün Eğitimle İlgili Sebepler</i>	38
2.4.8.2. <i>Ekonomik ve Teknolojik Sebepler</i>	38
2.4.8.3. <i>Toplumsal Sebepler</i>	38
2.4.9. Yaygın Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	39
2.4.9.1. <i>Yöntemler</i>	39
2.4.9.1.1. <i>Sunuş Yoluyla Öğretme</i>	39
2.4.9.1.2. <i>Buluş Yoluyla Öğretme</i>	39
2.4.9.1.3. <i>Sorun Çözme Yöntemi</i>	39
2.4.9.1.4. <i>Tartışma Yoluyla Öğretme Yöntemi</i>	39
2.4.9.1.5. <i>Tam Öğrenme Yöntemi</i>	40

2.4.9.1.6. Uzaktan Öğretim	40
2.4.9.1.7. Toplum Kalkınması.....	40
2.4.9.1.8. Halkla İlişkiler.....	40
2.4.9.2. Teknikler.....	40
2.4.9.2.1. Anlatım Tekniği	41
2.4.9.2.2. Tartışma.....	41
2.4.9.2.3. Gösteri Tekniği	41
2.4.9.2.4. Örnek olay Tekniği	41
2.4.9.2.5. Sempozyum	41
2.4.9.2.6. Açık Oturum (Panel).....	41
2.4.9.2.7. Forum	42
2.4.10. Yetişkin Eğitimi Programlarının Özellikleri	42
2.4.11. Türkiye’ de Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	43
2.4.11.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	43
2.4.11.2. Cumhuriyet Dönemi.....	44
2.4.12. Yaygın Eğitimin Hukuki ve Bilimsel Dayanakları.....	46
2.4.12.1. Şuralarda Yaygın Eğitim.....	46
2.4.12.2. Kalkınma Planlarında Yaygın Eğitim	51
2.4.13. Türkiye’de Yaygın/ Yetişkin Eğitimi Veren Kurumlar	55
2.4.13.1. Milli Eğitim Bakanlığı.....	55
2.4.13.1.1. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri	56
2.4.13.1.2. Çıraklık Eğitim Merkezleri	56
2.4.13.1.3. Halk Eğitim Merkezleri	56
2.4.13.1.4. Olgunlaşma Enstitüleri.....	57
2.4.13.1.5. Pratik Kız Sanat Okulları	57
2.4.13.2. Diğer Kurum ve Kuruluşlar	58

2.4.13.2.1. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK) ..58	58
2.4.13.2.2. Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE)58	58
2.4.13.2.3. Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) ..58	58
2.4.13.2.4 Türk Standartlar Enstitüsü (TSE).....58	58
2.4.13.2.5. Türkiye Ziraat Odaları Birliği.....59	59
2.4.13.2.6. Uygulamalı Eğitim Merkezleri (KÖSEM)59	59
2.4.13.2.7. Sınai Eğitim Geliştirme Merkezi (SEGEM).....59	59
2.4.13.2.8. Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı (KÜSGET).....59	59
2.4.13.2.9. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)59	59
2.4.13.2.10. Üniversiteler60	60
2.4.13.2.11. Özel Sektör.....60	60
2.4.13.2.12. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....61	61
2.4.13.2.13. Sivil Toplum Örgütleri.....61	61
2.4.13.2.14. Yerel Yönetimler61	61
2.5. BELMEK.....62	62
2.5.1. BELMEK'in Tanımı ve Misyonu62	62
2.5.2. BELMEK'in Amacı ve Tarihçesi.....63	63
2.5.3. BELMEK'in Dayanağı63	63
2.5.4. BELMEK'in Hedef Kitlesi63	63
2.5.5. Eğitim Süresi ve Sertifika.....63	63
2.5.6. BELMEK Eğitim Merkezleri.....64	64
2.5.7. BELMEK'te Verilen Eğitimler64	64
2.5.8. Sergiler ve Ürün Satışları65	65
2.6. Sanat65	65
2.6.1. Sanatın Tanımı65	65

2.6.2. Sanatın Tarihçesi.....	66
2.6.3. Sanat ve Kültür	67
2.6.4. Sanatın Amacı ve işlevi	68
2.6.5. Sanatın Sınıflandırılması	69
2.6.6. Sanat Eğitiminin Tanımı	70
2.6.7. Sanat Eğitiminin Gerekliliği	71
2.6.8. Sanat Eğitiminin Amaçları.....	71
2.6.9. Sanat Eğitiminin İşlevleri.....	72
2.7. El Sanatları.....	73
2.7.1. El Sanatlarının Tanımı	73
2.7.2. El Sanatlarının Tarihçesi.....	75
2.7.3. El Sanatlarının Özellikleri ve Önemi	78
2.7.4. El Sanatlarının Sınıflandırılması	79
2.7.4.1. <i>Ham maddesi Hayvansal, Bitkisel ve Kimyasal Lif Olan El Sanatları</i>	79
2.7.4.2. <i>Ham maddesi Ahşap (Ağaç) Olan El Sanatları</i>	79
2.7.4.3. <i>Ham maddesi Taş Olan El Sanatları.....</i>	79
2.7.4.4. <i>Ham maddesi Toprak Olan El Sanatları.....</i>	80
2.7.4.5. <i>Ham maddesi Maden (Metal) Olan El Sanatları.....</i>	80
2.7.4.6. <i>Ham maddesi Cam Olan El Sanatları.....</i>	80
2.7.4.7. <i>Ham maddesi Deri ve Hayvansal Atıklar Olan El Sanatları.....</i>	80
2.7.4.8. <i>Ham maddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları....</i>	80
2.8. Deri ve Dericilik.....	81
2.8.1. Derinin Tanımı ve Yapısı	81
2.8.2. Derinin İşlenmesi.....	82
2.8.2.1. <i>Deriyi Hazırlama İşlemleri</i>	83

2.8.2.1.1. Yumuşatma	83
2.8.2.1.2. Ön Kavaletto (Eterin sıyrılması)	83
2.8.2.1.3. Yün ve Kullardan Arındırma	83
2.8.2.1.4. Kaveletto	83
2.8.2.1.5. Kireçten Kurtarma ve samalama.....	83
2.8.2.1.6. Sırça Temizleme.....	83
2.8.2.1.7. Piklaj.....	84
2.8.2.2. Sepileme (Debagat) İşlemleri.....	84
2.8.2.3. Bitirme (Finisaj) İşlemleri	84
2.8.3. Dericiliğin Tarihsel Gelişimi	84
2.8.4. Deri Çeşitleri ve Kullanıldığı Yerler	90
2.8.5. Derinin Dekoratif Ürünlerde Kullanım Alanları	92
2.8.5.1. Deri Ev Aksesuarları.....	92
2.8.5.2. Deri Giyim Aksesuarları	93
2.9. BELMEK'teki Kösele Çanta Yapımı Dersi	94
2.9.1. Kösele Çanta Yapımı Programının Tanımı.....	94
2.9.2. Kösele Çanta Yapımı Programının Amacı	94
2.9.3. Kösele Çanta Yapımı Programının İçeriği	94
2.9.4. Ünite Dağılımı.....	96
2.10. Deri Çanta Hakkında Genel Bilgiler	96
2.10.1. Çantanın Tanımı	96
2.10.2. Çanta Çeşitleri.....	97
2.10.3. Çantanın Giyim Süslemesindeki Yeri ve Önemi.....	98
2.10.4. Deri Çanta Yapımında Kullanılan Teknikler	99
2.10.4.1. Birleştirme Teknikleri	99
2.10.4.1.1. Makinede dikerek birleştirme	99

2.10.4.1.2. Elde dikerek birleştirme	99
2.10.5.2. Astarlama Teknikleri.....	104
2.10.5.3. Boyama Tekniği.....	104
2.10.5.4. Süsleme Teknikleri.....	105
2.10.5.4.1. Biyelerle Süsleme.....	105
2.10.5.4.2. Metallerle Süsleme	105
2.10.5.4.3. Dikiş Tekniğiyle Süsleme.....	106
2.10.5.4.4. Aplikasyon Tekniğiyle Süsleme.....	107
2.10.5.4.5. Baskı Tekniğiyle Süsleme	107
2.10.5.4.6. Boyama Tekniğiyle Süsleme	108
2.10.5.4.7. Islatarak Şekil verme Tekniğiyle Süsleme	108
2.10.5.4.8. Kabartma Tekniğiyle Süsleme	109
2.10.5.4.9. Kakma (Gömme) Tekniğiyle Süsleme.....	109
2.10.5.4.10. Oyma (Kati) Tekniğiyle Süsleme	110
2.10.5.4.11. İşleme Tekniğiyle Süsleme.....	110
2.10.5.4.12. Keserek İşleme ve Linol İşleme Tekniğiyle Süsleme.....	111
2.10.5.4.13. Yakma (Dağlama) Tekniği.....	111
2.10.5.5. Hacimlendirme Teknikleri.....	112
2.10.5.6. Ağız Kapatma Teknikleri.....	114
2.10.5.7. Sap Hazırlama Teknikleri.....	114
2.10.5.8. Sapı Çantaya Takma Teknikleri.....	115
2.10.5.9. Kalıp Çıkartma Teknikleri	115
2.10.6. Deri Çanta Yapımında Kullanılan Araçlar ve Gereçler	116
2.10.6.1. Kullanılan Araçlar	116
2.10.6.1.1. Kesim ve Tıraşlama Araçları.....	116
2.10.6.1.2. Oyma ve Delme Araçları.....	117

2.10.6.1.3. Birleştirme Araçları.....	119
2.10.6.1.4. Diğer Araçlar	120
2.10.6.2. Dericilikte Kullanılan Gereçler.....	123
2.10.6.2.1. Çeşitli Metal Aksesuarlar	123
2.10.6.2.2. Çeşitli Boyalar ve Parlaticılar	125
2.10.6.2.3. Çeşitli Boncuklar	126
2.10.6.2.4. Çeşitli iplikler	126
2.10.6.2.5. Çeşitli Deriler.....	127
2.10.6.2.6. Çeşitli Yapıştircılar	128
2.10.6.2.7. Çeşitli Astarlar ve Sertleştirciler.....	128
2.10.6.2.8. Çizim (Kalıp ve Desen Çıkarma) Gereçleri	128
2.11. Kösele Çanta Yapım Aşamaları (Ürün Analizi).....	129
2.11.1. Çanta Modeli Araştırma.....	129
2.11.2. Çanta Modeli Belirleme.....	129
2.11.3. Çanta Patronu Hazırlama	130
2.11.4. Mulajdan Patron Çıkarma.....	130
2.11.5. Deriyi Boyama	131
2.11.6. Çanta Patronunu Deriye Uygulama	131
2.11.7. Çanta Modelini Kesme	132
2.11.8. Derinin Çarklı Zimba ile Delinmesi	132
2.11.9. Çanta Parçalarını Birleştirme.....	133
2.11.10. Çanta Kapağının Kenarlarını Temizleme	133
2.11.11. Çanta Süsleme	134
2.11.12. Deriyi Yaprak Kalıbını Uygulamak için Islatma	134
2.11.13. Islatılan Deriye Yaprak Kalıbını Çizme	135
2.11.14. Deriye Çizilen Yaprak Kalıplarını Kesme.....	135

2.11.15. Yaprak Üzerine Damarları Çizme	135
2.11.16. Kesilen Yaprakları, Bitmiş Çantaya Yerleştirme	136
2.11.17. Yaprakların Üstüne Süsleme Materyali Yerleştirme	136
2.11.18. Çantaya Fermejüp Takma	137
2.11.19. Çantayı Tamamlama	137
2.12. İlgili Araştırmalar	137
BÖLÜM III	145
YÖNTEM.....	145
3.1. Araştırmanın Yöntemi	145
3.2. Evren ve Örneklem.....	145
3.3. Veri Toplama Araçları.....	145
3.4. Verilerin Analizi	146
BÖLÜM IV	147
BULGULAR VE YORUMLAR.....	147
4.1. Kursiyerlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular	147
4.2. Kursiyerlerin Kurs Katılımlarına İlişkin Bulgular.....	149
4.3. Kösele Çanta Yapımı Dersinde Kullanılan Malzemeler ile İlgili Bulgular	152
4.4. Kösele Çanta Yapımı Dersinde Kullanılan Teknikler ile İlgili Bulgular ...	154
4.5. Kösele Çanta Yapımı Dersinde Yapılan Ürünler İle İlgili Bulgular	155
4.6. Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursunun İçeriği ve İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	158
BÖLÜM V	163
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	163
5.1. Sonuç.....	163
5.2. Öneriler	165

KAYNAKLAR.....	166
EKLER.....	172
Ek 1. Anket Soruları.....	173
Ek 2. Gözlem Formu	180

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Yeterlik ve Modül Tablosu</i>	96
Tablo 2. <i>Kursiyerlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	147
Tablo 3. <i>Kursiyerlerin Doğum Yerlerine Göre Dağılım</i>	148
Tablo 4. <i>Kursiyerlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılım</i>	148
Tablo 5. <i>Kursiyerlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım</i>	148
Tablo 6. <i>Kursiyerlerin Mesleklerine Göre Dağılım</i>	149
Tablo 7. <i>Kursiyerlerin Kurs Katılım Amaçlarına Göre Dağılım</i>	149
Tablo 8. <i>Kursiyerlerin Diğer Branşlardaki Kurslara Katılıp Katılmadığına İlişkin Dağılım</i>	150
Tablo 9. <i>BELMEK' te Eğitimi Verilen Diğer Kurslara Katılanların Kurslara Göre Dağılımı</i>	150
Tablo 10. <i>Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursundan Nasıl Haberdar Olduklarına İlişkin Dağılım</i>	151
Tablo 11. <i>Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursuna Katılma Sürelerine Göre Dağılım</i>	152
Tablo 12. <i>Kursiyerlerin En Çok Kullandıkları Deri Çeşitlerine Göre Dağılım</i>	152
Tablo 13. <i>Kursiyerlerin Deri Temin Ettikleri Yerlere Göre Dağılım</i>	153
Tablo 14. <i>Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kapsamında Kullanılan Malzemelerin Renginin Belirleyicisine Göre Dağılım</i>	153
Tablo 15. <i>Kursiyerlerin Ürünlerinde Kullandıkları Hammaddeyi Neye Göre Seçtiklerini Gösteren Dağılım</i>	154
Tablo 16. <i>Kursiyerlerin Çanta Yapımında Kullanılan Süsleme Tekniklerine Göre Dağılım</i>	154

Tablo 17. Kursiyerlerin Yaptıkları Ürünlerinde Tasarımı Tespit Şekillerine Göre Dağılım.....	155
Tablo 18. Kursiyerlerin Genellikle Yapmayı Tercih Ettikleri Çanta Çeşitlerine Göre Dağılım.....	156
Tablo 19. Kösele Çanta Yapımı Kursunda Yapılan Ürünlerle Piyasadaki Ürünlerin Benzerlik Durumunu Gösteren Dağılım.....	156
Tablo 20. Kösele Çanta Yapımı Kursunda Yapılan Ürünleri Kursiyerlerin Nasıl Değerlendirdiklerini Gösteren Dağılım.....	157
Tablo 21. Kursiyerlerin Gelir Elde Etme Durumlarına Göre Dağılım	157
Tablo 22. Yaptıkların Ürünlerden Gelir Elde Eden Kursiyerlerin Aylık Kazancını Gösteren Dağılım	157
Tablo 23. Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursuna Severek Katılıp Katılmadıklarını Gösteren Dağılım	158
Tablo 24. Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Süresinin Yeterliliğine İlişkin Dağılım.....	158
Tablo 25. Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Yürütülmesinde Uygulanan Tekniklerin Yeterliliğine İlişkin Dağılım.....	159
Tablo 26. Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Yürütülmesinde Kullanılan Kaynakların Yeterliliğine İlişkin Dağılım	159
Tablo 27. Kursiyerlerin Çanta Yapımında Karşılaştıkları Güçlüklerle Göre Dağılım	159
Tablo 28. Kösele Çanta Yapımı Kurslarının Geliştirilmesi İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Dağılım.....	160
Tablo 29. Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Amaçlarına Ulaşmada Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım.....	161
Tablo 30. Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının İçeriğinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım.....	161
Tablo 31. Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programında Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım	161

Tablo 32. <i>Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Uygulanmasında Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	162
Tablo 33. <i>Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursunda Uygulanan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	162

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Eğitimin çeşitleri	11
Şekil 2. Sanatın sınıflandırılması.....	70
Şekil 3. Derinin genel yapısı	81
Şekil 4. İşlemeli pabuç (Topkapı Sarayı Müzesi)	88
Şekil 5. İşlemeli deri kahve torbası (Manisa Arkeoloji Müzesi).....	89
Şekil 6. İlik örgü.....	100
Şekil 7. İlik örgü ile birleştirme.....	100
Şekil 8. Tek örgü	100
Şekil 9. Tek örgü ile birleştirme.....	100
Şekil 10. Çift örgü 1	101
Şekil 11. Çift örgü 2	101
Şekil 12. Çift örgü ile birleştirme	101
Şekil 13. Çapraz iğne.....	102
Şekil 14. Çapraz iğne ile birleştirme	102
Şekil 15. Çift çapraz iğne	102
Şekil 16. Oyulgama dikişi	103
Şekil 17. Verev sarma	103
Şekil 18. Elde makine dikişi.....	104
Şekil 19. Elde makine dikişi ile birleştirme	104
Şekil 20. Biyelerle süsleme tekniği	105
Şekil 21. Metallerle çanta süsleme	106

Şekil 22. Dikiş Teknikleriyle çanta süsleme.....	106
Şekil 23. Aplike ile çanta süsleme.....	107
Şekil 24. Baskı tekniğiyle çanta süsleme	108
Şekil 25. Boyayarak çanta süsleme	108
Şekil 26. Masklı kösele çanta	109
Şekil 27. Kabartarak çanta süsleme.....	109
Şekil 28. Oyma tekniğiyle çanta süsleme.....	110
Şekil 29. Kesme tekniğiyle çanta süsleme	111
Şekil 30. Yakma tekniğiyle çanta süsleme	112
Şekil 31. Torbalandırarak yapılan hacimlendirme	112
Şekil 32. Penslerle hacimlendirme	113
Şekil 33. Büzgüyle hacimlendirme	113
Şekil 34. Körüklerle (sufle) hacimlendirme	113
Şekil 35. Fermejüp ile çanta ağzı kapatma.....	114
Şekil 36. Deri kesim bıçağı	116
Şekil 37. Makas	117
Şekil 38. Biz	117
Şekil 39. Çarklı zımba.....	117
Şekil 40. Çelik kalem	118
Şekil 41. Linol bıçağı	118
Şekil 42. Zımba basma aleti	119
Şekil 43. Basabas.....	119
Şekil 44. Deri iğneleri	119
Şekil 45. Deri dikiş makinesi	120
Şekil 46. Muşta.....	120
Şekil 47. Çekiç	120

Şekil 48. Çelik cetvel.....	121
Şekil 49. Fırça.....	121
Şekil 50. Kauçuk	121
Şekil 51. Kargaburun.....	122
Şekil 52. Pense	122
Şekil 53. Pergel.....	122
Şekil 54. Rulet	122
Şekil 55. Çeşitli metaller	123
Şekil 56. Zımbalar	123
Şekil 57. Toka çeşitleri	124
Şekil 58. Bağlantı halkaları	124
Şekil 59. Perçin çeşitleri	124
Şekil 60. Boyalar	125
Şekil 61. Parlaticılar	125
Şekil 62. Çeşitli boncuklar	126
Şekil 63. İplikler.....	126
Şekil 64. Sırım.....	127
Şekil 65. Çeşitli deriler.....	127
Şekil 66. Kösele.....	128
Şekil 67. Yapıştırıcı.....	128
Şekil 68. Çanta modeli	129
Şekil 69. Çanta modeli	129
Şekil 70. Çanta modeli belirleme	129
Şekil 71. Çanta mulajı hazırlama	130
Şekil 72. Çanta mulajını tamamlama	130
Şekil 73. Mulajın parçalarını kartonun üzerine çizme	130

Şekil 74. Mulajın parçalarını kesme.....	130
Şekil 75. Deriyi boyama.....	131
Şekil 76. Çanta patronunu deriye uygulama	131
Şekil 77. Çizilen çanta modelini kesme	132
Şekil 78. Derinin çarklı zımba ile delinmesi	132
Şekil 79. Çanta körüğünü birleştirme.....	133
Şekil 80. Çanta parçalarını birleştirme	133
Şekil 81. Çanta kapağı temizleme	133
Şekil 82. Çanta kapağını tamamlama	133
Şekil 83. Çantanın yaprak kalıbını hazırlama:	134
Şekil 84. Deriyi yaprak kalıbını uygulamak için ıslatma	134
Şekil 85. Islatılan deriye yaprak kalıbını çizme	135
Şekil 86. Deriye çizilen yaprak kalıplarını kesme.....	135
Şekil 87. Yaprak üzerine damarları çizme	135
Şekil 88. Kesilen yaprakları, bitmiş çantaya yerleştirme	136
Şekil 89. Yaprakların üstüne süsleme materyali yerleştirme	136
Şekil 90. Çantaya fermejüp takma	137
Şekil 91. Çantayı tamamlama.....	137

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ASMEK	Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
BELMEK	Belediye Meslek Edindirme Kursları
BELTEK	Belediye Teknik Eğitim Kursları
BUSMEK	Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
EBMM	Erzurum Büyükşehir Belediyesi Meslek Kursları
GAMEK	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İSMEK	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İŞKUR	İş ve İşçi Bulma Kurumu
İZEM	İzmir Büyükşehir Belediyesi Eğitim Merkezleri
KAYMEK	Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Beceri Kursları
KAPEM	Nevşehir Belediyesi Kapadokya Eğitim Merkezi
KEÇMEK	Keçiören Belediyesi Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi
KO-MEK	Kocaeli Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları
KÜSGET	Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi ve Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
METARGEM	Mesleki ve Teknik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SEGEM	Sınai Eğitim Geliştirme Merkezi
TDK	Türk Dil Kurumu
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu
TODAİE	Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TSE	Türk Standartlar Enstitüsü
TÜSSİDE	Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)
YENİMEK	Yenimahalle Belediyesi Meslek Edindirme ve Hobi Kursları

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durum

Sanat, bazı düşüncelerin, amaçların, durumların ya da olayların, beceri ve düş gücü kullanılarak ifade edilmesine ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı insan etkinliğidir. Sanat ve sanat ürünleri çağdan çağa ve toplumdaki topluma çok farklı biçimlerde değerlendirilmiştir, ama buna karşın bütün insanlık tarihi boyunca var olmuştur. (Erkmen, 1986, s. 122).

El sanatları, bir milletin kültür ve kişiliğinin en canlı belgelerinden sayılır. Asırlar boyu, toplumun yaşam zevki, öyküsü, sanat anlayışı ve el becerisiyle bütünleşerek, insan ruhunun derinliklerinden eserlerine, incelikle aksettiğini gördüğümüz Türk el sanatlarının, başka milletlere nasip olmayan çok zengin, muhteşem bir geçmişi vardır.

El sanatları, tabiatın şartlarından korunma, örtünme ve örtme ile yaşam koşullarına kolaylık sağlama ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Orta Asya'dan göç ederek medeniyet ve kültürünü beraberinde Anadolu'ya taşıyan Türklerin , yüzyıllar boyunca yapı geldiklerini halı, kilim, heybe, kese, çorap, kumaş, işleme, tahta, maden, deri, cam işleri ve folklorik giysiler ile gündelik kullanım eşyalarında, renk, zevk ve duyguyla yoğrulmuş emeğin, sabır potasından adeta fişkıran, Türk insanının milli zevkini ve yaratıcılığının enginliğini buluruz.

Asırlar boyunca becerisini, öncelikle fayda bakımından, ihtiyacını karşılamak düşünce ve amacıyla kullanan atalarımız, Orta Asya'da yöresel özellik taşıyan Türk el sanatları tarihi içinde daimi aşama ve özünü koruyan gelişimiyle günümüze kadar ulaşmasını sağlamışlardır (Başlangıç, 1981, s. 97).

Çok zengin bir el sanatları potansiyeline sahip olan Türk milletinin kültür tarihi incelendiğinde asırlar öncesinden bile yaratıcı gücünü kullanarak madenlerden, taşlardan,

bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen ham maddeleri değerlendirerek çeşitli ihtiyaç maddelerini yaptığı görülmektedir.

Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan göç yolunda karşılaştıkları kültürlerden de etkilenerek günümüze kadar uzanan zengin el sanatlarımızı oluşturmuşlardır (Altuntaş, 1994, s. 1).

Eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürleme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir. Eğitim tanımında yer alan yaşantı, bireyin diğer bireylerle ve çevresiyle etkileşiminin bireyde bıraktığı izlenim olarak tanımlanır.

Kültürleme ise, kültürel değerlerin bireye kazandırılması sürecidir. Kültürleme, eğitim kavramından da daha geniş kapsamlı görülmekte ve doğumdan ölüme kadar, bireyin toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi olarak kabul edilmektedir (Demirel, 2011a, s. 6-8).

Yaşantı, eğitsel yönden, kazanılmış ve yaşanılmış yaşantı olarak iki kategoride ele alınmaktadır. Yaşanılmış yaşantı, bireylerin birbirleriyle etkileşimi sonucunda yer alan etkinliklerin tümünü içermektedir. Kazanılmış yaşantı ise söz konusu etkileşim içinde yer alan etkinliklerden sadece bireyde kalıcı iz bırakan ve bireyin davranışında değişim oluşturan etkinliklerdir.

Eğitim sonunda bireyde davranış değişikliği olur. Davranış, organizmanın gözlenebilen ya da gözlenemeyen (ölçülebilen) etkinliklerin tümüdür. Eğitim açısından davranışın gözlenebilir, ölçülebilir ve istenilir olması koşulları aranır. Davranış değişikliği bireyin yaşantıları sonucu oluşur. (Filiz, 2006, s. 6).

Bir ülkede eğitim sisteminin temeli, eğitimin genel yapısını oluşturan 'eğitim programlarıdır'. Eğitim sisteminde yapılan bütün düzenlemeler programlarla okullara yansıtılır. Eğitim programları genel olarak, varılacak hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için gerekli içeriği ve eğitim durumları ile hedeflere ulaşip ulaşamadığını belirlemek amacı ile değerlendirmeyi kapsar.

Eğitim programının uygulama boyutu, belli öğrencileri, belli bir zaman süresi içinde yerleştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümüdür. Üretime göre insan yetiştirmek eğitimin görevidir. Yani ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü eğitim yetiştirir. Yaygın eğitim, örgün eğitim imkanlarından hiç faydalanmamış durumda olanlara, gittikleri okulu yarım bırakıp erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarında

okuyup da meslek dallarına daha yeterli olmak isteyenlere uygulanan eğitimidir. Yaygın eğitim, örgün eğitim kurumlarının dışında eğitim görenler için uygulanan kısa ve uzun dönemli eğitimidir. Buna hizmet içi eğitimler, halk eğitimi, özel kurslar, özel dershaneler, özel gençlik programları ve okul dışı etkinlikler yaygın eğitim kapsamına girmektedir. Yaygın eğitim bireylere hayat boyu öğrenme imkânı sağlayarak, kendilerini sürekli geliştirmeleri yoluyla, bireylerin içinde yaşadıkları yörenin ve toplumunda ekonomik ve sosyal gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Halk Eğitim Merkezlerinin hitap ettiği insanlarda yaş, cinsiyet, eğitim ve kültür düzeyi ayırt edilmemekte ve programda süre, seviye, uygulama mekânı gibi unsurlarda herhangi bir sınırlama getirmemesi bu alanda yapılan tüm tanımlamalara cevap verebilecek düzeyde olup sayılamayacak kadar çok kesime hitap etmektedir. Yetişkinlerin yeterli bilgi ve beceri kazanmasına yardımcı olan halk eğitimi örgün eğitim kurumları kadar önemlidir (Demirel ve Ün, 1987, s. 340).

Belediye Meslek Edindirme Kursları (BELMEK), toplumda kültür, sanat ve estetik bilincini yaygınlaştırmak, kültürel zenginliklerimizin korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak, kadınlarımızı yeni bilgi ve becerilerle donatarak meslek sahibi yapmak, aile ekonomilerini güçlendirmek, kadınlarımıza birlikte yaşama ve planlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, toplumda dostluk, dayanışma ve güven duygusunu pekiştirmek, boş zamanların verimli bir şekilde kullanımını sağlamak amacıyla, “Her ev atölye olacak” sloganıyla, Halk Eğitim Merkezleri denetiminde, 439 usta öğretici ile 6 ana merkez ve 160 kurs yerinde 31 branş da meslek edindirme ve el beceri kursları düzenlenmektedir (Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Meslek Edindirme Kursları [BELMEK], 2014).

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın problemi; Ankara ili, Ankara Büyükşehir Belediyesi BELMEK El sanatları teknolojisi kösele çanta yapımı programının içerdiklerinin ve ders saatlerinin yeterliliği, öğretim yöntemlerinin yeterliliği, piyasa ürünleri ile benzerlik durumları, ürünlerini satma sergileme durumları, kösele çanta yapımı kursunun kursa katılan öğrencilerin aile ekonomisine katkısının etkisine ilişkin öğrenci görüşlerinin neler olduğu bulgularla ortaya konulması olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Ankara ili, Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı Çankaya Belediyesine bağlı BELMEK’ teki El sanatları teknolojisi kösele çanta yapımı programının

araç-gereç, günlük hayattaki geçerliliği ve bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin bu kurstan beklentileri ve kurs sonundaki düşünceleri değerlendirilecektir.

Bu amaç çerçevesinde araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranacaktır.

1. Kösele çanta yapımı programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. BELMEK'teki kösele çanta yapımı programındaki kursiyerlerin kişisel özellikleri nelerdir?
3. BELMEK'teki kursiyerlerin kursa katılım amaçları nelerdir?
4. BELMEK'teki kursiyerlerin BELMEK dışında eğitim aldıkları diğer kurumlar ve katıldıkları diğer kurslar nelerdir?
5. BELMEK'teki kursiyerlerin kösele çanta yapımı programında kullandıkları araç gereçler nelerdir ve nasıl temin ediliyor?
6. Kursiyerlerin kösele çanta yapımı programında kullandıkları teknikler nelerdir?
7. Kursiyerlerin kösele çanta yapımı programında faydalandıkları yazılı kaynaklar yeterli midir?
8. Kursiyerlerin kösele çanta yapımı programında yaptıkları ürünler nelerdir?
9. Kursiyerlerin kösele çanta yapımı programına geliş nedenleri nelerdir?
10. BELMEK'teki kursiyerlerin kösele çanta yapımı programında kullanılan malzemelerin teminine ilişkin görüşleri nelerdir?
11. BELMEK'teki kösele çanta yapımı programı kursiyerlerin beklentilerine cevap verebiliyor mu?

1.3. Araştırmanın Önemi

Verilen eğitimler sonunda bireyin yaşamında fayda sağlayacak bilgi beceriler kazandırarak hem kendilerine hem de topluma faydalı bireyler yetiştirmek hedeflenir. Eğitim sonundaki başarının ve verimin yüksek olması için bireylerin istekleri ve arzuları doğrultusunda olumlu ve olumsuz yanlar belirlenerek, olumsuz yönlerin giderilmesine ve bireylere en verimli eğitimin verilmesine çalışılmalıdır.

Yapılan araştırma BELMEK'teki kösele çanta yapımı dersi uygulaması sürecinde sorunların tespit edilmesi ve çözüme kavuşmasında faydalı olacaktır. Kursiyerlerin devam

edecekleri kurs hakkındaki düşünceleri, kursa geliş sebepleri ve kurs bittiğinde neler yapmayı düşündükleri son derece önemlidir. Kursun olumlu ya da olumsuz yönlerinin ortaya çıkarılmasında en etkili kişiler kursiyerlerdir. Kurslarda verilen eğitimin geçerliliğini saptama açısından kursiyer görüşlerini almak için hazırlanan bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Araştırma daha sonraki araştırmalara kaynak olma özelliği taşıyacağı ve ortaya çıkan öğrenci görüşleri ve bu görüşlere getirilen öneriler önem taşımaktadır.

Yapılan araştırma BELMEK'teki kösele çanta yapımı dersi uygulaması sürecinde karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve çözüme kavuşmasında faydalı olacaktır.

Bu araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Bölgesi BELMEK kösele çanta yapımı programına ilişkin daha önce böyle bir araştırmanın yapılmamış olmasından dolayı önem taşımaktadır.

1.4. Sayıtlar

- a. Araştırma ile ilgili kütüphanelerden taranan kaynaklar yeterli ve güvenilirlerdir.
- b. Araştırma için belirlenen teknik ve yöntemler araştırmanın amacına hizmet eder niteliktedir.
- c. Anket uygulamasının içeriği geçerli ve güvenilirlerdir.
- d. Veri toplamak amacıyla geliştirilen anket soruları konuyu açıklayıcı niteliktedir.
- e. Araştırma konusunda başvuru uzman görüşleri yeterlidir.
- f. Araştırma için belirlenen zaman ve imkanlar yeterli düzeydedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Yapılan araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Bölgesi BELMEK kösele çanta yapımı programı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Bölgesi BELMEK kösele çanta yapımı
 - a. Programı hakkında öğrenci görüşleri ile sınırlıdır.
3. Araştırmada elde edilen bilgiler, kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.

4. Araştırma seçilen örneklem ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Toplumun değer yargıları ile bilgi ve beceri birikiminin yeni kuşaklara aktarılması; bu amaçla okullarda ve benzer kurumlarda sürdürülen öğretim ve yetiştirme etkinlikleri. Geniş anlamda eğitim, kişinin belli bir yaşam tarzını öğrendiği toplumsallaşma ve kültürleşme sürecidir (Erkmen, 1986, s. 109).

Örgün Eğitim: Kurumlaşmış ilk, orta ve yüksek gibi düzeylere ayrılan, hiyerarşik bir sıra içinde, Birinin diğerine hazırladığı ya da üzerine oturduğu bir eğitimidir (Güneş, 1996, s. 3).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir düzeyinden ayrılmış bireylerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı çeşitli süre ve düzeylerde yaşam boyu eğitilmeleri için örgün eğitim kurumları ile birlikte ya da onlardan ayrı olarak sunulan eğitim, üretim, kılavuzluk ve uygulama etkinlikleri bütünüdür (Balcı, 2010, s. 222).

Meslek Eğitimi: Bireye yaşamı için gerekli olan bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırma sürecidir (Taşpınar, 1995, s. 319).

Meslek: Bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005, s. 1377)

Deri: Hayvan vücudunu tüy, kıl ve pulla kaplayan örtüdür. Hayvanın vücudunu dış etkilere karşı koruyan deri, ırk, cins, yaş, mevsim, beslenme ve bakım şartlarına göre yapısında değişiklikler gösteren bir özelliğe sahiptir (Gökçesu, 2002, s. 15).

Dericilik: Hayvan derilerinin ve postlarının sepiyerek çürümesinin engellenmesi ve insan kullanımına uygun duruma getirilmesi işlemidir (Erkmen, 1986, s. 166).

Kurs: Resmi ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen ve kısa süreli derslere dayanan eğitim etkinliği (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005, s. 1260)

Sanat: Bir duygu, tasarı, güzellik vb. nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım Sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık (TDK, 2005, s. 1695).

El Sanatları: El tezgahlarında bir yardımcı araç kullanarak yapılan işlerin hepsi (TDK, 2005, s. 629).

Program Geliştirme: Toplumdaki yeni gelişmeler göz önünde tutularak belli bir öğretim programının ya da tüm programların genel ve özel amaçlar, ders konuları, öğretim metotları ve değerlendirme yolları vb. bakımından araştırma yoluyla düzeltilmesi, yenileştirilmesi ve önerilen değişikliklerin denendikten sonra genelleştirilmesi işidir (Büyükkaragöz, 1997, s. 57).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim

2.1.1. Eğitimin Tanımı

Her felsefi sisteme ve psikolojik yaklaşıma göre eğitimle ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Bu nedenle eğitimle ilgili çok sayıda tanımla karşılaşmak mümkündür. Eğitimle ilgili bu kadar çok tanım yapılmasının sebebi, farklı alanlardaki kişilerin kendi bakış açılarına göre olanı değil de olması gerekeni açıklama girişimleri olabilir.

Eğitimde sosyal yöne ağırlık veren eğitimcilere göre eğitim, bireyin içinde yaşadığı topluma göre sosyalleşmesi, toplumun kültürünü kazanması kısacası sosyalleşme olarak tanımlanır.

Psikoloji odaklı olanlara göre eğitim, bireyin içindeki yetenekleri, ilgileri, ulaşabileceği en üst düzeye çıkarmak, kişinin potansiyel gücünü tam olarak geliştirebilmek için gerekli çevre imkanlarını hazırlamaktır.

Ekonomistlere göre eğitim, bir yatırım ve üretim merkezidir. Bu yaklaşıma göre eğitim, ekonominin en önemli unsurlarından biri olan işgücünü kalifiye hale getiren bir sistem olarak tanımlanır.

Yukarıda açıklanan yaklaşımlardan hareketle eğitimin felsefi, sosyal, psikolojik, ekonomik temelleri olan çok geniş bir alan olduğu sonucuna varılabilir. Literatürde eğitimin genel olarak kabul edilen tanımı ise şudur: “Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.” (Kıncal, 2011, s. 11-12)

Eğitim bir srec, sürekli bir oluşumdur. nceki kuşağın birikimlerini yetişen kuşağa aktarma etkinliği olarak da tanımlayabiliriz. Eğitim; gerçek yaşama yönelik olumlu davranış ve tutumlar geliştirmeyi sağlayan, bireye yaşadığı dünyayı kavratmak ve kendi kendine yeter hale gelmesini sağlamak için yapılan planlı ve plansız etkinliklerin tümüne “eğitim” diyebiliriz.

İlkel toplumlarda yaşamın sade ve basit ilişkilere dayanması, bilgi birikiminin sınırlılığı, profesyonel bir eğitim etkinliğini gerektirmiyordu. Ancak yaşamın çeşitlenmesi ve buna bağlı olarak çok farklı meslek ve iş alanlarının doğması profesyonel eğitimi zorunlu hale getirdi. Önceleri usta-ırac ilişkisi içinde ya da büyüklerin kanalıyla öğrenen ocuk ve gençler, artık okul ortamında kendini yaşama hazırlamaya başladı. Günümüzde bilim ve teknolojiadaki gelişme, örgün eğitimin yanında yaygın eğitimi de zorunlu kılmıştır. Eğitim, yaşanan bu hızlı sürecin isteklerini karşılayabilmek için bilimsel gelişmelerden yararlanarak sürekli kendini yeniler (Doğan, 2003, s. 27).

Eğitim, ülkenin kalkınmasına hizmet sunan bir işleve sahiptir. Bir ülkenin kalkınması yetişmiş insan gücüyle gerçekleşebilir. İnsan gücünün yetiştirilmesi ise eğitimin işlevidir. Böylece ekonominin teknolojiyle ilişkisi yanında, teknolojik gelişmeyi kavrayan, uygulayan, teknolojiden gerektiği gibi yararlanmayı bilen insan gücüyle, bu insanı yetiştirme görevini üstlenmesi beklenen eğitimin ilişkisi önem kazanmaktadır. Bu önemli işleviyle eğitim sistemi tüm toplumsal sistemlerin merkezinde yer alır (Bilen, 2006, s. 2).

2.1.2. Eğitimin Amaçları

Her toplum bireylerini eğiterek, onların toplumla uyumlu ve topluma katkıda bulunacak biçimde yetişmelerini amaçlar. Günümüz toplumlarında bu işlevi eğitim kurumu üstlenmiştir. Eğitim çok amaçlı bir girişimdir. Eğitimin amaçlarını belli gruplar altında toplamak mümkündür.

Bu yönüyle düşünülürse, eğitimin bireyi geliştirme, toplumsallaştırma, siyasal ve ekonomik amaçlarından bahsedebiliriz (Kıncal, 2011, s. 112)

2.1.2.1. Eğitimin Bireysel Amaçları

Bireysel açıdan eğitim ve okulun her öğrencinin kendi yeteneklerini keşfedip geliştirmesine; akademik ve akademik olmayan alanlarda birtakım bilgi ve beceriler kazanmasına yardımcı olması beklenir. Bunlar arasında, temel okuma-yazma becerileri,

sayısal beceriler, öğrenme becerileri, uygulamalı ve teknik beceriler, sosyal beceriler, politik bilinç kazanma, vatandaşlık hak ve sorumluluklarının farkında olma; fiziksel gelişim, estetik gelişim, ahlaki gelişim, kültürel gelişim, kişilik gelişimi gibi işlevler yer alır. Eğitimde amaç, bireyin sadece zihinsel, yani bilgiye dayalı eğitimi değil, bedensel, sosyal ve psikolojik yönleriyle de yetiştirilmesidir. Böyle bir eğitim sürecinin sonunda birey, alanıyla ilgili bilgi ve becerileri kazanmış, toplumun kültürel değerlerini benimsemiş ve sağlıklı bir kişilik özelliği geliştirmiş olacaktır (Kıncal, 2006, s. 65).

2.1.2.2. Eğitimin Toplumsal Amaçları

Kültür, toplumun uzun süre içinde; denemiş, kullanmış ve biriktirmiş olduğu hazine, o toplumun kültürüdür. Toplumun bireyleri tarafından, ortak çabalarla oluşturulmuş bu değerler, davranışlar ve yaşama biçimleri bir toplumun aynı zamanda yaşam kaynağıdır da. Bu ortak değerlerin hem korunmasında, çocuk ve gençlere aktarılmasında hem de yenileştirmesinde eğitim kurumu görev alır (Kıncal, 2011, s. 113).

Sosyolojik açıdan bakıldığında eğitim, sosyalleşmenin özel bir görünümü, özel bir şekli olarak anlaşılmaktadır. Çünkü eğitim, belli amaçlar doğrultusunda kişide belli davranış yetkinliklerini geliştirerek veya istenmeyen bazı davranış ve alışkanlıkları değiştirmek olarak görülmektedir. Eğitimin bir amacı da toplumun kültürel mirasını aktarmak, bireyin sosyalleşmesini sağlamak, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirmektir .

2.1.2.3. Eğitimin Siyasal Amaçları

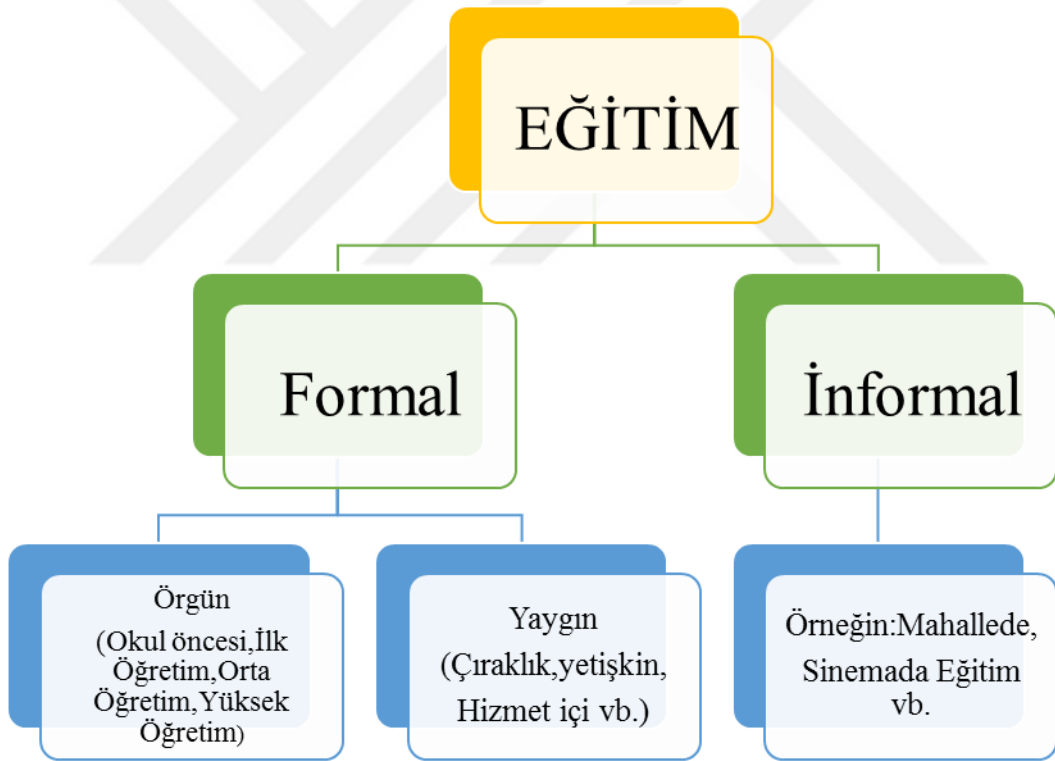
Eğitim, bireylerin düşüncelerini disipline ederek ve belli amaçlar doğrultusunda hareket etmelerini sağlayarak onları güçlerinin üstünde bir potansiyel bir güce ulaştırır. Bunu da bireyleri ben duygusundan biz duygusuna taşıyarak gerçekleştirir. Bireyler dayanışma içinde toplu hareket ederek toplumsal bir güç haline geldiklerinde ortaya çıkan toplumsal gücün kontrolü ve yönlendirilmesi gerekir. Bu noktada toplumu meydana getiren bireylere yönetme ve yönetilme rollerinin öğretilmesi gerekir. Bu bağlamda eğitimin siyasi işlevi başlar. Eğitimin bu işlevi bununla sınırlı değildir. Bundan başka; iyi vatandaş, bilinçli seçmen ve lider yetiştirmeyi hedefler (Kıncal, 2011, s. 114).

2.1.2.4. Eğitimin Ekonomik Amaçları

Ekonomi ile eğitim iç içedir. Ekonomide amaç üretmek, eğitimde amaç ise üretecek nitelikte insan yetiştirmektir. Eğitilmiş insan gücü, ekonomik büyümeyi, teknolojik gelişmeyi, doğal kaynakların ve sermayenin en iyi akılcı biçimde kullanılmasını etkilemiştir. Eğitim kurumları, ekonomik kurumların gereksinimi olan nicelik ve nitelikteki insan gücünü yetiştirmekle toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmuştur (Kıncal, 2011, s. 115)

2.1.3. Eğitimin Çeşitleri

Eğitim oluşum durumuna göre formal (resmi) ve informal (resmi olmayan) olarak aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir.

Şekil 1. Eğitimin çeşitleri (Kıncal vd., 2011)

2.1.3.1. Formal (Resmi) Eğitim

Planlı, önceden hazırlanmış plan çerçevesinde amaçlı olarak yapılan eğitimdir. Okulda yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri bu grupta yer almaktadır. Formal eğitim: amaçlı, programlı ve planlı olmalıdır. Formal eğitimde önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda

bireylerin yetiştirilmesi esastır. Formal eğitim 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda örgün ve yaygın olarak ikiye ayrılır (Kıncal, 2011, s. 22).

2.1.3.1.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; önceden planlanan, amacı ve süreleri bilinen bir programa uygun olarak öğretmen tarafından yürütülen, belli aşamalarında ve sonunda değerlendirilebilen eğitim etkinlikleridir (Doğan, 2003, s. 27).

Okul ya da okul niteliği taşıyan yerlerde Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla düzenli olarak yapılan eğitimdir. Örgün eğitim okul öncesi eğitimden, lisans üstü düzeyine değin bütün süreci kapsar. Örgün eğitim kurumları; kreşler, anaokulları, ortaokullar, genel ve mesleki teknik liseler, fakülte, enstitü ve yüksekokullardır (Türkoğlu, 1997, s. 6).

2.1.3.1.2. Yaygın Eğitim

Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerin birisinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve gereksinim duydukları alanlarda verilen eğitimdir. Toplumda örgün eğitimle beraber ve ondan sonra, eğitim yolu ile karşılanabilecek yeni gereksinimler ortaya çıktığında yapılan eğitimdir. Herhangi bir halk eğitim merkezinde yetişkinlere yönelik verilen eğitimler bu duruma örnek gösterilebilir (Kıncal, 2011, s. 23).

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaştaki bireylere gereksinim duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikte eğitimdir (Alkan, Doğan, Sezgin, 2001, s. 6).

2.1.3.2. İnfomal (Resmi olmayan) Eğitim

Amaçlı ve planlı olmayan, yaşam süreci içinde kendiliğinden oluşan süreçtir. İnfomal eğitim, doğal ortamda kendiliğinden oluşur. Planlı ve programlı değildir. Öğreticiler profesyonel değildir. Mekan veya eğitimin gerçekleştiği ortam belli değildir.

İnformal eğitimin öğrenme yolu genelde gözlem ve taklittir. Örneğin, akranlarıyla etkileşimi sonucunda edindikleri davranışlar veya bir kızın annesinden yemek yapmayı öğrenmesi bu tür eğitimler kapsamındadır (Kıncal, 2011, s. 23).

2.2. Eğitimde Program Geliştirme

Çevremizi ve kendimizi gözlemlediğimizde sürekli bir değişim ve gelişme içinde olduğumuzu görürüz. Yaşamın ve ilişkilerin sürekli değiştiği bu dünyada doğal olarak eğitim öğretimde de değişim kaçınılmazdır. Değişme yeni gereksinimleri, yeni gereksinimler de meslekleri, iş alanları ve sosyal yaşamı çeşitlendirmektedir. Bu durum eğitim programlarına da yansıtılmalıdır. Hatta dinamik programlar yaşamın içinden doğmalı ve yeni ihtiyaçlara göre kendiliğinden değişmelidir.

Program geliştirme, değişen topluma kendi uyumunu sağlama yanında, toplumsal yaşamın ve öğrenme koşullarının geliştirilmesini de amaç edinir. Toplum koşulları, problemler, bireyin gelişim ve gereksinimleri göz önünde bulundurulur.

Program dinamik bir iştir. Eğitim programı uygulanmasında en iyi sonucu almak için yapılan etkinliklerin tümü programı geliştirme etkinlikleridir (Doğan, 2003, s. 103).

Program geliştirme, eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür (Demirel, 2011b, s. 5).

2.2.1. Eğitim Programı

Program; bir işin nasıl yapılacağını, bölümlerini, uygulanacağı alanı, zamanı gösteren bir tasarıdır. Programlar, öğretmeni yönlendirir ve ona rehberlik eder. Eğitimde birlik sağlar, verimi artırır.

Eskiden eğitim programı denince akla müfredat programı gelirdi. Bir okulda okutulan derslerin konuların sıra ile yazılması okulun müfredat programını oluştururdu. Sosyal çalışmalar ve rehberlik konuları programa alınmazdı. Sonraları ders dışı etkinlikler de programa alınmaya başladı. Böylece eğitim programı denince ders içi ve ders dışı etkinlikleri kapsayan bir program akla gelmeye başladı.

Eğitim programları, eğitimin öngördüğü davranışları gerçekleştirecek tüm öğrenci yaşantılarını içerir. Çocuğun okul dışında öğrendikleri okul içinde öğrendikleri kadar etkili olur. Okul dışındaki sorunlar, okul sorunları gibi ele alınır. Program okul içinde ve dışında,

milli eğitimin ve okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenen çabaların tümünü içerir. Eğitim programı, çocuğun okulun rehberliği altında edinmiş olduğu tüm öğrenimlerdir. Okulun, okul içinde ve dışında öğrenmeyi kolaylaştırmak için harcadığı çabaların tümüdür (Doğan, 2003, s. 91).

Eğitim bilimciler, programın, eğitim hedeflerini gerçekleştirmek için öğrencilerin karşı karşıya geldikleri düzenli öğrenme yaşantılarının tümü olduğunda birleşmektedir. Eğitimin bir amaca yönelik, planlı ve kasıtlı bir değiştirme süreci oluşu, eğitim programının sistemli bir yaklaşımla ele alınıp gerçekleştirmesini zorunlu kılmaktadır (Bilen, 2006, s. 46).

Eğitim programı, öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanır.

Eğitim programının dört temel ögesi vardır. Bu ögeler hedef, içerik, eğitim durumu (öğrenme-öğretme) ve sınav durumu (değerlendirme)dir (Demirel, 2011b, s. 5).

2.2.1.1. Eğitim Programının Öğeleri

2.2.1.1.1. Hedef

Hedef, bireyde bulunmasını istediğimiz, eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki istendik özelliklerdir. Bir toplum istendik özelliklerle donanık bireylere sahip olduğu oranda istendik toplum olma niteliğini kazanır ve bu niteliği sürdürür (Bilen, 2006, s. 9).

Eğitim programlarının iki tür amacı vardır:

Genel Amaçlar: Ülkenin eğitim amaçları, ilköğretimin ya da orta ve yükseköğretimin amaçları genel nitelikteki amaçlardır.

Özel Amaçlar: Ders ya da konu amaçları ise özel amaçlardır. Derste neler öğretileceğini, hangi davranışların kazandırılacağını belirtir.

Amaçlar açık ve ayrıntılı olarak programda gösterilmelidir. Eğitimi gelişme süreci olarak düşünüyorsak eğitimin amaçlarını öğrenciye açıkça anlatmamız gerekir. Amaçları saptama işi bir seçme işidir. Amacın nereden, nasıl, kime göre saptanacağıyla ilgili ana görüşler şunlardır:

a. Toplumun kültür ve değerlerinin ele alınmasını ister.

b. Çocuğun göz önünde tutulmasını ister.

c. Toplumsal yaşam göz önünde tutulmalıdır. Çocuğun topluma uyumu sağlanmalıdır.

Toplumun ortak oluşturduğu değerler, programların amaçlarını saptamada belirleyicidir.

Bir toplum bilgileri, tavırları, becerileri sayesinde vardır. Üçünü birleştirerek amaçları saptamalıyız. Eğitimi, çocuğu olumlu yönde geliştirecek bir süreç olarak tanımlamalıyız. Çocuğu da değiştirebilmek için incelenmesi, gereksinimlerinin saptanması gerekir. Eğitimciler, ilgileri, amaçların saptanmasında ana temel olarak görmektedir (Doğan, 2003, s. 92).

Hedefler, eğitimin bel kemiğini oluştururlar. Her aşamada önemli fonksiyonları olan hedefler, eğitim düzenini örgütleme, uygulama ve değerlendirme sırasında yön gösterici, seçici, eleyici birer ölçüt niteliğini taşırlar. Hedefler, sayılan işgörülerine ek olarak bir de kapsamlarında yer alan davranışların sembolü gibidirler (Bilen, 2006, s. 12).

2.2.1.1.2. İçerik

Programın içerik boyutunda belirlenen amaçlara ulaşmak için “ ne öğretilim ?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda, programın içerik boyutu ile öğretilecek konuların düzenlenmesi söz konusudur. Eğitim programlarında içerik seçimiyle ilgilenenlerin aşağıda belirtilen ölçütlere göre hareket etmeleri gerektiği belirtilir. Bu ölçütlerin de:

1. Toplumsal fayda,
2. Bireysel fayda,
3. Öğrenme ve öğretme,
4. Bilgi strüktüründe muhtevanın işgal ettiği yer olduğunu ve bu ölçütlere yenilerinin ilave edilebileceğini belirtmektedir.

İçerik, eğitim programlarının dayandığı temel öge ve felsefenin öngördüğü kavramlar, olgular, ilkeler, yaklaşımlar, değerler, ölçütler, kuramlar ve genellemeler gibi bilgi birikimlerinin sistemli birleşiminden sağlanan oluşumlardır.

Yaşadığımız yüzyılda bilgi biçimi hızla artmaktadır. Bunların bir bölümünü mevcut konu alanlarının mevcut sınırlarına sığmamaktadır. Bu durum yeni konu alanlarının doğuşuna ne den olmakta ve program geliştirme sürecinin sürekli duruma gelmesini zorunlu kılmaktadır (Bilen, 2006, s. 17).

İçeriğin öğrenme ilkelerine uygun, sistematik bir biçimde ele alınması ve düzenlenmesi, bilgi kategorilerinden yararlanmayı gerekli kılar. Bilginin sistematik hale getirilmesinde belirli ölçütlerin dikkate alınması gerekir (Demirel, 2011b, s. 138).

2.2.1.1.3. Eğitim Durumu

Eğitim durumları, belli bir zaman süresi içinde bireyi etkileme gücünde olan dış şartlardır. Eğitim durumları, program geliştirme çalışmalarının süreç boyutunu oluşturmaktadır. Öğrencilere istenilen davranışların kazandırılmasını sağlayan öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi bu aşamada ele alınmaktadır. Öğrencilerde istenilen davranışların gelişebilmesi için yaşantılarının etkili bir biçimde düzenlenmesi söz konusudur. Eğitim durumlarını öğrenci açısından öğrenme yaşantıları düzeneği, öğretmen açısından da öğretme yaşantıları düzeneği olarak düşünebiliriz. Öğrencileri programın merkezinde tutabilmek için hedeflerle tutarlı öğretme etkinliklerinin neler olacağı iyi bir şekilde düşünülmeli ve buna uygun öğrenme etkinliklerine yer verilmelidir. Tüm bu etkinlikler planlanırken dikkate alınması gereken ilk husus öğrencilere kazandırılacak istenilen davranışlar olmaktadır (Demirel, 2011b, s. 151).

2.2.1.1.4. Değerlendirme (Sinama Durumu)

Program geliştirme, değerlendirme olmadan tamamlanamaz. Bu gerçeğe inanan yazarlar, değerlendirmenin eğitim sürecinin vazgeçilmez bir basamağı olduğunda birleşmektedir. Programın iyi işleyip işlemediğini saptamak, yetiştirilmiş öğrencinin istenilen davranışlara sahip olup olmadığını inceleme gereğini ortaya koyar. Bu aşama eğitim sürecinin bir parçası olan değerlendirme ile ilgilidir.

Bir eğitim programının değerlendirilmesine, önce hedeflerce kapsanan davranışların öğrenciler tarafından ne derece kazanıldığına ölçülmesiyle başlanır. Programın etkililik derecesi hakkında yargıda bulunmada hedeflerin açık seçik bir biçimde saptanmış olması gerekir, bu gereklilik , program değerlendirme işleminde hedeflerin, ölçütler takımı olarak kullanılmasına dayanmaktadır. Bir program , hedeflere ulaşma oranında etkili ve verimli sayılır. Açık ve seçik bir biçimde saptanmış bulunan hedefler, program geliştirmede olduğu kadar, değerlendirmede de önemli rol oynar (Bilen, 2006, s. 29-30).

Programın uygulandığı öğrencilerden alınan tepkiler beklenen tepkilerin karşılaştırılması gerekir. Davranışlar uygulama içinde çeşitli yöntemlerle değerlendirilerek, amaca ulaşıp

ulaşmadığı bilinmeli ve değerlendirme sonuçlarına göre gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Doğan, 2003, s. 95).

2.2.1.2. Eğitim Programının İçerdikleri

2.2.1.2.1. Öğretim Programı

Öğretim programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir. Öğretim programları, öğretim kurumlarının aşamalarında verilmek istenen dersleri, ders sürelerini, konuları, kullanılması gereken öğretim teknik ve yöntemlerini belirten metinlerdir. Öğretim programları eğitim-öğretimin amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla düzenlenen ve tüm etkinlikleri kapsayan bir çalışma metnidir. Öğretim programları her öğretim aşaması için ayrı ayrı düzenlenir.

Örneğin “İlköğretim Programı, Ortaöğretim Programı” gibi.

2.2.1.2.2. Ders Programı

Bir dersin süresi içinde planlanan hedeflerin bireye nasıl kazandırılacağını gösteren tüm etkinliklerin yer aldığı bir plandır (Demirel, 2011b, s. 6)

Bir dersin amacını, içeriğini, işlenişini ve değerlendirilmesini içeren programlardır. Okulların eğitim programı kapsamında olan tüm dersler için geçerlidir. Türkçe, matematik, tarih, coğrafya ve tüm dersler için hazırlanır (Doğan, 2003, s. 96).

2.2.1.3. Eğitim Programı Çeşitleri

2.2.1.3.1. Resmi Program

Yazılı program olarak da adlandırılan resmi program, kapsamı, ders planlarını, program kılavuzunu, konuları, hedefleri bir döküman olarak içeren programdır. Amacı, öğretmenlerin derslerini planlaması ve öğrencileri değerlendirmesi ayrıca yöneticilerin de öğretmenleri denetleyebilmesi, uygulamaları ve sonuçlarından sorumlu tutulabilmesi için kaynak oluşturmaktır. İlgili resmi bildirimlerce onanarak uygulanmak üzere okullara gönderilen programdır.

2.2.1.3.2. İşlevsel Program

Öğretmenler tarafından öğrenciye ne öğretildiği ve bunun öneminin nasıl kavratıldığını içeren programdır. İşlevsel programın iki yönü vardır.

1. Öğretmen tarafından sınıfta anlatılan ve vurgulanan içerik yani öğretmenin ne öğrettiği
2. Öğrencilerin öğrendiği öğrenme ürünleridir. İşlevsel programlar resmi programlardan ayrılabilir çünkü öğretmenler bu programı kendi bilgileri, inanışları ve tutumları ışığında yorumlar. Öğretmenler öğrencilerin özellikleri ve etkileri ile sınıfta ortaklaşa resmi programın yapısını değiştirerek işlevsel programı uygulayabilirler.

2.2.1.3.3. İhmal Edilen Program

Eisner'in 1985'te kullandığı bu program türünde, programda dahil edilmeyen, düşünülmeyen konulara odaklanılır. Resmi ve işlevsel programda dahil edilmeyen, bu programların atlanılan, eksik bırakılan , öğretilmeyen yanlarını ve bu konuların neden yok sayıldığını içerir (Şeker vd., 2012, s. 14).

2.2.1.3.4. Örtük Program

Örtük programlar, ders dışı etkinlikleri de içine alan çok geniş bir kavramdır. Genelde program geliştirme uzmanları okullarda okutulan derslerin programını hazırlama çabalarına önem vermekte, ders dışı etkinlikler için herhangi bir program çalışması yapmamaktadırlar. Bu konuda katkı getirmek isteyen program geliştirme uzmanları sadece örtük programları gündeme getirmekle kalmamalı, bireylerin değişik gereksinimlerini ve yaratıcı çalışmalarını ortaya çıkarıcı etkinlikleri de düzenlemelidir. Öğrencilerin toplumsal hayata uyumunu sağlamada örtük programlar, bazı durumlarda eğitim programları kadar etkili olmaktadır. Eğitim aşamasının her düzeyinde örtük programların , öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Demirel, 2011b, s. 7).

2.2.1.3.5. Destekleyici Program

Okul dersleri dışında planlanmış deneyimleri kapsar. Resmi programdan gönüllülük esasına ve öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik olmasıyla ayrılmaktadır. Resmi programdan daha az önemliymiş gibi gözükse de bir çok açıdan önemlidir. Örneğin, öğrenciler işbirliği,

dayanışma, karşılıklı saygı gibi özellikleri resmi program dışında olan ancak planlı gerçekleştirilen spor, sanat, kültür etkinlikleriyle kazanabilir (Şeker vd., 2012, s. 15).

2.2.1.4. Program Geliştirme

Çevremizi ve kendimizi gözlemlediğimizde sürekli bir değişim ve gelişme içinde olduğumuzu görürüz. Yaşamın ve ilişkilerin sürekli değiştiği bu dünyada doğal olarak eğitim öğretimde de değişim kaçınılmazdır. Değişme yeni gereksinimleri, yeni gereksinimler de meslekleri, iş alanları ve sosyal yaşamı çeşitlendirmektedir. Bu durum eğitim programlarına da yansıtılmalıdır. Hatta dinamik programlar yaşamın içinden doğmalı ve yeni ihtiyaçlara göre kendiliğinden değişmelidir.

Program geliştirme, değişen topluma kendi uyumunu sağlama yanında, toplumsal yaşamın ve öğrenme koşullarının geliştirilmesini de amaç edinir. Toplum koşulları, problemler, bireyin gelişim ve gereksinimleri göz önünde bulundurulur.

Program dinamik bir iştir. Eğitim programı uygulanmasında en iyi sonucu almak için yapılan etkinliklerin tümü programı geliştirme etkinlikleridir (Doğan, 2003, s. 103).

Program geliştirme, eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür (Demirel, 2011b, s. 5).

2.2.1.4.1. Program Geliştirme Aşamaları

Program Geliştirmenin Planlanması: Program geliştirmede amaç, gereksinme, süre, ve izlenecek yolun belirlenmesidir.

Programın Hazırlanması: Bu aşama, programın öğelerine uygun olarak hazırlanmasıdır. Bunlar amaç, ilke, konu ve değerlendirmeye yönelik tüm bilgi ve hedeflerin hazırlanmasıdır. Programın uygulanacağı alanın bireysel hedefleri ile toplumun beklenti hedefleri saptanarak bu hedeflere ulaştıracak detaylı bir programın hazırlanmasıdır. Öğretim programları hem öğrencinin ilgi, yetenek ve taleplerinden, hem de toplumun gereksinimlerinden kaynaklanmalıdır.

Programın Uygulanması: Hazırlanan programların kitleye denemesi dönemidir. Uygulama aşamasında toplanan bilgiler ve alınan tepkiler değerlendirmede yararlanılacak şekilde hazırlanır. Uygulamadan önce uygulama ortamı, programı uygulayacakların seçilmesi ve eğitilmesi ve uygulama aşaması için bir kılavuzun hazırlanması uygulama

başlamadan önce yapılır. Uygulama aşamasında herhangi bir değişiklik yapılmaz . Program olduğu gibi uygulanır.

Programın Değerlendirilmesi: Geliştirilen eğitim programı ile hedeflenen noktaya gelinip gelinilmediğinin saptanması aşamasıdır. Uygulama aşamasında toplanan veriler ve öğrencilerin farklı yöntemlerle değerlendirilmesinin sonuçları bu aşamanın dayanağıdır. Doğal olarak programın başarı ya da başarısızlığının yanında uygulama ortamı ve uygulayıcıların çalışmaları da değerlendirilir (Doğan, 2003, s. 104-105).

2.2.1.5. Eğitim Programı Tasarımı ve Program Geliştirme Yaklaşımları

2.2.1.5.1. Konu Merkezli Program Yaklaşımları

Eğitim uygulamalarında en yaygın kullanılan bir tasarım şeklidir. Programın her bir ögesi bir bütün olarak algılanmaktadır. Okullarda uygulanan eğitim programlarının büyük bir çoğunluğu bu tasarım yaklaşımıyla düzenlenmiştir. Bu yaklaşım dört ana şekilde görülür.

Konu Tasarımı: Bu yaklaşımın dayanağı olan aklın, insanı farklı kılan bir unsur olduğuna ve bilginin aranması ve elde edilmesinde buna gerek olduğuna inanılmasıdır.

Disiplin Tasarımı: Bu yaklaşımda eğitim programı, akademik disiplinler üzerinde yoğunlaşmasına karşın, aslı yine de konu tasarımı ile aynıdır. Bu yaklaşımda konuların ne şekilde verildiği ve bu bilgilerin nasıl kullanılabileceği önemli görülmektedir.

Geniş Alanlı Tasarım: Bu yaklaşım da konu merkezli tasarımın neden olduğu parçalanma ve bölümlerdeki ayrılma sorununa çözüm getirme amacıyla oluşturulmuştur. Amacı konuları mantığa uygun bir şekilde bir araya getirmektir. Bu şekilde farklı dersler olan coğrafya, ekonomi, politika, antropoloji, sosyoloji ve tarih bir araya getirilerek sosyal bilgiler dersi oluşturulur.

Süreç Tasarımı: Her konu için ayrı ayrı öğrenme yollarını düzenleme yerine, tüm konular için ortak bir öğrenme yolunu ön plana çıkaran bir tasarım yaklaşımıdır.

2.2.1.5.2. Öğrenen Merkezli Program Yaklaşımları

Tüm program tasarımcıları öğreneni ön planda tutar. Bu nedenle 20. yüzyılın başında öğrencinin programın merkezi olduğu ve her konunun ona göre düzenlenmesi gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım özellikle ilkökul düzeyinde kalmış, buna karşın üst

sınıflarda tüm ders kitaplarının konu merkezli olması nedeniyle yavaş yavaş konu merkezli programlara dönüşüm olmuştur (Demirel, 2011b, s. 48-49).

2.2.1.5.3. Sorun Merkezli Program Yaklaşımları

Bu tasarımlar kültürel ve geleneksel değerlerin güçlenmesini sağlamak, ayrıca toplumun halen karşılanmamış ihtiyaçlarına işaret etmesi amacıyla düzenlenmiştir. Sorun merkezli tasarımlar öğrencilerin toplumsal sorunları, ihtiyaçları, ilgi ve yetenekleri üzerinde durur. Bu yaklaşımda konu kadar öğrencinin gelişmesi de ön planda tutulur (Demirel, 2011b, s. 50).

2.2.1.6. Eğitimde Program Geliştirmenin Tarihsel Gelişimi

Eğitim programı kavramı ve eğitimde program geliştirme çalışmaları, özellikle 20. Yüzyılda dikkatleri çeken bir uğraş haline gelmiştir. Ancak insanlık tarihi, 2500 yıldır eğitimle ilgili düşüncelere tanıktır.

M.Ö. 5. yüzyılda Sokrat ve Platon'un aristokratik geleneğe bağlı kalarak, eğitimin öğrencilere ahlaki disiplin, ruhsal mükemmellik, erdemlilik gibi konulara verdikleri önem, eğitim açısından çarpıcı örnekleridir.

M.Ö. 4. yüzyılda ekonomik ve siyasal olarak oldukça güçlenen elit sınıfların aristokratik eğitimi, Atinalı orta sınıfın gereksinimlerini karşılamaktan uzak kalmıştır. Bu gereksinim yeni tarz eğitimcilerin, sofistlerin doğmasına neden olmuştur. Sofistler, ilk profesyonel eğitimciler olarak kabul edilirler. Metafizik konularla pek ilgilenmeyen bu eğitimciler, öğretimin temel ilkeleriyle ilk eğitim teknologları olarak da görülürler.

M.Ö. 3. yüzyılda Romalılar, Yunan eğitim geleneklerini kendilerine uyarlayarak, Homeros' un yapıtlarına, dilbilgisi ve söz bilime dayalı bir eğitim anlayışı oluşturmuşlardır.

Endüstri öncesi dönemde, Avrupa'da bugünkü Çek Cumhuriyeti'nde yaşamış John Comenius' un Didactika Magna (1632) adlı yapıtında, ders kitaplarında resimlerin yer alması ve çevredeki somut nesnelerin öğretimde kullanılmasının gerekliliğini önermesi büyük bir etki yaratmıştır.

18. yüzyılda Amerika’da özellikle Columbia, Harvard ve Princeton gibi üniversitelerin açılması ile klasik eğitim anlayışı zayıflamış, eğitim programları genişleyerek özgür araştırmalara yer verilmiştir.

19. yüzyılda eğitim programlarının içeriği ve öğretim yöntemleri konusunda yapılan tartışmalar eğitimde program geliştirme alanının doğuşunu hazırlamıştır. 1918 yılında Bobbit’ in yayınladığı “Eğitim Programı” adlı eser , eğitimde program geliştirme çalışmalarını tüm aşamaları ile ele alan ilk kitap olmuştur. Bobbit ile beraber Charters, program geliştirmede davranışçı yaklaşımı savunmuş ve eğitim programını, öğrencilerin öğrenme yaşantılarıyla kazanabilecekleri bir dizi hedefler olarak görmüştür.

19. yüzyılda Avrupalı eğitimcilerden İsviçreli Pestallozzi, modern ilkokulların temelini oluşturmuş ve ilkokullardaki uygulama ve programların yenileşmesine yardımcı olmuştur. Pestallozzi, eğitim sürecinin, çocuğun doğal gelişimine ve duyuşsal etkilerine bağlı olması gerektiğini savunmuştur.

Alman eğitimci Froebel ise, anaokulu konusundaki çalışmaları ile tanınmaktadır. Froebel, eğitim sürecinin, çocuklar 3-4 yaşına geldiği zaman başlaması gerektiğini ve bu sürecin organize edilmiş oyunlara dayanması gerektiğini öne sürmüştür. Froebel’ in anaokulu, çocukların kendi etkinlikleriyle kendi kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayan bir ortamdır. Şarkılar, öyküler, oyunlar ve renkli materyaller, eğitim programının temelini oluşturur.

Ünlü Alman filozofu Johann Freidrich Herbert de eğitime önemli katkılar getirmiştir. Herbert’ e göre eğitimde iki önemli konu; bilgi ve ahlaktır. Bilgi, deneysel ve gerçeklere dayalı veriler ile kuramsal görüşleri içerir. Ahlaki bilgi ise; kişisel inançlar, hayırseverlik, adalet ve eşitliktir. Herbert’ e göre eğitim, çocuğun önceki bilgilerine, ilgi ve ihtiyaçlarına bağlı olmalıdır.

İngiliz sosyal bilimci Herbert Spencer, “geleneksel okulları yetersiz bulmuştur. Ona göre, eğitimin temel amacı tüm yaşam için hazırlıktır ve eğitim programları da buna göre düzenlenmelidir” görüşünü savunmuştur (Demirel, 2011, s. 10-12).

2.2.1.7. Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları

Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanıyla beraber 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ile tüm öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesi

altında toplanmış ve okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Eğitim programlarındaki değişiklerin özünü laiklik, batıya dönüş ve müsbet bilimler oluşturmuştur (Varış, 1994, s. 70).

Eğitim sistemimizde uzun süre dersler ve konular listesi anlamında kullanılan “ Müfredat Programı” anlayışı 1950’ li yıllardan sonra yerini “ Eğitim Programı “ anlayışına bırakmıştır.

Türkiye ‘de program geliştirme çalışmaları, il merkezlerinde mahalli okullar ve il Milli Eğitim Müdürlüklerinin destek ve işbirliği ile başlamış, daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı Merkez örgütünde devam etmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1924’ te Türkiye’ye davet edilen John Dewey’ in hazırladığı rapor doğrultusunda daha çok ilköğretim programlarının geliştirilmesine ağırlık verilmiş, 1953-54 yıllarında da ortaöğretim programlarının geliştirilmesi ağırlık kazanmıştır.

1950’ li yıllara kadar Türkiye’ de program geliştirme çalışmaları daha çok dersler ve konular listesi hazırlamakla ele alınmış, 1952 yılında yurdumuza gelerek köy okullarında incelemeler yapan K. V. Wofford’ un hazırladığı raporla daha sistematik bir yaklaşımla yapılmaya başlanmıştır.

1953 yılında toplanan Milli Eğitim Şurası’ nda ilköğretim programları ele alınmış, 1948 ilkokul programının geliştirilmesi zorunluluğu üzerinde durulmuş, böylece program geliştirme çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı’nda ağırlıklı bir şekilde başlamıştır. Hazırlanan taslak program 1953-54 öğretim Bolu ve İstanbul’da deneme okullarında uygulanmıştır.

1960’lı yıllara gelindiğinde Türkiye’de program geliştirme çalışmalarının tekrar ilkokul programları üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz. 1961 yılında kabul edilen 222 sayılı İlköğretim Kanunu’nun getirdiği hükümler programların geliştirilip değiştirilmesini zorunlu kılmıştır (Demirel, 2011b, s. 13).

1970’li yıllarda sekiz yıllık ilköğretim okulu denemesi ve program çalışmaları gündeme gelmiş ve bu çalışmalara hız verilmiştir. Dokuz üyeden meydana gelen çalışma grubu sekiz yıllık okulun amaçlarını ve bu okulun eğitim ilkelerini tespit edip çalışmalarına başlamış ancak deneme aşamasında kalmıştır.

1984 yılı başında bu programların hazırlanmasında dikkate alınması gereken ilkeler, Anayasa, Hükümet programı ve Cumhurbaşkanının direktifleri doğrultusunda yeniden

belirlenerek 14.2.1984 gün ve 16 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla yayımlanmıştır. Bu model, amaç-davranış-işleyiş-değerlendirme boyutları içinde programların derslere göre hazırlanması esasına getirmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1990 yılında toplanan Ölçme Değerlendirme ve Program İhtisas Komisyonları toplantısında Türkçe, Matematik, Güzel Sanatlar, Sanat Tarihi, Psikoloji, Fen Bilgisi, Tarih, Felsefe Grubu ve Sosyal Bilgiler alanında olmak üzere toplam dokuz program geliştirme ihtisas komisyonu oluşturulmuş ve çalışmalara başlanmıştır.

Tek modelli program anlayışından çok modelli program anlayışına geçişte program geliştirmede ortak noktalarda hala birleşilemediği ve bunun sonucu olarak da Türk Milli Eğitim Sistemi için uygulanabilir nitelikte bir program modeli arayışının devam ettiği görülmektedir (Demirel, 2011b, s. 15-16).

1997 yılında ülke genelinde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesiyle birlikte eğitim sistemi yeniden yapılandırılmış; gereksinim duyulan alanlarda; ilköğretim, genel ortaöğretim, mesleki teknik ortaöğretim, meslek kursları ve özel okul-kurumların öğretim programları yeniden geliştirilerek uygulamaya konulmuştur.

Program geliştirme çalışmaları sosyo-ekonomik, teknolojik ve kültürel faktörler ile yerel, bölgesel ve uluslararası boyutlarda ele alınmaktadır. Toplum, birey ve konu alanı olarak özetlenen bu temeller, her ders alanı ve sınıf düzeyi için ve geliştirme çalışmaları; üniversitelerden davet edilen bilim adamları, program geliştirme, eğitim yönetimi, ölçme değerlendirme uzmanlarından oluşan program geliştirme komisyonlarınca yapılmaktadır (Doğan, 2003, s. 106).

2.3. Mesleki ve Teknik Eğitim VE MEGEP

2.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı

Mesleki Eğitim, bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitimidir.

Teknik Eğitim, ileri düzeyde fen matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren, meslek hiyerarşisinde orta ve yüksek kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandıran ileri düzeyde bir meslek eğitimidir. Temel mühendislik

alanlarında sınırlı değildir, tarım, sağlık, beslenme, ticaret ve diğer alanlarda da teknik eğitim, bilim ve teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak gelişmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Alkan vd., 2001, s. 4-5).

Genel olarak bir ülkenin gelişimini etkileyen ana öğeler doğal kaynaklar ve insan gücüdür. Bunların sonucu da üretim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki öğeden gereği gibi yararlanarak yüksek düzeyde üretim sağlamak bir ülkenin gelişmesi için temeldir. Bu da ancak eğitimle olanaklıdır.

Gerçekten de, doğal kaynaklardan en iyi şekilde yararlanma, insan gücünün bu konuda yetiştirilmesine bağlıdır. Bu da iyi planlanmış bir eğitimi gerektirir. Eğitimi kalitesiz ve düşük düzeyde olan bir ülke, zengin doğal kaynaklara sahip olsa da asla gelişemez (Alkan vd., 2001, s. 7).

Bir toplumda doğal kaynakların değerlendirilmesi, insan gücünün verimli duruma getirilmesi, iş ve eğitimin bütünleştirilmesi için mesleki ve teknik eğitime gereksinim vardır. Bu gereksinim sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları olan bir olgudur. Ayrıca, gençler ve yetişkinler yönünden değişik öğrenim kademelerinde, farklı mesleki etkinlik aşamalarında çeşitli mesleki etkinlik aşamalarında çeşitli mesleki ve teknik eğitim programlarına gereksinim vardır.

Mesleki ve teknik eğitimin temel amacı, iş ve yaşam için gerekli istendik davranışlar geliştirmek, bilgi öğrenme ortamı sağlamak, kuramsal ve uygulamalı alanlarda gerekli becerileri geliştirmektir. Mesleki ve teknik eğitim, her alanda üretimin artmasına ve kazancın çoğalmasına katkıda bulunur. Mesleki ve teknik eğitim görmüş iş görenin üretim yeteneği ve kazanç düzeyi yükselmektedir (Alkan vd., 2001, s. 15).

2.3.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi

Mesleki ve teknik eğitimin gelişimi imparatorluk dönemi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki bölümde incelemek olanaklıdır. Bu iki bölüm birbirini tamamlayıcı nitelikte olup birlikte çağdaş Türk Mesleki Teknik Eğitim Sisteminin yapısını oluşturmaktadır.

İmparatorluk Dönemi, gelişimin başlangıç evresi olarak nitelenen bu dönemde mesleki teknik eğitimin, eğitim sisteminin dışında düşünülmesi, belirgin bir devlet politikasının olmaması, alandaki etkinliklerin yerel ve münferit girişimlerle sınırlı olması dikkati çekmektedir.

Diğer toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da 19. yüzyıla kadar mesleki ve teknik eğitim çıraklık sistemiyle yürütülmüştür. Loncaların sorumluluğunda bulunan bu eğitim çıraklık sistemiyle yürütülmüştür. Loncalar hükümetle olan ilişkilerini İntisap Ağaları (belediye başkanı) kanalıyla yürütürlerdi. Esnaf örgütlerinin mesleki ve sosyal işleri esnaf şeyhi kethüda ve ustabaşılar tarafından yürütülmekteydi.

İmparatorluk ordularının modern savaş tekniklerine göre eğitilmelerini sağlamak amacıyla ilk mesleki teknik eğitim kurumları ordu bünyesinde kurulmaya başlanmıştır. Bir yandan ordunun subay mühendis ve hekim gereksinimi için yüksekokullar açılırken, diğer taraftan savaş araç ve gereçlerinin üretim ve bakımını yapabilecek teknik personeli yetiştirmek için sanat okulları kurulmuştur (Alkan vd., 2001, s. 33).

Tanzimat döneminde toplumsal yapıda meydana gelen gelişme ve değişmelerin sonucu olarak endüstrileşme gereksinimi duyulmuş ve sınırlı sayıda meslek okulları açılmaya başlanmıştır. 1847'de "Ziraat Mektebi", 1857'de "Orman Mektebi", 1868'de "Sanayi Mektebi" açılmıştır. Daha sonraki Yıllarda da erkek teknik, kız teknik ve ticaret alanlarında bazı okulların açıldığı görülmektedir. Ancak bu okullar gerek sayı gerekse nitelik açısından yetersiz kalmıştır. Osmanlı imparatorluğu döneminde mesleki ve teknik eğitim kurumları yöresel ihtiyaçlara göre kurulmuştur. Doğal olarak bu dönemde mesleki ve teknik eğitim kurumları mevcut iş hayatı ile iç-içe yaşayarak işyerleri ile bütünleşmişlerdir (Kazu, 2012, s. 300).

19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başlarında erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim ve ticaret öğretim alanlarında bazı okulların açıldığı görülmektedir. Bu okulların öncülüğünü Mithat Paşa yapmıştır. Mithat Paşa ilk olarak 1861'de İslahhane adıyla okul açmıştır. Sonraları, 1864'te Ruscuk ve Sofya'da, 1868'de de İstanbul'da ilk erkek teknik öğretim okullarının temeli atılmıştır. Kız teknik öğretim alanında da yine Mithat Paşa 1865'te ilk ıslahhaneyi, 1883'te "Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi" adıyla ilk ticaret okulunu açmıştır. İslahhane komisyonlarınca yönetilen bu kurumlarda bugünkü anlamda planlı ve programlı bir eğitim yoktur.

1916 yılında “Maarif Nezaretince” hazırlanan yeni idadi (ortaokul) programına göre, il merkezi dışındaki okullarda kısmen meslek öğretimi verilmeye başlandı. Ancak öğretmen, ders araç ve gereçleri yokluğu nedeniyle olumlu sonuç alınamadı. Böylece 1923-24 öğretim yılında faaliyette bulunan sanat okulları ile kapanmak üzere olan birkaç okul Cumhuriyet dönemine erişti. Ancak bu dönemde açılmış olan teknik okulların gerek sayıları gerekse nitelik ve türleri ile öğretim programları cumhuriyet döneminin istediği hedefler için yeterli değildir (Alkan vd., 2001, s. 34-35).

İmparatorluk döneminde kurulmaya başlayan mesleki eğitimin geliştirilmesi ve endüstrinin ıslahı çalışmalarına Cumhuriyet yönetimi zamanında da daha çok önem verilerek devam edilmiştir. 1927 yılına gelinceye kadar il ve belediyeler meslek okulu açabilmekte ve bu okulların yönetim ve öğretim işlerini yürütmekte idiler. Ülkedeki bütün meslek okulları, her ilin imkanlarına ve meslek okulu anlayışına göre bir şekil ve yön almış bulunuyordu. Okullar arasında öğretim, yönetim, program, donatım, ders araçları yeterlilikleri bakımından birlik mevcut değildi.

1927 yılında ilk defa Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Türkiye’deki mesleki ve teknik okulların durumu ile ilgilenmeye başlamıştır. Bu yıla kadar il ve belediyelere bağlı olan okullar 1052 sayılı Kanun ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı bu amaçla örgütlenmediği için mesleki ve teknik okullara ilişkin faaliyetlerin Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne yürütülmesi kararlaştırılmıştır. 1933 yılında Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütü 2287 sayılı kanun ile yeniden düzenlenirken, mesleki ve teknik okulların gelişmesini sağlamak, plan ve programlarını hazırlamak amacıyla ilk defa Milli Eğitim Bakanlığında kurulmuştur (Alkan vd., 2001, s. 60-61).

1930’lardan itibaren mesleki ve teknik eğitimden yararlanacak grupların sayısını yükseltmek için illerde sabit ve gezici köy kursları kurulmuştur. Kurslar yoluyla hizmetin köylere kadar ulaştırılmasına çalışılmıştır.

Ülke kalkınması için hazırlanan projelerin uygulanabilmesi için gerekli insan gücünün yetiştirilmesi işini planlamak üzere bakanlıklar arası bir komisyon, köy kurslarından yüksek öğretime kadar, çeşitli boyutları bulunan bir yapı önermiştir. Planlamaya doğru atılan ilk adım niteliğinde olan bu çalışmadan alınan sonuçlar, 1941 yılında bir raporda toplanarak Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bir program geliştirilmiştir (Alkan vd., 2001, s. 39-40).

1942 yılında başlatılan planlı çalışmalarda Mesleki ve Teknik Öğretim kurumlarında gerçekleştirilen gelişmeler kısaca;

1. İstanbul Yüksek Mühendis Okulunun 1944 yılında 4615 sayılı yasa ile Teknik Üniversite haline getirilmesi,
2. 1934-35 öğretim yılında Kız Teknik, 1937-1938' de Erkek Teknik ve 1955'de Ticaret Yüksek Öğretmen Okullarının açılması,
3. Çok sayıda Erkek Sanat, Kız Sanat, ve Yapı Enstitüleriyle Ticaret Okullarının açılması ve programlarının yeniden düzenlenmesi olarak özetlenebilir (Kazu, 2012, s. 301).

1960' dan günümüze değin geçen süre içinde ise yaygınlaşan ve genişleyen sisteme işlevsellik ve ulusal bir nitelik kazandırma çabaları dikkati çekmektedir. Bu dönemde temel hedef mesleki teknik eğitim örgütüne eğitimin bütünü içinde gereken önemi kazandırmak, ülkenin gelişen ve değişen ekonomik ve sosyal koşullarına uygun olarak yeniden düzenlemek olmuştur.

Bugünkü durumu etkileyen önemli etkenlerden biri Milli Eğitim Şuraları, diğeri de Kalkınma Planlarıdır. Teknik eğitimin bugünkü yapı ve işleyişini ilgilendiren önemli kararlar daha çok 7., 8., 9., 10. ve 16. Şuralarda alınmıştır. 7. Şura ortaokul düzeyinde öğretimin bütünleşmesi; 8. Şura ortaöğretim programlarının yeniden düzenlenmesi ve mesleki teknik eğitim kuruluşlarının Üniversiteye açılması; 9. Şura daha çok seçmeli dersler ve yöneltme sistemi ve 10. Şura da çok amaçlı lise ile teknik lise konularında mesleki teknik eğitimi etkileyici karar almıştır. Özellikle 1986 yılında çıkan 3308 sayılı yasa ile sistem yeniden düzenlenmiş, örgün yaygın eğitim bir bütünlük içinde ele alınmıştır.

Kalkınma planlarının mesleki ve teknik eğitim için öngördüğü hedefler, ilkeler ve politikalar incelendiğinde genellikle bunların mesleki teknik eğitime ağırlık verme, sanayi içinde eğitim, sanayi ile eğitim arasında ilişkileri geliştirme , lise düzeyinde teknik okullar açma konularında yoğunlaşmakta olduğu dikkat çekmektedir (Alkan vd., 2001, s. 39-40).

2.3.3. Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)

MEGEP, Ulusal Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasını içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin nitelik ve uygunluğunun geliştirilmesini, kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin ulusal,

bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesini ve reform sürecinin uygulanmasına yerel oyuncularında dahil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılmasını hedeflemektedir.

Türkiye ekonomisinin işgücü ihtiyacıyla, mesleki ve teknik okullarının çıktıkları arasındaki boşluğu kapatabilmek amacıyla bazı uluslararası proje fikirleri geliştirilmiştir. Bu yöndeki ilk adım, 4 Temmuz 2000 tarihinde Türkiye ile AB arasında Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi (MEGEP) Projesi'nin anlaşması imzalanmıştır.

MEGEP, kapsamında yapılan etkinlikler ise şu biçimde sıralanabilir: Mesleki eğitim reform organlarının oluşturulması, iş piyasasının gereksinimlerinin çözümlenmesi, meslek standartlarının geliştirilmesi, mevcut öğretim programlarının gözden geçirilmesi ve Türkiye için bir yaşam boyu öğrenme kavramının geliştirilmesidir (Özsoy, 2007, s. 182).

Türkiye ve Dünya Bankası arasında yapılan anlaşmalar sonucunda Almanya, Fransa ve Japonya hükümetleri ile yapılan teknik iş birliği anlaşmaları ile Endüstriyel Teknik öğretim okul ve kurumlarındaki atölye ve laboratuvarların modern teknolojilere uygun olarak donatılması, teknik öğretmenlerin yurt içi ve yurt dışında yabancı dil ve alan eğitimine alınması, öğretim programlarının geliştirilmesi amacıyla dış finansman kaynaklı değişik projeler uygulanmaya konulmuştur (Özsoy, 2007, s. 183).

2.4. Yaygın Eğitim-Yetişkin Eğitimi-Halk Eğitimi- Hayat Boyu Öğrenme

2.4.1. Yaygın Eğitimin Tanımı

Daha önceki adıyla Halk eğitimi, son yıllarda daha çok kullanılan adıyla yetişkin eğitimi; yasalar, çeşitli kuruluşlar, kalkınma planları ve alan uzmanları tarafından değişik şekillerde yorumlanmış ve tanımlanmıştır. Bu tanımlamalarda Halk eğitimi kavramına eşdeğerde bazı kavramlar da kullanılmıştır. Yaygın eğitim, Okul Dışı Eğitim, Yetişkin Eğitimi, Sürekli Eğitim, Hayat Boyu Eğitim gibi kavramlar örnek olarak gösterilebilir.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) şu terimi ve tanımı önermektedir: Yetişkin Eğitimi, zorunlu öğrenim çağının dışına çıkmış ve asıl uğraşısı artık okula gitmek olmayan kimselerin, hayatlarının herhangi bir bölümünde duyacakları öğrenme ihtiyacını veya ilgiyi tatmin etmek üzere özellikle düzenlenen faaliyetleri ya da programları kapsar (Lowe, 1985, s. 23).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) (UNESCO)) tarafından hazırlanan “Yetişkin Eğitimi Terimleri” sözlüğüne göre , yetişkin eğitimi; çocukluk çağında başlayan sürekli eğitimin ilk evresini tamamlamış kimselerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmış olan ve bu gibi kimselerin öğrenmelerine imkan sağlamak üzere planlanan düzenli ve devamlı iletişim süreci (Kurt, 2000, s. 5-6).

Milli Eğitim Temel Kanunundan faydalanarak hazırlanan “Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği’ne göre, Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya kademelerden çıkmış bireylere ; gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında onların; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim-üretim-rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür.

Yetişkin (halk) eğitiminin alanı; “yetişkin” yaş olarak kabul edilen yaştan sonra “örgün” veya “örgün olmayan” kurumlara belli bir amaç için devam edenleri içine alır. Yani görgü ve bilgisini artırmak, mesleki becerisini geliştirmek, gelişen ve değişen imkanları tanımak, okuma-yazma öğrenmek veya iletirmek isteyen yetişkinler olabileceği gibi, hizmet-içi eğitim alan yetişkinler de bu kapsama girer (Kurt, 2000, s. 8).

Yaygın eğitim, hem kalkınma açısından çok önemli olan bilgi becerilere sahip insan gücünün kalkınma uzmanlarının diliyle stratejik insan gücünün yetiştirilmesi, hem de istihdam edilemeyen veya yanlış istihdam edilen eğitilmiş veya eğitilmemiş yetişkinlerin kalkınma gereklerine uygun olarak yetiştirilmesi açısından örgün eğitim kadar, hatta çağımızda örgün eğitimden de büyük bir öneme sahiptir (Kaya, 1985, s. 1).

Halk eğitimi, temelde, bireylere örgün eğitimle verilemeyen veya örgün eğitim sonrasında bilim ve teknolojideki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni bilgi ve becerileri kazandırmaya dayanır. Ulusal bütünlüğün korunması ve bilimsel, demokratik, özgür düşünme gücünün bir toplumda yerleşmesi, yetişkinlere verilecek yaşam boyu eğitimle olanaklıdır. Bu bağlamda halk eğitimi, toplumun kalkınmasında ve demokratik değerlerin kazandırılmasında önemli role sahiptir (Celep,1995, s. 21).

2.4.2. Yaygın Eğitimin Amaçları

Yetişkin (halk) eğitiminin amaçları, Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan “Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği” nin (1990) ikinci bölümünü oluşturan “Yaygın Eğitim” başlığı altında şöyle belirlenmiştir.

Bu belirlemelere göre yetişkin (halk) eğitiminin amaçları ; bireysel gelişme, sosyal gelişme, ekonomik gelişme, mesleki gelişme ve uyum sağlayıcı olarak belirtilmiştir. Buna göre halk (yaygın) eğitim, Anayasa ilkelerine, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, planlı kalkınma amaçları, toplumun yapısal özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda bütün bireyler için şu hizmetleri vermeyi amaçlamıştır:

1. Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak.
2. Milli bütünleşmeye ve yurttaşlık görevini bilinçli yapmaya yönelik, Atatürk inkılapları doğrultusunda hürriyetçi demokrasiyi güçlendirici, herkesin düşüncesini, kişiliğini ve yeteneklerini geliştirici biçimde eğitim çalışmaları yapmak.
3. Çağımızın bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkanları hazırlamak.
4. Toplum kalkınması için kamusal, özel ve yerel kaynaklar harekete geçirilerek kalkınma projelerine halkın katılımını sağlayıcı tedbirler almak.
5. Kalkınmayı engelleyen davranış, düşünce ve değerleri değiştirerek , milli kalkınmayı en geniş ölçüde destekleyici ekonomik ve toplumsal içerikli projelerin başarıya ulaşması için elverişli ortamı yaratıcı eğitim çalışmaları düzenlemek ve bu türlü çalışmalara katılmak.
6. Milli kültür değerlerinin korunması, dünya kültürüne açık olarak geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak.
7. Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve teşkilatlanmaya yönelik alışkanlıklar kazandırmak.
8. Tarım ve endüstri kesimindeki yeni teknoloji ve tekniklerin tanıtılmasına yeni hizmet alanlarının geliştirilmesine, işsiz ya da istemediği işlerde çalışanların gelir getirici ve hayat düzeylerini yükseltici beceriler kazanmalarına yardımcı olmak.

9. Mahalli özelliklere ve ihtiyaçlara göre eğitim-üretim-istihdam-pazarlama ve teşkilatlanmaya yönelik çalışmalar yapmak.
10. Kırsal kesimden kente göçenlerin yeni ortama uyum sağlamalarına ve gecekondularda yaşayan yurttaşların ekonomik, toplumsal ve kültürel problemlerinin çözümüne dönük eğitim çalışmaları yapmak.
11. Endüstrileşmenin ihtiyacı olan işgücünün yetiştirilmesine yardımcı olmak için mesleki teknik içerikli eğitim çalışmaları yapmak.
12. Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırma imkanı sağlamak.
13. Halk sağlığının korunması, aile planlaması, sivil savunma, sağlıklı konuta kavuşma, iyi bir üretici ve tutumlu bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yapmak.
14. Boş zamanları sosyal ve kültürel etkinliklerle değerlendirmeye yönelik eğitim çalışmaları yapmak (Kurt, 2000, s. 11-12).

2.4.3. Yaygın Eğitimin İşlevleri

Halk eğitimin işlevlerinden bazıları şu şekilde belirtilebilir:

- a. Örgün eğitimle elde edilemeyen veya elde etme fırsatı bulunamayan nitelikleri bireylere kazandırmak: Halk eğitimi, bir toplumda, örgün eğitime zamanında devam edememiş genç veya yetişkinlere, temel bilgi ve beceriler kazandırmayı öngörür. Örgün eğitim kurumlarından yararlanmamış olanlara temel eğitim, yararlanmış olanlara da eksiklerini giderici, yenileyici bir eğitim verilir. Örneğin, okuma-yazma kursları ile bireylere ilkökul diploması vermek.
- b. Kişisel gelişmeyi sağlamak: Bireyin kendisi hakkındaki bilgisini artırarak, kişisel gelişmesine yardım edilmesidir.
- c. Mesleki bilgi ve beceri kazandırmak veya bunları yenilemek: Herhangi bir meslek ya da sanat sahibi olmayanları, mesleki bilgi ve beceri ile donatarak, meslek sahibi olmalarına yardımcı olma ve meslek sahibi olanlara da bu alandaki bilgileri kazandırmaya yönelik eğitim verilir.

d. Yetişkinleri, kişisel ve toplumsal sorunları çözmeye ve yeni bir biçimde işleri ele almaya yöneltmek: Bireyin toplumsal yapı içerisindeki görev ve sorumluluğu etkin bir biçimde yerine getirmesi ile toplumsal sorunların çözümünde etkin rol oynaması.

e. Siyasal katılımı sağlamak: Bir toplumda demokratik değerlerin yerleşebilmesi ve yöneten ile yönetilenlerin birbirlerini kontrol edebilmesi ancak; siyasal katılımı olanaklıdır.

Bunu sağlamanın bir yolu da, bireylere demokrasi konusunda gerekli eğitimi vermektir (Celep,1995, s. 21-22).

2.4.4. Yaygın Eğitimin İlkeleri

Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği"nin 9. Maddesinde yer alan bilgilere göre de "ilkeler" şu şekilde belirlenmiştir:

Yaygın eğitim hizmetleri;

1. Herkese açıklık: Herkesin yararlanabileceği biçimde götürülür.
2. İhtiyaca dönüklük: Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara uygun olarak götürülür.
3. Süreklilik: Bireylerin hayat boyu yararlanabilecekleri biçimde düzenlenir.
4. Bilimsellik: Her derece ve türdeki program ve uygulamalar bilimsel araştırmalara dayalı olarak sürekli bir biçimde geliştirilir ve yenilenir.
5. Planlılık, sunu-istek: Kalkınma amaçlarına uygun olarak ve üretim-eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınarak üretken yaygın eğitime ağırlık verilecek biçimde planlanır.
6. Yenileme ve gelişmeye açıklık: Programlar, öğrenme-öğretme yöntemleriyle ders araç gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslara, yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.
7. Gönüllülük: Çalışmalarda birey ve toplumun isteyerek katılmaları esas alınır.
8. Mali destek: Amaçları gerçekleştirmek üzere genel bütçe dışında yapılacak her türlü yardım ve bağışları alma, harcama ve denetleme; Halk Eğitimi hizmeti yapan dernek ve benzeri kuruluşlarca tüzüğüne uygun olarak yapılır.

9. Her yerde eğitim: Amaçlar düzenli ve programlı olarak, yalnız kamu kurumları ve özel kurumlarda değil aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilir.

10. Bütünlük: Örgün eğitim ile birbirini tamamlayacak ve destekleyecek, gerektiğinde aynı nitelikleri kazandırılabilir biçimde birbirlerinin her türlü imkanlarından yararlanabilecek bir bütünlük içerisinde düzenlenir.

11. Koordinasyon: Aynı alanda hizmet yürüten çeşitli kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar arasında, koordinasyon ve işbirliği oluşturularak etkililik ve verimlilik sağlanır (Kurt, 2000, s. 15-16).

2.4.5. Yaygın Eğitimin Özellikleri

Yaygın eğitim; okuma-yazma öğretiminden, mesleki, beceri ve hizmet içi eğitime kadar çok geniş bir alanı kapsar. Yetişkin eğitimi bireyleri milli ve insani değerlerle donatacak, onların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerine destek verecek, sağlıklı bir hayat sürmelerine yardımcı olacak kapsamlı ve çok yönlü bir süreç olma özelliğini korumaktadır.

Yaygın eğitim sisteminin başlıca özellikleri şu maddeler altında toplanabilir :

1. Yaygın eğitim hiyerarşik değildir. Doğan ihtiyaca göre düzenlenir.
2. Zamanla ve yaşla sınırlı değildir.
3. Eğitimin süresi zaman birimi yerine, eğitim standardına erişmek isteyen kişinin yeteneğine bağlıdır.
4. Yerle sınırlı değildir, gezicidir, her yerde yapılabilir.
5. Programlar süre ve içerik olarak değişkendir.
6. Eğitim görevlileri mesleki niteliktedir.
7. Metodları değişkendir.
8. Eğitimde klasik öğretmen-öğrenci ilişkisi yoktur.
9. Genel eğitimin bir parçasıdır.
10. Yetişkin eğitiminde devletin tekeli yoktur.
11. Sürekli eğitimin yollarından biridir.
12. Toplumun bütün üyelerini içine alır.

13. Düzenli örgün eğitim sisteminin dışındaki bütün eğitici faaliyetleri de düzenler.
14. Maliyet her kurs için farklıdır.
15. Programda merkezîyetçilik yoktur.
16. Yaygın eğitimde ilke öğrenmektir.
17. Yaygın eğitim gönüllülük esasına dayanır (Kurt, 2000, s. 17-18).

2.4.6. Yaygın Eğitimin Sınıflandırılması

Halk eğitiminde hedef grupların ve gereksinimlerin farklılığı nedeniyle, halk eğitimi etkinlikleri çok farklı alanları içerir. Halk eğitimi amaçlarının ve temel görevlerinin gerçekleştirilebilmesi şu tür etkinlikler düzenlemeyi gerektirir:

2.4.6.1. Temel Eğitim

Okuma-yazma öğretiminin yanı sıra, örgün eğitimden yararlanma olanağı bulamayanları yeterli eğitsel düzeye getirme amacına dayanır.

2.4.6.2. Akademik Halk Eğitimi

Zamanında örgün eğitime devam edemeyen bireylere belli bir eğitim kurumu diploması kazandırmak için yapılan eğitsel etkinliklerdir.

2.4.6.3. Genel Kültür Eğitimi

Belli bir temel eğitime sahip olan bireylere ekonomi, sosyoloji, anatomi, hukuk, yönetim, ve güzel sanatlar gibi bireyleri belli konularda aydınlatıcı alanları içermektedir.

2.4.6.4. Demokrasi ve Yurttaşlık Eğitimi

Bireylerin temel hak ve sorumluluklarını tanıması, sorunların çözümünde yeterli duruma gelmesi, demokrasi eğitiminin temelini oluşturur.

2.4.6.5. Ev Yönetimi Eğitimi

Bu eğitim; çocuk bakımı, aile üyelerinin birbirleriyle ilişkileri ve rolleri, eşler arası ilişki gibi değişik konularda yapılmaktadır (Celep,1995, s. 25-26).

2.4.6.6. Mesleki ve Teknik Eğitim

Çalışma çağındaki bireyleri bir meslek sahibi yapma, bir mesleği olanların mesleklerinde yükselmelerini ya da yenilikleri izlemelerini sağlama, eski mesleği geçersiz hale gelenlere ya da mesleğini değiştirmek isteyenlere yeni bir meslek kazandırma ve nihayet yetişkinlere gelir getirici bir beceri sağlayarak onların gelirlerini artırma gibi amaçlara yönelik programları kapsamaktadır (Murat,2009, s. 37).

2.4.6.7. Özdoym (Güzel Sanatlar) Eğitimi

Bireyin, müzik, güzel sanatlar, edebiyat, sanat ve el sanatları gibi, yaratıcı ve eğlendirici amaçlarla öğrenmek istediği her çeşit kültürel konuları içeren programlardır.

2.4.6.8. Sosyal Hizmetler Eğitimi

Yaşlıların, hastaların, sakatların ve suçluların topluma uyumunu kolaylaştırmak; içinde buldukları psikolojik ve fiziksel koşullardan kaynaklanan olumsuzlukların bireye olan etkisini en aza indirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

2.4.6.9. Toplum Eğitimi

Küçük toplumların veya yerel toplulukların sorunları ile ilgilenmelerine, bunları benimsemelerine, devletle sıkı işbirliğinde bulunmalarına, kendi aralarında örgütlenmelerine ve sorunlarını çözmelerine eğitsel yollarla yardımcı olmaya dayalı bir eğitim (Celep,1995, s. 27).

2.4.7. Yaygın Eğitimde Gereksinimler

2.4.7.1. Öğrenme ve Gelişme İhtiyacı

Yıllar ilerledikçe bilgi ve teknolojiye birikim daha da artmaktadır. İnsan, en azından içinde bulunduğu konumun ihtiyaçlarına cevap verebilmek için, devamlı olarak öğrenmek, öğrendiklerini geliştirmek zorundadır. Bu durum yetişkinlerin eğitimini önemli bir ihtiyaç olarak hissettirmektedir.

2.4.7.2. Topyekün Gelişmeler

Sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler yetişkin ihtiyaçlarını artırmış ve çeşitlendirmiştir. Yetişkinler her gün yeni bir ihtiyaçla karşılaşmakta, bunları karşılamak ve devamlı doyum sağlamak istemektedir. Bu durum onları yeni konu ve teknikleri öğrenmeye, yeni beceriler kazanmaya ve yeni problemleri çözümlenmeye sevk etmektedir.

2.4.7.3. Güven İhtiyacı

Yetişkinler kendilerini güven içinde görmek ve hayatlarını garanti altına almak ihtiyacındadırlar. Bu ise yetişkinin içinde bulunduğu şartları ve çevredeki gelişme ve değişimleri izlemesi, yeni durumlara nasıl uyulacağını yöntem ve tekniklerini öğrenmesi ile gerçekleşebilir.

2.4.7.4. İş ve Etkin Rol İsteği

Yetişkin devamlı bir iş yapmak ve toplum içinde etkin rol oynamak ister. Fakat toplumdaki sürekli gelişme, çalışma hayatında çok sık karşılaşılan değişimlere yol açmaktadır. Bunun için yetişkin, çalışmakta olduğu iş veya mesleğin gereği olarak yeni değişim ve gelişmeleri takip etmek ve öğrenmek zorundadır.

2.4.7.5. Değişiklik ve Üreticilik İsteği

Yetişkin iş hayatına, aile hayatına ve sosyal çevresine yenilikler getirmek ister. Bunun için de yetişkinin yenilikleri, gelişme ve değişimleri izlemesi gerekmektedir.

2.4.7.6. Statü ve Saygı İsteği

Yetişkinler toplum içinde belli bir konuma sahip olmak, saygı görmek ve sevilme isterler. Bu durum yetişkine insan ilişkileri yollarını, grupla çalışma tekniklerini ve önderlik işlevlerini öğretmeyi gerektirir.

2.4.7.7. Boş Zamanı Değerlendirme ve Dinlenme

Yetişkinlerin boş zamanlarını değerlendirme, gerektiğinde dinlenme ve eğlenmelerini sağlamak için de bir eğitime ihtiyaç vardır.

2.4.7.8. İlgiler Kazandırma

Yetişkinlerde yaş ilerledikçe ilgi alanının daraldığı ve ilgilerin daha pasif hale geldiği görülmektedir. Bütün bunlar yetişkine, yetişkinliğin gereği olan okuma, müzikle uğraşma, el işi yapma gibi yeni ilgiler kazandırmayı gerektirmektedir (Kurt, 2000, s. 22-23):

2.4.8. Yaygın Eğitimi Zorunlu Kılan Nedenler

2.4.8.1. Örgün Eğitimle İlgili Sebepler

Örgün eğitimin, toplumun ihtiyacı olan nitelikli eleman ve yeni işgücünü yeterince karşılayamaması da yetişkin eğitimini gerektirmektedir. Çünkü örgün eğitiminde verilen bilgilerin bir kısmı da hızla değişmekte, dolayısıyla yeni bilgilere ihtiyaç hissedilmektedir. Bunun için çocukların belirli nitelikleri kazanacak biçimde eğitilmesini beklemek yerine yetişkinlerin kısa süreli bir eğitimle beceriler kazanmasının daha verimli olacağı düşünülmektedir.

2.4.8.2. Ekonomik ve Teknolojik Sebepler

Toplumların gelişimi, tarımdaki üretim biçiminin değişmesi ve daha sonra ticaret ve sanayi sektöründeki atılımlarla olmaktadır. Bütün bu basamaklarda yeni bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca kırdan kentlere göç olgusu da yeni yaşama şekillerine uyum ve yeni bilgilere ulaşmayı gerektirmektedir. İşsizler; iş bulmak, çalışanlar; işlerinde ilerlemek, kimileri de işlerini koruyabilmek için, gelişen teknolojiye ve yeniliklerden haberdar olmak amacıyla öğrenime ihtiyaç duymaktadırlar.

2.4.8.3. Toplumsal Sebepler

Dünyada her alanda olduğu gibi, teknolojik ve sosyal alanlarda da hızlı bir değişim ve gelişme kaydedilmektedir. Bu gelişmelere rağmen “olumsuz” olarak adlandırılacak bazı durumların varlığı da dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu olumsuzluklara köyden kente göç neticesindeki uyum problemleri, iş alanlarında duyulan nitelikli insan gücü ihtiyacı ve işsizliğin getirdiği problemler de eklenebilir (Kurt, 2000, s. 20-21).

2.4.9. Yaygın Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri

2.4.9.1. Yöntemler

Yöntem, öğrenme ünitesinin amaçlarını gerçekleştirmeye dayalı olarak kullanılacak içeriği, teknikleri, araç-gereç ve kaynakları ilişkili biçimde hizmete sunan bir öğrenme yoludur.

Öğretim yöntemi; bir eğitim programında, öğrenciler belirlenen eğitim hedeflerine ulaştırmak için izlenecek yoldur.

Eğitim ve öğretim etkinliklerinde hedeflenen davranışların öğrencilere kazandırılması için kullanılan bazı yöntemler şunlardır (Celep,1995, s. 55-56).

2.4.9.1.1. Sunuş Yoluyla Öğretme

Öğrencilerin neler öğreneceğine karar veren, kavramları, genellemeleri ve bunları açıklayan, örnekleri öğrencilere aktaran öğretmedir.

2.4.9.1.2. Buluş Yoluyla Öğretme

Belirli bir sorunla ilgili verileri toplayıp, analiz ederek soyutlamalara ulaşmayı sağlayan, öğrencinin kendi etkinliğine dayalı, onu güdüleyici bir öğretim yoludur. Tümevarım yaklaşımını içerir.

2.4.9.1.3. Sorun Çözme Yöntemi

Sorun çözme yöntemi, öğrencinin öğrenme sürecine katılımı sağlanarak, belli bir konudaki sorun saptanır ve öğrencilerin çözüm yollarını bulmaları beklenir. Öğrencilere sorun çözme yoluyla kendi kendine öğrenmelerine ortam hazırlanır.

2.4.9.1.4. Tartışma Yoluyla Öğretim Yöntemi

Öğretmenin başkanlığında 6-20 kişilik bir grupta, katılanların hepsinin ilgilendiği bir konu üzerinde katılanların görüşlerini açıklamaları, birbirlerine soru sorma ve yanıtlama temeline dayanan bir yöntemdir.

2.4.9.1.5. Tam Öğrenme Yöntemi

Öğrencilerin farklı özellikleri dikkate alınarak, her öğrenciye kendi hazır bulunuşluk durumuna ve öğrenme hızına uygun bir sürenin tanınması suretiyle her öğrencide aynı derecede öğrenmenin sağlanması temeline dayanır.

2.4.9.1.6. Uzaktan Öğretim

Bu yöntem, yazışmalı öğretim yöntemi olarak da adlandırılmaktadır. Belli aralarla posta ile dersler, ödevler, sınavlar göndermek suretiyle öğretici ve öğrenci arasında bir ilişkiye dayalı öğretim yöntemidir.

2.4.9.1.7. Toplum Kalkınması

Yerel toplulukların eğitsel gereksinimlerinin karşılanması suretiyle yerel, dolayısıyla ulusal açıdan kalkınmayı sağlayan bir öğretim yöntemidir. Toplum kalkınmasının başlıca dayandığı ilke; başkalarından yardım bekleme yerine, asgari yardımla ve kendi olanaklarıyla kendilerinin neler yapabileceğine dayanır (Celep,1995, s. 58).

2.4.9.1.8. Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler; örgütlerin, çıktılarını sundukları topluluklarla aralarındaki fizyolojik ve sosyo-psikolojik iletişim örüntüsüdür. Diğer bir anlatımla örgütlerin, çıktılarından yararlanan bireylerle olan ilişkilerdir. Halkla ilişkilerin amacı; herhangi bir örgütün sunduğu mal veya hizmeti topluma tanıtması ve bunlardan en iyi yararlanmalarına olanak sağlamasıdır (Celep, 1995, s. 61).

2.4.9.2. Teknikler

Teknik; belli bir bilgi ve becerinin kazandırılmasında veya bir işin gerçekleştirilmesinde kullanılan bir yoldur.

Öğretim tekniği, öğrencilerde hedeflenen davranışların kazandırılması için düzenlenen öğretim etkinliklerinin biçimini oluşturan bir yoldur. Halk eğitiminde kullanılan teknikler, yetişkinin gelişim özellikleri doğrultusunda ve öğretim tekniklerine uygun bir yapıya sahip olması bir zorunluluktur. Halk eğitiminde kullanılan bazı teknikler aşağıda açıklanmıştır (Celep, 1995, s. 64).

2.4.9.2.1. Anlatım Tekniği

Öğretmenin bilgilerini, pasif bir şekilde dinleyen öğrencilere iletildiği geleneksel bir öğretim tekniğidir. Konuşma yapılırken göze hitap eden eğitim araçları da kullanılabilir. Burada tek yönlü bir haberleşme söz konusudur. Bu tekniğin belirgin özelliklerinden biri, diğer tekniklerle desteklenerek kullanılmaya uygun olmasıdır.

2.4.9.2.2. Tartışma

Tartışma, öğretmenin yöneticiliğinde bir grupta yapılır. Eğitici bir etkinliğe katılan bireyler, çoğu defa eğitim konusu üzerinde tartışmak veya konuşmak üzere küçük gruplar haline getirilir. Grup tartışması, öğrenen bireye düşüncelerini ve tecrübelerini başkalarıyla paylaşabilme fırsatını en geniş şekilde veren bir tekniktir (Kurt, 2000, s. 226).

2.4.9.2.3. Gösteri Tekniği

Gösteri, bir hareketin nasıl yapıldığını ya da bir işlemin nasıl kullanıldığını göstermek amacıyla dikkatle düzenlenmiş bir sunudur. Bu tekniğin sözlü anlatım, resimler, şekiller ve sorularla desteklenerek daha da etkin hale getirilebilir. Özellikle beceri kazandırmada etkin bir tekniktir.

2.4.9.2.4. Örnek olay Tekniği

Bir olayın yazılı veya sözlü anlatılarak, bir film göstererek konu ile ilgili öğrencilerin çözümleme, öneri ve düşüncelerini ortaya koyma tekniğidir. Burada temel amaç, örnek olayın çözümlemesinin öğrenciler tarafından yapılmasıdır.

2.4.9.2.5. Sempozyum

Katılanların ortaklaşa ilgi duyduğu bir konuda, yetkililerin, uzmanların değişik görüşlerini sunması amacıyla düzenlenen ve 2-5 kişiden oluşan bir etkinliktir.

2.4.9.2.6. Açık Oturum (Panel)

Henüz bir çözüme ulaşmamış ve çok sayıda görüş, davranış, değer yargısını içeren bir konuda, 3-6 kişinin gayri resmi bir ortam içerisinde konunun tartışılması amacıyla yapılır.

2.4.9.2.7. Forum

Bir başkanın yönetiminde, katılımcılar arasında yapılan 15-60 dakikalık bir tartışma niteliğindeki toplantılardır (Celep, 1995, s. 68-69).

2.4.10. Yetişkin Eğitimi Programlarının Özellikleri

Yetişkinlerin öğrenme ihtiyacı ve isteklerine bağlı olarak hazırlanan yetişkin eğitimi programları şu özellikleri taşımaktadır:

1. Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin fizyolojik, psiko-sosyal ihtiyaçları, değer yargıları, alışkanlıkları dikkate alınarak hazırlanan, istek ve ilgilerine cevap veren bir eğitimidir. Bu sebeple yetişkin eğitimi programları, yetişkinin ihtiyaçlarına, ilgi ve isteklerine göre hazırlanmalıdır.
2. Yetişkin eğitimi, yetişkinlere uygun zamanlarda, tam ve rahat öğrenmeyi sağlayacak sürelerle verilen bir eğitimidir. Yetişkin için uygun olmayan zamanlarda ve kısa sürede verilen eğitim yeterli olmamaktadır. Çünkü, yetişkinler öğrenmek için çocuk ve gençlerden daha uzun ve uygun zamana ihtiyaç duyarlar.
3. Yetişkin eğitimi ile, yetişkin bireye yararlı olunmaya, en kısa zamanda uygulayabileceği bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırılmaya çalışılır. Çünkü, yetişkinler öğrendiğini hemen uygulamaya koymak ve öğrendiklerinin faydasını görmek isterler.
4. Yetişkin eğitimi ile, yetişkine, toplumun hayatı, problemleri ve kendisinin toplumla olan ilişkileri öğretilir. Böylece yetişkin toplumu daha iyi tanımış, yurt ve dünya problemlerini kavramış, yaşayışını içinde bulunduğu topluma göre düzenlemiş olur.
5. Yetişkin eğitiminde, yetişkinin en çok hissettiği ve çözümünü beklediği konu ve problemlerden işe başlanır. Yetişkin doyum sağladıkça, rahatladıkça kendisi için daha önemli olan, fakat ilk anda fark edemediği konulara yer verilir.
6. Yetişkin eğitimi, tek taraflı yürütülen bir etkinlik değildir. Yetişkin, eğitim etkinliğine etkin olarak katılır. Problemleri üzerinde düşünür, çözümlenmesinde görev alır. Konuları tartışır, geliştirir ve sonuçlandırır.
7. Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin hayat görüş ve tecrübelerine dayanan bir eğitimidir. Bu yönü ile konuların derinliğine ele alındığı, tartışıldığı, eleştirildiği bir eğitim biçimidir.

8. Yetişkin eğitimi, tam bir dostluk havası içinde ve demokratik anlayışa göre yürütülen bir eğitimidir. Zorlayıcı ve bağlayıcı olmayıp, inandırıcı ve aydınlatıcıdır. Çünkü, yetişkin en küçük bir zorluk ve sıkıntı karşısında bu eğitimi istemeyebilir.

9. Yetişkinler, çocukluk ve gençlik yıllarında gerekli eğitimden geçememiş, istenen bilgi ve becerileri kazanamamışlarsa, yetişkin eğitimi ayrı bir önem ve ağırlık kazanmaktadır. Bu tip yetişkinlere, ekonomik, toplumsal ve ruhsal yönlerden yardım amacına yönelik eğitimin yanısıra, temel eğitim vermek, yurt ve dünya görüşünü kazandırmak da gerekmekte, yetişkin eğitimi daha da zorunlu hale gelmektedir (Kurt, 2000, s. 251-252).

2.4.11. Türkiye’ de Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

2.4.11.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Medreseler ile Fatih zamanında kurulan Enderun okulları en eski örgün eğitim kurumları olmakla birlikte, halk eğitimi alanında sınırlı da olsa etkinlik göstermişlerdir. Bunların yanı sıra esnaf kuruluşları, ordu ve gönüllü kuruluşlar tarafından bugünkü anlamda olmamakla birlikte yetişkinlere yönelik eğitim verilmekteydi.

Cumhuriyet öncesinde halk eğitimi etkinliklerini yürüten kurum ve kuruluşlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Medreseler: Selçuklu döneminden başlayarak toplumun gereksinimi olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar kademeli eğitim veren dini temele dayalı örgün eğitim kurumları özelliğine sahipti. Ders programlarında, dini bilgiler yanında; dilbilgisi, mantık, matematik, tıp ve diğer konulara da yer verilmiştir.

Enderun Okulları: Enderun okulları, 1455 yılında yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Dünyada kamu yönetimi alanında eğitim veren ilk kuruluş olan Enderun okullarının bir özelliği de dini temele dayalı olmamasıdır (Celep,1995, s. 68-69).

Ahilik: Ahilik, Selçuklular zamanında gelişmiş, Osmanlı Devletinin ilk yıllarında ise en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Türklerin Anadolu’ya yerleşmesi sırasında Ahiler sosyal kurumlar halinde etkinlik göstermişlerdir. Ahilik birlikleri esnafın, dini, ahlaki ve diğer yönlerden iyi yetişmesini amaç edinmişlerdir (Kurt, 2000, s. 39).

Loncalar: 18.yy'dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan loncalar, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan, çırak, kalfa, usta yetiştiren onlara işyeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır.

Ordu: Selçuklular'dan itibaren ordu; gençleri, Acemi Oğlan Ocakları'nda yetiştiren bir kurum olarak da çalışmış ve Osmanlılar döneminde Acemi Oğlan Ocakları'ndan seçilen gençler Enderun okullarına aday gösterilmiştir.

Düzenli İlk Halk Eğitimi Etkinlikleri: Cumhuriyet öncesinde düzenli ilk halk eğitim etkinlikleri 19. yy'ın ikinci yarısında yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de ilk resmi halk eğitimi etkinlikleri üniversitelerce başlatılmıştır. 1862' de üniversitelerde fizik, kimya, genel tarih ve diğer konularda halka açık dersler verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde çok sayıda gönüllü kuruluş çeşitli eğitsel etkinliklerde bulunmuştur. İslam Öğretim Derneği (1864); halkı okutmak, toplumsal yönden geliştirmek amacıyla aydınlar tarafından kurulmuş olan çıraklık okulu, esnaf çocukları ile çevre halkına okuma-yazmaya, aritmetik, din bilgisi öğreten ve mesleki beceri kazandıran bir halk eğitimi kurumu olarak hizmet vermiştir. Osmanlı Bilim Derneği (1860), Beşiktaş Derneği (1868), İtilaf ve Terakki Fırkası (1910), Türk Ocağı (1911); bu dönemde gece kursları, konferanslar ve toplantılar yoluyla halk eğitimi alanında etkili görevler gerçekleştirilmiştir. Bu kurslarda Kur'an, hesap, okuma-yazma, muhasebe, tarih, coğrafya konularında dersler verilmiştir (Celep,1995, s. 78-79).

2.4.11.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, toplumun içinde bulunduğu zor problemlerin çözümünde onlara yardımcı olabilmenin tek yolunun eğitim olduğu görülmüştür. 789 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanununda ilköğretim çağını geçirmiş ve hiç öğrenim görmemiş olan bireyleri kabul eden kuruluşların “bunlara ilköğrenimi de vermeğe zorunlu” oldukları öngörülmüştür. Bu şekilde, özel kuruluşlar da halk eğitimi ile ilgilenmek zorunda bırakılmışlardır (Kurt, 2000, s. 41).

1927' de Halk derslikleri ve Halk Konferansları için çıkarılan yönetmelik, çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya istediği öğretim derecesine erişememiş olanları, bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirmek görevini bu dersliklere yükliyordu.

1928 yılında yeni harflerin kabul edilmesiyle Atatürk' ün önderliğinde Millet Mektepleri açılmıştır. Bu konuda çıkarılan yönetmeliğe göre; köylerde 12-45, kentlerde 16-45 yaşları arasındaki herkesin okuma-yazma belgesi alması zorunlu kılınmıştır. Bu okullar gezici ve durağandı. Okulu olmayan yerlere gezici millet mektepleri gönderilmiştir.

Yurttaşların öğrendiklerini unutmamaları, okuma alışkanlığı kazanmaları amacıyla 1930 yılında Halk Okuma Odaları açılmıştır.

Devrimleri yaymak ve kökleştirmek halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek amacıyla 1932 yılında Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri, halk dersaneleri, kurslar, kitaplıklar, köycülük, dil ve yazım, tarih, müzik, sosyal yardım, spor ve güzel sanatlar konularında etkinlik göstermişlerdir.

Köy eğitimci ve öğretmenlerine okuldaki görevlerinin yanı sıra, halkı eğitmek ve yetiştirmek görevi de verilmiştir. Köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik Köy Enstitüleri, halk eğitimi alanında da etkili olmuştur (Celep,1995, s. 82-83).

Sanat okullarına bağlı olarak, 1939' da köylerde, köy erkekleri için demircilik, marangozluk, köy kadınları için de biçki-dikiş kursları açılmış ve bu kurslar halk eğitimine büyük katkıda bulunmuştur. Bu çalışmayı 1948 yılında "Halk yayınlarının" devletçe ele alınması ve yayımı takip etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığınca 1951 yılında halk eğitimine yeni bir yön verilmek istenmiş, bu konu üzerinde çalışanlardan raporlar alınmıştır. 1952 yılında yeniden, Milli Eğitim Bakanlığında "Halk Eğitimi Bürosu" kurulmuş, 1953 de köy ve kasabalarda Halk Okuma Odaları, 1956 yılında da ilçelerde Halk Eğitimi Merkezleri açılmaya başlanmıştır.

1960' dan sonra başlayan kültür ve eğitim seferberliği sonucu halk eğitim çalışmalarının memleket ölçüsünde bir teşkilata bağlanması öngörülerek, 29 Ağustos 1960 tarihinde halk eğitimi hizmetlerinin etki alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri yurt düzeyinde teşkilatlanacak bir kuruluşla yürütmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığınca bağlı olarak "Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Bu birim 13.12.1983 tarihinde "Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü" adını almıştır.

2.4.12. Yaygın Eğitimin Hukuki ve Bilimsel Dayanakları

- T.C Anayasası
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu
- 3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunu
- 3308 Sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu
- 2841 Sayılı Zorunlu İlköğretim Çağı Dışında Kalmış Okuma Yazma Bilmeyen Vatandaşların Okur Yazar Duruma Getirilmesi ve Bunların ilkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim Yaptırılması Hakkındaki Kanun
- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu
- Çeşitli Meslek Alanları İle Bazı Bakanlık, Kurum ve Kuruluş, Teşkilat ve Görevlerine Dair Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnameler
- Hükümet Programları
- Kalkınma Programları
- İcra Planları
- Şûra Kararları
- Yönetmelikler
- Komisyon Raporları

T.C. Anayasası'nın 27. Maddesi'nde "Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir" denir. 42. Maddesi'nde ise, "Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz" denir. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 40. Maddesi'nde kuruluşu, 42. Maddesi'nde de Koordinasyonu anlatılmıştır (Kalakenger, 2014, s. 16).

2.4.12.1. Şuralarda Yaygın Eğitim

Türkiye'de halk eğitimi ilk defa şura niteliğindeki Heyet-i İlmiye toplantılarında ele alınmıştır. 1939 yılında toplanan I. Milli Eğitim Şurasında; halk eğitimine değinilerek,

fakültelerin Halkevleriyle yakın ilişki kurlmaları ve Anadolu'da üniversite haftaları düzenlenerek yetişkinlerin eğitilmesine önem verilmesi önerilmiştir.

Milli Eğitim şuralarında “yaygın eğitim” konusu ele alınmıştır. Bu konunun ele alındığı, tartışıldığı eğitim şuraları şunlardır:

IV. Milli Eğitim Şurası (22-31 Ağustos 1949): Bu şurada demokrasi eğitimi üzerinde durulmuş, okulların dışında halkın bu konuda okul dışında eğitilmesi gereği işaret edilmiştir. Görüşmelerde, devletin bir “ yaygın eğitim teşkilatının” bulunmadığı, yaygın eğitim ile ilgili kuruluşların yaptığı çalışmaların sınırlı ve sistemsiz olduğu üzerinde durulmuştur. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde “ yaygın eğitim” için bir birim kurulması teklif edilmiştir (Kurt, 2000, s. 42-43).

VI. Milli Eğitim Şurası (18-23 Mart 1957): Halk eğitim ilk defa bu şurada ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Şurada, ülke çapında halk eğitim çalışmalarının amacı, ilkeleri, yöntem ve araçları ; bunu yürütecek örgüt ve bu örgütte çalışacak personelin yetiştirilmesi konuları üzerinde durulmuştur (Celep,1995, s. 86).

VII. Milli Eğitim Şurası (5-15 Şubat 1962): Türkiye’de, yetişkin (halk) eğitiminin amaç ve kapsamını en geniş boyutlarıyla ele almıştır. Şuranın “Halk Eğitimi Komisyonu Raporu”n da, halk eğitiminin; tanımı ve amaçları, konuları, iş bölümü ve çalışma planları, halk eğitimi merkezleri, odaları, yayınları, araç ve tesisleri, yetişkin eğitimine eleman yetiştirmek konuları görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

X. Milli Eğitim Şurası (23-26 Haziran 1981): 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na giren “örgün ve yaygın eğitimin bütünleştirilmesi” ilkesini kurum düzeyinde gerçekleştirmek istemiş ve bu amaçla da Mesleki Teknik Liselerin “Mesleki ve Teknik Okullar” olarak düzenlenmesini kararlaştırmıştır. Bu kararda “Yaygın ve örgün eğitim, aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programlarla yürütülecektir” denilmektedir.

XI. Milli Eğitim Şurası (8-11 Haziran 1982): Bu şuranın asıl konusu “ Milli Eğitim Hizmetindeki Öğretmen ve Eğitim Uzmanları”dır. Bu şurada yaygın eğitim teşkilatında görevlendirilecek uzmanların ve diğer personelin sayıları, nitelikleri ve alanları üzerinde durulmuştur (Kurt, 2000, s. 43-44).

XII. Milli Eğitim Şurası (18-22 Temmuz 1988): Bu şurada halk eğitimiyle ilgili olarak aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarının gece, hafta sonu ve yaz tatillerinde her türlü olanakları ile eğitim ve öğretim hizmetlerine açık tutulması,
2. Yaygın eğitimde gereksinme duyulan öğretmenlerin yetiştirilmesi için yeni programların açılması,
3. Halk Eğitimi merkezlerindeki araç, gereç ve donanım gereksinimlerinin çağdaş teknolojiye uygun olarak yenilenmesi ve geliştirilmesi,
4. Kırsal kesim ve göçer ailelerin eğitimi için özel olarak yaygın eğitim programlarının hazırlanması.

XIII. Milli Eğitim Şurası (15-19 Ocak 1990): Cumhuriyet tarihinde ilk defa halk eğitimi ile ilgili konular geniş boyutta bu şurada ele alınmıştır. Şurada, yalnızca halk eğitimi konusu ele alınmıştır. Şurada halk eğitimi ile ilgili sorunlar tartışılmış ve ülkenin gereksinimlerine daha iyi yanıt verecek bir halk eğitimi sisteminin kurulmasına temel oluşturacak kararlar alınmıştır. Bu şurada alınan kararlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Üniversiteler ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yapılarak Milli Eğitim Terimleri Sözlüğünün hazırlanması,
2. Yaygın eğitimde alınan belgelerin örgün eğitimdeki denkliklerinin belirlenerek, iki sistem arasında yatay ve dikey geçişlerin sağlanması,
3. Yaygın eğitimi her yönüyle düzenleyen bir Genel Yayın Eğitim Kanunu çıkartılması,
4. Yaygın eğitim için bir teftiş ve değerlendirme sisteminin kurulması,
5. Kalkınmada öncelikli bölgelerin yaygın eğitim gereksinimlerinin karşılanmasına öncelik verilmesi,
6. Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünün bağlı kuruluş haline getirilmesi,
7. Meslek standartlarının belirlenmesi,
8. Yaygın eğitime ayrılan kaynakların artırılması ve bu kaynakların etkin kullanımının sağlanması,
9. Küçük yerleşim birimlerinde eğitim odalarının yaptırılması,
10. Kadrosuz usta öğretici olarak yaygın eğitim kurumlarında görev yapan personele ödenen ücretin günün şartlarına uygun hale getirilmesi,
11. Yaygın eğitimde sözleşmeli personel çalıştırılmasına olanak sağlanması,

12. Halk eğitimi Başkanlıklarında yaygın eğitim alanında yetiştirilmiş uzman personelin yetiştirilmesi (Celep,1995, s. 87-88).

XIV. Milli Eğitim Şurası (27-29 Eylül 1993): Asıl konusu “Eğitim Yönetimi ve Yöneticiliği“ ve “Okul Öncesi Eğitimi” kapsamaktadır. Eğitim Yönetimi ve Yöneticiliği Komisyonu’nun raporunda şu açıklamalara yer verilmektedir: Yaygın Eğitim Hizmetleri, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’nce çıraklık eğitim kurumlarını açma, aday çırak, kalfa ve ustaların genel ve mesleki eğitimlerini sağlama yükümlülüğü getirilmektedir. 1986 yılından itibaren Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’ nün hizmet alanları içerisinde, çıraklık eğitimi ağırlık ve öncelik kazanmıştır. Yaygın Eğitim, resmi, özel ve gönüllü kuruluşlarca gerçekleştirilen bir hizmet türüdür. Etkin kaynak kullanımı bakımından, bu kurumlar arasında gerekli koordinasyonu sağlamakla Milli Eğitim Bakanlığı görevlidir. Bu sebeple Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü; Çıraklık Eğitim Genel Müdürlüğü, Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, şeklinde teşkilatlanmalıdır.

XV. Milli Eğitim Şurası (13-17 Mayıs 1996): “2000’li Yıllarda Milli Eğitim Sistemi”: Bu şura beş ayrı ana konuyu görüşmek üzere toplanmıştır. Bu ana konulardan birisi de “Toplumun Eğitimi İhtiyacının Sürekli Karşılanması”dır. Bu başlık altında toplanan komisyon raporunda alınan kararlardan bazıları şunlardır:

1. Merkez ve taşra örgütleri yöneticilerinin yetki ve sorumlulukları, toplumun eğitim ihtiyacı da dikkate alınarak yeniden belirlenmeli, bu birimlere yapılacak atamalarda uzmanlığa ve deneyime önem verilmelidir.
2. Yaygın eğitim kurumları, bu alanda eğitim alan ve deneyimi olan müfettişlerce denetlenmelidir.
3. Hizmet içi eğitim, toplumun eğitim ihtiyacını sürekli karşılayan bir ortam olarak ve yeni yöntemlerle geliştirilerek sürdürülmeli ve iş yerleri, sendika, meslek kuruluşları vb. kurum ve kuruluşlar aynı zamanda birer sürekli eğitim ortamı olarak düşünülmelidir.
4. Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının eğitim programlarına yaygın eğitim ile ilgili dersler konulmalıdır.
5. Küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin, çalıştırdıkları elemanlara, her yıl, belirli bir süre uyum ve geliştirme eğitimi düzenleme mecburiyeti getirilmelidir.

6. Yaygın eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacaklarda yetişkin eğitimi alanında öğretmenlik formasyonu alma şartı aranmalı, halen çalışmakta olanlara da üniversitelerin halk eğitimi bölümlerince formasyon kursları açılmalıdır.

7. Kamu görevlilerinden yaygın eğitime katılanların belgeleri, özlük haklarına yansıtılmalıdır.

8. Hayat boyu öğrenimi hızlandırmak için ulusal ve uluslar arası düzeyde öğretim programları değerlendirme sistemi geliştirilmeli, bu hususta özellikle yüksek öğretim kurumları ile iş birliği yapılmalıdır (Kurt, 2000, s. 47-48).

XVII. Milli Eğitim Şurası (13-17 Kasım 2006): Bu şurada alınan kararlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek, geliştirecek ve yaygınlaştıracak ulusal eğitim politikaları oluşturulmalıdır.

2. Örgün ve yaygın eğitim merkezlerinde düzenlenen eğitim programlarının uluslararası standartlara uygun olmasına dikkat edilmelidir.

3. Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri sonucunda, ulusal ve uluslar arası standartlarda belgeler düzenlenmelidir.

4. Sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimlerin gelir seviyesi düşük olan kesimlere finansman, proje ve ekipman yönünden katkı sağlaması teşvik edilmelidir.

5. Eğitim, ulusal istihdam politikası ile desteklenerek yapılandırılmalıdır.

6. Yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilinçlendirmede kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır..

7. Özel öğretim kurumlarının, mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitim alanlarında da eğitim sunmaları sağlanmalıdır.

8. Okulların, halk eğitim merkezlerinin fiziki yapı ve donanım yetersizlikleri giderilmeli ve bu kurumlara mali destek sağlanmalıdır.

9. Mesleki eğitim veren okullara meslek odaları ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının daha fazla destek vermesi sağlanmalıdır.

10. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında meslek dersleri öğretmenlerinin belirli sürelerle sanayi deneyimi edinmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

11. Yaşam boyu öğrenme uygulamaları aracılığıyla engelli bireylerin eğitimine daha fazla önem verilmeli ve bu bireylerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmalıdır.
12. Yaşam boyu öğrenme, 24-64 yaş arası ile sınırlandırılmamalıdır.
13. Yaşam boyu öğrenme, sadece öğrenci ve çalışanlarla sınırlandırılmamalı, aile eğitimine önem verilmeli. Bu nedenle anne baba okulları açılmalı bu konuda aile destek uzmanları yetiştirilmelidir.
14. Yükseköğretim Kurulunun 1997 yılında kaldırdığı yetişkin eğitimi lisans programları yeniden açılmalıdır.
15. İnsan hakları, demokrasi ve çevre bilinci oluşturma eğitimine önem verilmelidir.
16. Yaşam boyu öğrenme kapsamında yapılan etkinliklerle ilgili istatistiki bilgiler, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından belirli sürelerle tespit edilmeli ve yayımlanmalıdır.
17. Kamu İnternet Erişimi Projesi yaygınlaştırılmalıdır.
18. Yaşam boyu öğrenmede işsizlik sigortası kaynaklarından yararlanılmalıdır (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2007, s. 287-288).

2.4.12.2. Kalkınma Planlarında Yaygın Eğitim

Birleşmiş Milletler'in tanımına göre toplum kalkınması; toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel şartlarını geliştirmek, toplulukları ulusun bütününde kaynaştırmak ve milli gelişmeye tam olarak katılmalarını sağlamak amacı ile halkın çabasını devlet çabası ile birleştirme sürecidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1963 yılında hazırladığı Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda toplum kalkınması Birleşmiş Milletlerin tanımına benzer olarak, şu şekilde tanımlandığı görülmektedir; toplum kalkınması, halkın kendi ekonomik, sosyal ve kültürel şartlarını geliştirmek için giriştiği gönüllü çabaların, devletin bu alandaki çabası ile birleştirilmesi demektir (Kurt, 2000, s. 33).

Türkiye'de halk eğitiminin gelişmesi planlı kalkınma dönemine geçişle olmuştur. Çünkü ilk defa halk eğitimi alanında geniş bir örgütlenmenin temeli bu yıllarda atılmıştır. Kalkınma planlarında halk eğitimi, dönemlere göre şu şekilde yer almaktadır.

1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1968): Halk eğitimi tanımına ilk defa toplum kalkınması içerisinde yer verilerek, toplum kalkınmasının kitlelerin eğitilmesi yolunda

önemli bir çaba olarak görülmüştür. Ayrıca bu planda, sanayide eğitimin daha iyi örgütlenmesi için, önlemler öngörülmüş, “Mesleki Eğitim Merkezleri” nin açılması önerilmiştir.

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972): Bu planda yetişkinler eğitimi “yaygın eğitim” başlığı altında ele alınmış ve “Kadınların Eğitimi” ve “Okuma-Yazma” öğretime büyük önem verilmiş ve hedefler gösterilmiştir. Planlı dönemde 5 milyon kişiye okuma-yazma öğretilmesi, köy kadınlarına gezici kurslar ve diğer eğitim programları ile hizmet götürülmesi hedeflenmişti.

III. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977): Planda, pratik sanat, pratik sağlık, pratik tarım okullarının geliştirilmesi yaygın eğitimin iş öncesi ve iş başı eğitim sistemiyle geniş ölçüde uygulanması öngörülmüştür.

IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983): Yaygın eğitimin örgün eğitimi tamamlayacak bir yaklaşımla ele alınmasının ve bu alandaki çalışmaların bir bütünlük içerisinde yürütülmesinin önemine değinilerek, iş analizlerine dayalı eğitim programlarının hazırlanması öngörülmüştür.

V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989): Planda, hızlı bir yaygın eğitimin örgün eğitimle iç içe ele alınması ve bunun için sanayinin ve iş çevrelerinin fiili katkısının sağlanmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Yaygın ve örgün eğitimde, aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programların uygulanacağı; piyasanın gerektirdiği yeni iş alanlarına göre eşit mesleki programlar uygulanarak, yaygın ve örgün eğitimde aynı düzeyde mezun olanlara eşdeğer “meslek sertifikalarının” verilmesi öngörülmüştür. Ancak teknisyen eğitiminde istenilen başarı sağlanamamıştır. Şunu unutmamak gerekir ki teknisyen düzeyinde ara insan gücü yetiştiren mesleki ve teknik eğitim liselerinden mezun olan bireylerin henüz tam istihdamı sağlanamamışken, halk eğitimi yoluyla teknisyen yetiştirmek, istihdam ve verimlilik açısından ülkeye ve bu bireylere istenilen yarar sağlaması olanaklı görülememektedir.

VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994): Planda, yaygın eğitime ayrılan kaynakların artırılarak, çıraklık eğitimi ve yaygın eğitimin kamu ve özel kesim işbirliği içinde sürdürülmesinin sağlanacağı ve bu konuda gönüllü kuruluşlardan yararlanılacağı belirtilmektedir. Yaygın eğitimde önceliğin, istihdama yönelik beceri kazandırıcı eğitime verilmesi ve İş ve İşçi Bulma Kurumu ile işbirliği yapılarak beceri ve meslek kazandırıcı

eğitimin içeriği ve olanaklarının genişletilmesi, bu konuda kamu ve özel istihdam kuruluşlarının hizmet vermelerinin özendirilmesi hedeflenmiştir.

Kalkınma Planlarında, halk eğitim etkinliklerinde öncelikle bireylere okuma-yazma öğretmek, temel bilgi ve beceriler ile istihdama yönelik mesleki bilgi ve beceri kazandırmak hedeflenmiştir. Ayrıca, yaygın eğitimde, ilköğretimden sonra ortaöğretim düzeyinde programlar uygulamaya konularak, örgün eğitimdeki ortaöğretime eşdeğer bir ortaöğretim belgesi verilmeye başlanmıştır (Celep,1995, s. 89-90).

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1995-2000): Planda kararlaştırılan önlemler şunlardır:

- Gelişen toplumumuzun, yaşadığımız teknoloji çağının ve günümüzde gözlenen globalleşme, entegrasyon süreçlerinin ortaya çıkardığı yeni gereksinimler, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde en az bilgi kadar önemli olan doğrudan mesleğe yönelik beceri, iş teknikleri ve çabuk uyum yeteneği gibi yeni donanımları ön plana çıkarmakta; bu durum ise, genel eğitimin içinde ve yanında çok tutarlı ve yeni bir meslek eğitimi yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılanmasında temel ilke, okul-işyeri bütünlüğüne dayalı ve ehliyet kazandırıcı bir mesleki eğitim sisteminin, örgün ve yaygın eğitimin her kademesinde uygulanmasını sağlamaktır.
- Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitimin dünya standartlarına yükseltilmesine, meslek standartları ve sertifikasyon sistemi üzerinde yapılan çalışmaların tamamlanmasına, okul ve iş hayatı ilişkilerinin geliştirilmesine, temel bilgi ve beceriler ile yeni teknolojilerin okulda verilmesine ve uygulamanın işyerlerinde yapılmasına, ayrıca hizmet-içi eğitime önem verilecektir.
- Mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilecek; eğitim programları modüler sisteme uygun hale getirilecek; örgün veya yaygın eğitim alan ve aynı mesleki becerilere sahip olan kişilere eşdeğer meslek sertifikası verilerek denklikleri sağlanacaktır.
- Meslek standartları tespit edilecek, bu standartlara uygun sınav ve sertifikasyon sistemi kurulacak ve “Meslek Standartları Kurumu” oluşturulacaktır (Özsoy, 2007, s. 230-231).

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005): Toplumda yaşam boyu öğrenme anlayışının benimsenmesini esas alan her türlü yaygın eğitim olanakları geliştirilecek; özellikle üniversiteye giremeyen gençlere kısa yoldan beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılabilecek, mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün bu konudaki faaliyetleri özendirilecektir.

- Mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi ve uygulamada aksayan hususların giderilmesi amacıyla, 3308 sayılı Kanunda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim, örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde esnek, dinamik ve iş hayatı ile sıkı ilişki içinde geliştirilecektir (Özsoy, 2007, s. 234-235).

IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013):

- Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan Organize Sanayi Bölgelerinde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili iş birliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar güçlendirilecektir.
- İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli iş gücü yetiştirmeye yönelik faaliyetleri desteklenecektir.
- Meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren “Ulusal Mesleki Yeterlilik sistemine ilişkin çalışmalar tamamlanacak ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir.
- Toplumda yaşam boyu eğitim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dahil, yaygın eğitim olanakları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları desteklenecek, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılacaktır (Özsoy, 2007, s. 238).

X. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2013-2018): Planda kararlaştırılan önlemler şunlardır:

- Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır.
- Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır.

Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

2.4.13. Türkiye’de Yaygın/ Yetişkin Eğitimi Veren Kurumlar

Günümüzde, başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere değişik bakanlıkların yanı sıra değişik kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri, özel sektör ve yerel yönetimlere kadar bir çok kuruluş tarafından yaygın eğitim hizmeti sunulmaktadır.

Yaygın eğitim konusunda bir çok bakanlığın faaliyetleri bulunmasına karşın, bu konuda asıl yük Milli Eğitim Bakanlığı’na düşmektedir. Yaygın eğitimle ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı’nın yanında başta Çalışma Bakanlığı olmak üzere Turizm, Adalet, Kültür, Bayındırlık ve İskan, Sağlık, Milli Savunma ve İçişleri gibi bir çok bakanlık faaliyette bulunmaktadır.

2.4.13.1. Milli Eğitim Bakanlığı

3797 sayılı yasaya göre MEB; merkez, taşra ve yurtdışı örgütleri ve bağlı birimlerinden oluşur. Yasalara göre Milli Eğitim Bakanlığı’nın yaygın eğitimle ilgili birimi Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’dür. 9797 Sayılı yasanın 18. Maddesine göre Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

1. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununa göre, çırak, kalfa ve ustaların genel ve mesleki eğitimlerini sağlamak.
2. Örgün eğitim sistemine girmemiş herhangi bir eğitim kademesinden ayrılmış veya bitirmiş yurttaşları yaygın eğitim yoluyla genel veya mesleki alanda eğitmek.
3. Çıraklık ve yaygın eğitim kurumlarını açmak, eğitim, öğretim ve yönetimiyle ilgili bütün görev ve hizmetlerini yürütmek,
4. Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç gereçlerini hazırlamak ve Talim Terbiye Kuruluna sunmak.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, yetişkin kesime de pek çok ilçede var olan Halk Eğitimi Merkezleri ve Mesleki Eğitim Merkezleri ile ulaşmaktadır. Yaygın Eğitim

kurumları Yönetmeliği'ne göre, illerde milli eğitim müdür yardımcılarında biri Halk Eğitimi Başkanlığı yapmaktadır.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünün yanı sıra Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim ve Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlükleri ve Hizmetiçi Eğitim Dairesi ile Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlıkları da yaygın eğitimle ilgili olarak hizmet veren etkinlikler düzenlemektedirler. Endüstriyel Pratik Sanat Okulları ile Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne, Pratik Kız Sanat Okulları ile Olgunlaşma Enstitüleri de Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı yaygın eğitim kurumlarıdır (Murat, 2009, s. 128-129).

2.4.13.1.1. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri

Mecburi ilköğretimden sonra çeşitli sebeplerle örgün eğitim sürecinden ayrılan ve istihdam için gerekli yeterliklere sahip olmayı, gençleri kısa süreli meslek kursları ile istihdama hazırlamayı amaçlayan mesleki eğitim kurumlarıdır. Kursların kapsam, süre ve seviyeleri eğitim sürecine katılacak bireylerin ve işin özelliklerine göre tespit edilmektedir. Merkezce düzenlenen kurslara katılan gençler için yatılılık imkanları ekonomik, sosyal ve diğer sebeplerle eğitim sürecinden ayrılmış gençlere istihdama hazırlanma fırsatı yaratmaktadır.

2.4.13.1.2. Çıraklık Eğitim Merkezleri

3308 Sayılı Kanunla yeniden düzenlenen çıraklık eğitiminin, meslek teorisi eğitimi bölümü çıraklık eğitim merkezlerinde gerçekleştirilir. Bu merkezler küçük endüstri işletmelerinin toplu olarak bulunduğu sitelerde bağımsız olarak kurulabildiği gibi yeterli fiziki yapıların bulunmadığı veya çırak sayısının sınırlı olduğu yerlerde endüstri meslek liseleri veya halk eğitim merkezlerine bağımlı olarak da kurulabilmektedir. Merkez sayısı, ulaşılması hedeflenen çırak sayısı ile orantılı olarak artmaktadır. Çıraklık eğitim merkezlerinin meslek teorisi eğitimi için gerekli eğitim ortamının yaratılmasına imkan verecek eğitim araç ve malzemeleri ile donatılması, etkili bir meslek teorisi eğitimi için temel şarttır.

2.4.13.1.3. Halk Eğitim Merkezleri

Bu merkezlerde yetişkinler eğitimi çerçevesinde sınırlı sayıda da olsa endüstriyel mesleki eğitim programları uygulanmaktadır. Eğitim programlarının kapsam ve süreleri yetişkinlerin ihtiyaçlarına göre değişir. Programların birbirini tamamlayan modüler kurslar

şeklinde düzenlenmesi yönünde güçlü bir eğilim vardır. Meslek kurslarıyla, yetişkinlerin bir mesleğin sınırlı bir dalında işe girebilmesi için gerekli asgari bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanmaktadır (Alkan vd., 2001, s. 101-102).

2.4.13.1.4. Olgunlaşma Enstitüleri

Yaygın eğitim seviyesinde eğitim ve öğretim hizmeti veren kurumlardır. Enstitülerde, eğitim ve öğretim başlıca iki temel amaç esas alınarak düzenlenmiştir.

1. Örgün ve yaygın ev ekonomisi mesleki eğitim kurumlarında temel mesleki yeterlikleri kazanmış yetişkinlere alanlarında uzmanlık eğitimi yaptırmak.

2. Türk geleneksel el sanatları ve giysileri üzerinde incelemeler yapmak, günümüz ihtiyaçlarına göre geliştirmek, üretmek, yurtiçinde ve dışında bu ürünleri tanıtmak.

Enstitüler, geleneksel Türk el sanatlarının tanıtımı ve günümüz zevk ve moda anlayışına göre modernize edilmesi yönünde değerli hizmetler yapmaktadır. 2000-2001 öğretim yılında 12 kız teknik öğretim olgunlaşma enstitüsünde 2606 yetişkin, ileri mesleki eğitim görmüştür. Enstitülerde üretim faaliyetleri, eğitimin bir aracı olarak kabul edilir. Üretim faaliyetleri sipariş esası üzerine planlanmıştır. Hazır giyim endüstrisindeki gelişmelerin yarattığı nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla, eğitim ve üretim faaliyetlerinin bu ihtiyacı karşılayacak yönde geliştirilmesine çaba gösterilmektedir.

2.4.13.1.5. Pratik Kız Sanat Okulları

Eğitim seviyesi, yaş, ekonomik ve sosyal ihtiyaçları yönünden farklılıklar gösteren genç kız ve kadınların, kısa süreli kurslarla aile ve toplum içerisindeki rollerini yapacak şekilde yetiştirmeyi amaçlayan yaygın eğitim kurumlarıdır. Pratik kız sanat okullarında yetişkinlerin ihtiyaçlarına göre kapsam ve süreleri değişik çok çeşitli ev ekonomisi meslek kursları yanında okur-yazarlığı olmayanlar için okuma ve yazma kursları da uygulanır.

3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu çerçevesinde genç kız ve kadınları istihdama hazırlamayı amaçlayan çeşitli meslek kursları geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Pratik kız sanat okulları Türkiye düzeyinde yetişkinlere yaygın eğitim ve öğretim hizmeti vermektedir (Alkan vd., 2001, s. 110-111).

2.4.13.2. Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Belli başlı bakanlıkların yanı sıra başbakanlık ve bazı devlet bakanlıklarına bağlı veya özerk kimi kamu kuruluşları da hizmet içi eğitim programları adı altında yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu kuruluşların bazılarında aşağıda değinilecektir.

2.4.13.2.1. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)

Her ilde oluşturulan Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliklerinin birleşmesiyle meydana gelen TESK, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca düzenlenen yönetmelik hükümleri doğrultusunda çalışma biçim ve yöntemlerinin uygulanmasını ve bağlı örgütler arasında birlik ve dayanışma sağlamayı amaçlamaktadır. Sanayide hizmet içi eğitim konusunda çeşitli zamanlarda seminer, bilimsel toplantı vb. eğitsel etkinlikler düzenlemektedir.

2.4.13.2.2. Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE)

TÜSSİDE, kalkınma sürecindeki ülkemizin üretim potansiyelini, üretim kaynaklarını rasyonel bir biçimde harekete geçirmek için yönetim fonksiyonunu yerine getirebilecek personelin ülke gerçeklerine göre eğitilmesini amaçlamaktadır. Kamu ve özel kesimde üst ve orta kademe yöneticilerine hizmete ilişkin eğitim yapmaktadır (Murat, 2009, s. 134-135).

2.4.13.2.3. Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)

1953 yılında kurulan ve kamu kesiminde çalışanlara hizmet içi eğitim veren bu kurum, her yıl sınavla seçilen 60 kadar kamu görevlisini eğitmektedir.

2.4.13.2.4 Türk Standartlar Enstitüsü (TSE)

TSE, kaynakların, etkin bir şekilde kullanılmasını, israfın önlenmesi, can ve mal güvenliğinin sağlanması, işgücü, malzeme ve güç kaynaklarının en yüksek düzeyde yararlanılmasını gerçekleştirmek amacıyla zaman zaman eğitim programları düzenlemektedir.

2.4.13.2.5. Türkiye Ziraat Odaları Birliği

Birlik, çiftçilerle çiftçi gençlerin eğitimi için zaman zaman bölgesel eğitim programları uygulamakta, tarımsal konularda seminerler düzenlemektedir.

2.4.13.2.6. Uygulamalı Eğitim Merkezleri (KÖSEM)

KOSGEB 3624 sayılı yasayla kendisine verilen görevleri Başkanlık birimleri ve hizmet birimleriyle yürütmektedir. Hizmet birimleri içinde, KÖSEM, eğitsel etkinliklerle doğrudan ilişkili bir birimdir.1990'da KOSGEB'e devredilen Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi ve Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatının (KÜSGET) tüm eğitsel görevlerini üstlenmiştir.

2.4.13.2.7. Sınai Eğitim Geliştirme Merkezi (SEGEM)

SEGEM, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda kamu ve özel sektör sanayi kuruluşlarında görevli teknik ve yönetim personelinin bilgi ve becerilerini arttırarak ülke kalkınmasına yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Teknik ve yönetim konularında kurs, seminer, konferanslar düzenlenmektedir.

2.4.13.2.8. Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı (KÜSGET)

BM Kalkınma Örgütü ile uluslar arası anlaşma çerçevesinde 1983 yılında 83/6744 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile açılan bu kurumda küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin finansman, teşkilatlanma, danışmanlık hizmetleri, enformasyon eksikliği, eğitim, pazarlama, teknoloji, hammadde temin tedarik, araştırma-geliştirme gibi sorunlarda hammadde girişinden mamul çıkışına kadar her türlü destek verilerek sanayicinin eğitimi sağlanmıştır.

2.4.13.2.9. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir kamu kuruluşudur. KOSGEB'de işletmelere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim

hizmetlerinin yürütülebilmesi amacıyla, birçok ilde eğitim merkezleri ve eğitim enstitüleri kurulmuştur.

Özel ihtisas konularında Eğitim Uzmanlarının yetiştirilmesi, yaygın eğitim programlarının düzenlenmesi, işletmelerin eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve gerekli eğitimlerinin sağlanması ile ilgili Uygulamalı Teknik Eğitim Merkezleri'ni kurmak ve bu konulardaki eğitimleri gerçekleştirmekte KOSGEB'in görevleri arasındadır.

KOSGEB'in hedefi, işlerini kurmak üzere olan ya da halen kurmuş bulunan kişilerdir.

KOSGEB'in verdiği yaygın eğitim alanlarını:

- Ekonomi, işletme, maliye, iletişim,
- Girişimcilik, uluslararası ilişkiler,
- İleri düzey mesleki yabancı dil eğitimi,
- Bilgisayar ve otomasyon,
- Endüstri, elektrik/elektronik, makine, metalürji ve malzeme seçimi,
- Kimya, gıda, tekstil, çevre, orman endüstrisi,
- Kalite güvence sistemleri,
- Uluslararası teknik mevzuat uygulamaları olarak sayabiliriz (Ertam, 2011, s. 25)

2.4.13.2.10. Üniversiteler

Üniversitelerin yaygın eğitim faaliyetleri Osmanlı dönemindeki Darülfünun'da başlayan halka açık kurs ve konferanslar açma geleneği ile günümüzde bir çok üniversitede yaygın bir şekilde devam etmektedir (Murat, 2009, s. 136-137).

2.4.13.2.11. Özel Sektör

Özel kişi veya kuruluşlar tarafından örgün eğitim dışında bir çok özel dersane veya kurs açılarak yaygın eğitim faaliyetinin sürdürüldüğü bilinmektedir. Bunların yanı sıra işletmelerin kendi elemanlarını iş başında ya da hizmet içinde yetiştirmek üzere eğitim birimleri oluşturdukları veya bu amaçla özel olarak oluşturulmuş eğitim ve danışmanlık firmalarına değişik alanlarda eğitmek istedikleri elemanlarını gönderdikleri görülmektedir (Murat, 2009, s. 139).

2.4.13.2.12. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Türkiye’de mesleki eğitim programlarını belirleyen kuruluşların en başında eski adı İş ve İşçi Bulma Kurumu, yeni adıyla ise Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) gelmektedir. İŞKUR; istihdamın artırılması ve işgücü piyasasının nitelikli işgücü gereksinimlerini karşılama amacıyla, aktif işgücü programları çerçevesinde çeşitli işgücü yetiştirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bunlar; istihdam garantili işgücü yetiştirme kursları, kendi işini kurmak isteyenlere yönelik meslek edindirme kursları, özürllülere yönelik mesleki eğitim ve rehabilitasyon faaliyetleri, hükümlülerin mesleki eğitimine yönelik çalışmalar ve işsizlik sigortası kapsamında işsizlere verilen eğitimlerdir.

“İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları” kuruma kayıtlı herhangi bir mesleği ya da iş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizlerin işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde yetiştirilerek istihdam edilmelerini amaçlayan kurslardır (Özsoy, 2007, s. 185-186).

2.4.13.2.13. Sivil Toplum Örgütleri

Sayısı tam olarak bilinmeyen sivil toplum kuruluşları olarak da isimlendirilen binlerce gönüllü kuruluşun gerek kendi üyelerine gerekse geniş toplum kesimlerine yönelik olarak yaygın eğitim faaliyetinde buldukları bilinmektedir. Bu gönüllü kuruluşlar; sosyal, siyasal, kültürel ve dini dernek ve vakıflardan işçi-işveren sendikalarına ve meslek odalarına kadar çok geniş bir alanda faaliyetlerini sürdürmektedirler (Murat, 2009, s. 139-140).

2.4.13.2.14. Yerel Yönetimler

Yetişmiş insan gücünün en önemli kaynağı örgün eğitim kurumları olmakla birlikte, istidam ve mesleklerin yapısında meydana gelen yeni değişimlere örgün eğitim kurumlarının ve merkezi hükümetlerin yeterli düzeyde cevap verememesi ve başarısız olmaları nedeniyle, devreye bu defa yerel yönetimlerin yürütmekte oldukları yaygın eğitim programları girmektedir.

Yerel yönetimlerin okul öncesi eğitim dışında örgün eğitim faaliyetlerine girmelerine yasal olarak izin verilmezken, yaygın eğitim faaliyetlerine girmeleri ise hiçbir yasal sınırlama bulunmamaktadır.

Yerel yönetimlerin uygulamaya sokmuş olduğu eğitim programlarının; istihdam ve işgücünün nitelik düzeyinin artırılmasını sağlama yanında sosyal adalet ve bireysel gelişimi gerçekleştirme ile ekonomik ve sosyal faydalar sağlama gibi işlevleri de bulunmaktadır.

Yerel yönetimler, yeterli düzeyde mesleki ve beceri özelliklerine sahip olmayan hemşerilerine beceri kazandırma ve bunun sonucunda da emek piyasalarında daha rahat bir şekilde iş bulma ve istihdam edilebilmelerini sağlama amacını da gütmektedir. Yerel yönetimlerin yaygın eğitim programlarına katılıp başarılı şekilde bu kursları bitirenlere iş bulma gibi yasal bir zorunlulukları bulunmamakla birlikte, böyle bir göreve talip olmalarının önünde de bir engel bulunmamaktadır. Şayet yerel yönetimler emek piyasalarında böyle bir rol üstlenip başarılı olabilirlerse hem istihdam kurumlarına hem de ülke geneli ile kendi bölgelerindeki önemli bir sorun olan işsizliğin çözümüne belli ölçüde yardımcı olmuş olacaklardır (Murat, 2009, s. 140).

İl belediyelerinde uygulanan kurslar şunlardır; BELMEK ve BELTEK(Ankara Belediye El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları), İZEM (İzmir Büyükşehir Belediyesi Eğitim Merkezleri), EBMM (Erzurum Büyükşehir Belediyesi Meslek Kursları), KOMEK (Konya Meslek Eğitimi Kursları), BUSMEK (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), KO-MEK (Kocaeli Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları), ASMEK (Antalya Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), KAYMEK (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Beceri Kursları), GAMEK (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), KAPEM (Nevşehir Belediyesi Kapadokya Eğitim Merkezi) ve İSMEK (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları) belediyelerin sunduğu yaygın eğitim faaliyetleri örnekleridir (Murat, 2009, s. 149).

2.5. BELMEK

2.5.1. BELMEK'in Tanımı ve Misyonu

Belediye Meslek Edindirme Kursları, kısaca BELMEK olarak ifade edilir. Örgün eğitim sistemi dışında planlı, programlı ve sistemli olarak yürütülen yaygın eğitimin ilkeleriyle gerçekleştirilen bir "yetişkin eğitimi organizasyonu" dur. BELMEK'in vizyonu eğitime yatırım yaparak bireyi üretken kılmak, misyonu ise yaşam boyu eğitim anlayışı ile Ankaralıları modern, kaliteli, eğitim imkanları sunmak olarak belirlenmiştir.

2.5.2. BELMEK'in Amacı ve Tarihçesi

Toplumda kültür, sanat ve estetik bilincini yaygınlaştırmak, kültürel zenginliklerimizin korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak, kadınlarımızı yeni bilgi ve becerilerle donatarak meslek sahibi yapmak, aile ekonomilerini güçlendirmek, kadınlara planlı çalışma alışkanlığı kazandırmak, toplumda dostluk, dayanışma ve güven duygusunu pekiştirmek, boş zamanların verimli bir şekilde kullanımı sağlamak amacıyla 1994 yılında "Her ev bir atölye olacak" sloganıyla açılmıştır. 400'den fazla öğretmenin görev yaptığı BELMEK'i Ankara genelinde 9 ilçede 157 kurs merkezi ile hizmet vermektedir.

2.5.3. BELMEK'in Dayanağı

BELMEK kursları; 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 7. Maddesi (v) fıkrasına istinaden açılmıştır.

2.5.4. BELMEK'in Hedef Kitlesi

BELMEK'in hedef kitlesi;

- İlköğretim yaşını geçmiş, herhangi bir mesleki eğitim almamışlar,
- Bir meslek sahibi olmuş ancak mesleğinde ilerlemek isteyenler,
- Yeni bir sanat, beceri, hobi edinmek isteyen yetişkinler,
- Çeşitli nedenlerle rehabilite ihtiyacı olanlar,
- Yeni çevre edinmek ve çevrelerini genişletmek isteyenler,
- Sosyal sorumluluk bilinci gereği desteğe ihtiyacı olan gruplar (özürlüler, mahkumlar, yaşlılar) oluşturmaktadır.

2.5.5. Eğitim Süresi ve Sertifika

BELMEK'de yeni dönem kayıtları, kontenjan dahilinde ön kayıt sistemi ile her yıl Eylül ayında yapılmakta olup Haziran ayında ise eğitim dönemi sona ermektedir.

BELMEK 'den mezun olan kursiyerlerin almış olduğu sertifikaların MEB onaylı olmasını sağlamak için; (Çıracılık ve Yaygın Eğitim) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile

10.01.2007 tarihinde protokol imzalanmış olup o günden bu güne kursiyerlerin almış olduğu sertifikalar MEB onaylıdır.

Usta öğreticiler için aranan şartlar; MEB tarafından yayınlanan “Halk Eğitim Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge”nin 9. Maddesine göre görevlendirilme yapılmaktadır.

2.5.6. BELMEK Eğitim Merkezleri

9 ilçede 151 şubesi bulunan BELMEK ‘ı Ankara’nın Altındağ, Çankaya, Keçiören, Çubuk, Kalecik, Pursaklar, Sincan, Mamak, Yenimahalle ilçelerinde hizmet vermektedir. Yenimahalle ilçesinde oturanlar için ayrıca Yenimahalle belediyesinin kendi imkanları ile sağladığı Yenimek kursları bulunmaktadır. Aynı şekilde Keçiören ilçesinde yaşayanlar için de Keçmek Kursları hizmet vermektedir.

2.5.7. BELMEK’te Verilen Eğitimler

BELMEK, 418 usta öğretici ile 6 ana merkez ve 157 kurs yerinde 30 branşta meslek edindirme ve el beceri kursları düzenlemektedir.

1. Makine Nakışı	11. Yorganlama	21. Rölyef
2. El Nakışı	12. Ahşap Boyama	22. Ahşap Rölyef
3. Sim Sırma	13. Kumaş Boyama	23. Taş Bebek
4. İğne Oyası	14. İpek Pentur	24. Takı Tasarımı
5. Şiş Dantel	15. Tezhip - Hat	25. Gümüş İşlemciliği
6. Tel Kırma	16. Minyatür	26. El Sanatları Teknolojisi
7. Dantel Anglez	17. Ebru	27. Ev Ekonomisi (Yemek)
8. Giyim	18. Çini	28. Resim
9. Mefruşat	19. Seramik	29. Kilim
10. Patchwork	20. Mozaik	30. El Örgücülüğü
		31. Trikotaj

2.5.8. Sergiler ve Ürün Satışları

Her yıl BELMEK kursiyerlerinin yıl boyunca ürettikleri el emeği ürünlerin sergilenmesi gerçekleştirilmektedir. Ayrıca BELMEK’te kursiyerler tarafından üretilen ürünlerin değerlendirilmesi ve satış ve pazarlamasının yapılabilmesi için “Satış ve Pazarlama” büroları oluşturulmuştur (BELMEK, 2014).

2.6. Sanat

2.6.1. Sanatın Tanımı

İnsanoğlu tarihi boyunca vazgeçemediği, tabiatında var olan, güzelliğin peşinde ve güzeli arama duygusu içinde olmuş ve bu arayışı sanat eserleriyle ortaya koymuştur. İnsanın kendini ifade etme biçimi olan sanat, eşyanın hakikatini aramak ve ipuçları yakaladığında bunları beş duyu organı ile algılanabilir şekle sokmaktır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 9).

Sanat; insanın yeteneklerini yalnızca pratik yani fayda sağlamaya yönelik amaçlar için değil, evrenin ve dünyanın sırlarına erişebilmek, kişisel bunalımlarını yatıştırmak, heyecanlarını doyumak ve başkalarına duyurmak ve nihayet, ruhsal özlerine uygun düzeyde yaşayabilmek isteğiyle kullanması ve değerlendirmesi anlamına gelir (Kınay, 1993, s. 1).

Sanat; kişiyi, giderek de toplumu, duygusal, tinsel yönden etkileyebilecek dürtüleri sağlama becerisidir. Sanatın temel görevi, misyonu, kişiyi, giderek de toplumu duygusal, tinsel yönden harekete geçirmek, uyarmaktır (Özer, 2004, s. 32).

Sanat, düş gücü , yaratıcılık ve yetenek gerektiren bir insan etkinliğidir. Başka deyişle bir duygunun, bir düşüncenin, bir tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemler sonucu ortaya çıkmış üstün yaratıcılıktır.

Sanat etkinlikleri tarih öncesi dönemlerden başlayarak günümüze kadar süregelmiş ve sanat anlayışı zaman içinde değişiklikler göstermiştir. İlkel sanat eserlerinin ortaya konmasındaki amaç bir gereksinimi karşılamaktadır. Çağımızda ise sanat anlayışı insanın zeka, duygu, beğeni, yetenek gibi öğelerini çeşitli malzemeler kullanarak ortaya koymasıdır. Başka bir deyişle kendini ifade etmek, ruhsal özelemlerine ulaşmak, diğer insanlarla bunları paylaşmaktır (Uysal, Ölmez ve Yılmaz, 2007, s. 8).

Genel olarak sanat, insanların, doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyetidir.

İnsan düşüncesinin en doğal, en kuvvetli gereksinimi eşya ve olaylara estetik bir düzen verme çabasıdır. Karışıklık, düzensizlik insan düşüncesini ilgili sorunların çözümüne yönelik arayışlar içine sokar. Düzen-kompozisyon ise, insanın kendi varlığını anlamasının ön koşuludur. Bu bakımdan sanat, bir düzenleme, bir sezgi olayıdır. Ayrıca içten ve dıştan gelen her türlü baskının, etkinin (toplumsal-ruhsal) en iyi yol ile ortaya çıkardığı, estetik niteliklere sahip özgün bir üründür. Önemli bir iletişim aracı olan sanat insan yaşantısı ile bütünleşen, toplumsal değer ve ideallerin belirlenmesinde, hayata geçirilmesinde önemli bir faktördür (Artut, 2001, s. 19).

Bilimde doğruyu arayan insan; sanatta güzeli bulmaya çalışmış ve bütün bu arayışlar da aslında insanın kendini bulma çabasına denilmiştir. Sanat; bireylerin toplumu anlamasını ve toplum içinde yerini bulmasını sağlar. Topluma yabancı biri için, o toplumun değerlendirilmesine yönelik ipuçları, ancak sanatla sağlanabilir (Erbay, 2000,s. 3).

2.6.2. Sanatın Tarihçesi

Tarih öncesi dönemde insanın varlığıyla birlikte ortaya çıkan sanatın ilk örnekleri sayılabilecek çalışmaların konularını, avlanılan ya da kutsal sayılan şeyler oluşturmuştur. O dönem insanların yaşadığı yerlerde, bu av hayvanları ve kutsal sayılan şeylerin resimleri ve heykelcikleri bulunmuştur.

Yontma taş devri eserlerinin ardından gelen dönemde, çok sayı kadın heykelcikleri yapılmıştır. Cilalı taş devrinde, dini dünyanın etkilerini taşıyan kadın ve hayvan heykelcilikleri yapılmıştır. Orta Yontma taş devrinde, delikli kemikler ve üzeri süslü levhalar yapılmıştır. Bu örnekler ilk müzik aletlerinin kullanıldığını düşündürmektedir (Şişman, 2011, s. 91).

Mısır Sanatı'nın önemli bir kısmını tapınaklar ve mezar mimarisi oluşturmaktadır. Eski Mısır'da taştan, madenlerden, kil, fildişi ve kemikten heykeller yapılmıştır. Mezopotamya Sanatı da o dönem sanatları gibi bir mimarlık ve tapınak sanatıdır. Bölgede yeterli taş bulunmamasından dolayı heykeller altın ve gümüşten yapılmıştır. Asfalt ve zift üzerine sedef kakma eserler bulunmuştur (Şişman, 2011, s. 94-95).

Sümerler şehir mimarisine önem vermişler, Mısırlıların aksine tapınak ve mezarlara daha az ilgi duymuşlardır. Perslerin sanata en önemli katkıları altın işçiliğidir. Dövme, kakma ve oyma olarak yapılan bu işlerde, gerçekçi anlatımın yanı sıra incelik, gerçekçilik duygusu ve simgesel stilizasyon bulunur (Şişman, 2011, s. 99).

Türkler dünya üzerinde geniş bir coğrafyaya yayılmış ve gittikleri bölgelerde hem kültürlerini korumuşlar hem de özgün bir sanat anlayışı geliştirmişlerdir. Sanat tarihimizin bilinen derin kökleri İslam öncesi dönemlere, binlerce yıl önceye ve hala kullanılan motiflere kaynaklık eden Orta Asya'ya dayanır. Böylece Türk sanatı Orta Asya, Mezopotamya, İran, Anadolu gibi fethedilen ve içinden geçilen topraklar üzerinde var olmuş binlerce yıllık medeniyetlerin tecrübelerinden süzüle süzüle taşınıp gelen, bir bakıma tüm insanlık tarihinin birikimini içeren bir sanat olmuştur.

Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular, Timurular, Akkoyunlu Türkleri, İslam öncesi birikimlerini ve kültürlerini Müslümanlıkla birleştirerek muhteşem sanat eserleri ortaya koymuşlardır. Bilhassa Uygur Türkleri gelişmiş sanat düzeyleri ile Türk İslam sanatına değerli katkılar sağlamıştır. Bin yılı aşkın süredir Türk kültürünü ve sanatını besleyen en güçlü kaynak İslam medeniyeti olmuştur (Keçeçi ve Keçeci, 2014, s. 14-15).

Süsleme sanatları Türk sanatında yazıların ve yapıların tamamlayıcısı olarak her dönemde büyük önem taşımıştır. Süslemeler, taş, maden, ahşap, kumaş, alçı, deri, cam, kağıt gibi akla gelebilecek her tür malzemeyle her çeşit eşyayla yapı üzerine oyma, kazıma, boyama, dökme, kakma v.b. farklı tekniklerle yapılmıştır.

Osmanlı döneminde sanatın sadece saray ve çevresinde değil toplumsal hayatın tamamında etkin olduğu görülür. Eski toplum yapısı içinde bu estetik çizgi, bir yaşam biçiminin yansıması olarak halıdan kaşığa, silahtan kitaba, kıyafetten mimariye hayatın her köşesine sinmiştir (Keçeçi ve Keçeci, 2014, s. 17).

2.6.3. Sanat ve Kültür

Ulusların tarihi gelişme süreci içinde yarattığı maddi ve manevi değerlere kültür denir. Bu değerler, uygarlığın gerektirdiği bilim ve sanat dalları ile toplumun yaşamı için önem taşıyan din, duygu, düşünce, gelenek, ahlak, terbiye gibi kavramlardır. Kültür değerlerinin zamanla gelişmesi ve yücelmesi uygarlığın en önemli göstergesidir. Sanat da kültürün bir ürünü olduğuna göre bu alanda yapılan her gelişme, uygarlığa doğru atılan bir adımdır.

Bir ulusun kültür değerlerinin gelişmesinde üç önemli etken bulunur:

1. Ulusun atalarından itibaren süregelen kültür değerleri.
2. Ulusun yerleştiği coğrafi alanlardan etkilendiği kültür değerleri.
3. Ulusun çağdaş gelişmeler ışığı altında etkilendiği kültür değerleri.

Kültür öğrenimdir, eğitimidir, zamanla kazanılan birikimdir. Atalarımızın Orta Asya'dan Anadolu'ya gelişine kadar süregelen yaşamlarında, belli bir kültürün gelişimi görülmektedir. Onun için kültür değerlerini incelerken ulusumuzun yerel ve komşu ülkelerin kültürlerinden etkilendiği yadsınamaz. Bu etkilenmeler atalarımızın temel kültürüne bazı şekillerde değer katmış ve zenginleştirmiştir. Ancak bu kültür akışının içinde Türk ulusunun görüşü, düşüncesi ve emeği egemen olduğu için yeni yaratılan her sanat eseri varlığımızın bir parçası olmuştur. Ayrıca atalarımız Osmanlı İmparatorluğu döneminde ulusal sınırlarımız dışında kalan ülkelerde değerli sanat eserleri yapmış ve kültür değerlerini diğer uluslara da taşımıştır (Kılıçkan, 2003, s. 8).

2.6.4. Sanatın Amacı ve işlevi

Sanat bireyleri dış dünyanın sıkıntılarından uzaklaştırıp onları kendi hedeflediği büyüklü dünyaya götürmek isterken, bir yandan da kişilik oluşumunda, bireyin çok yönlü gelişmesine katkıda bulunmaya çalışır. Sanat, bireyler üzerinde bu etkileri yaparak toplumun sosyal yaşamında da yapıcı bir görev üstlenir. İnsanları birbirine yakınlaştırır ve ortak zevk noktalarının oluşmasına katkıda bulunur. Bu yanı sıra sanat, ulusal değerlerin oluşmasına ve pekiştirilmesine hizmet eder (Şişman, 2011, s. 49).

Sanat, duyguları arıttığı, insanı rahatlattığı ve güzellik boyutu nedeniyle haz verdiği için, insanın daha verimli, daha dengeli olmasını sağlayarak insancıl davranışların ve sevgi duygusunun gelişmesine katkıda bulunur. İnsanı çevresiyle bütünleştirip, insanlarla ve doğayla kaynaştırması da sanatın önemli işlevlerinden biridir. Ruhsal boşalmayı ve rahatlamaı sağlayan sanat, sevgi duygusunun gelişmesi için önemli bir ortam hazırlayarak, insanın dengesini bulmasına yardımcı olur. Önemli bir eğitim aracı olan sanat, insanları eğlendirirken düşündürür, bilgilendirir ve bilinçlendirir; sevmeyi ve sevilmeyi öğretir (Armağan, 1992, s. 295).

Sanatın öz amacı, kendi içinde biriktirdiği, barındırdığı tinsel (manevi) birikim yolu ile insanları harekete geçirmektedir. Sanatsal bir hayalin, imgenin hazsal, coşkusal birikimi

nesnenin kendi biçiminden dışarıya dağılarak, sanatı algılayan insana yansır, onların ruhuna işler.

Sanat;

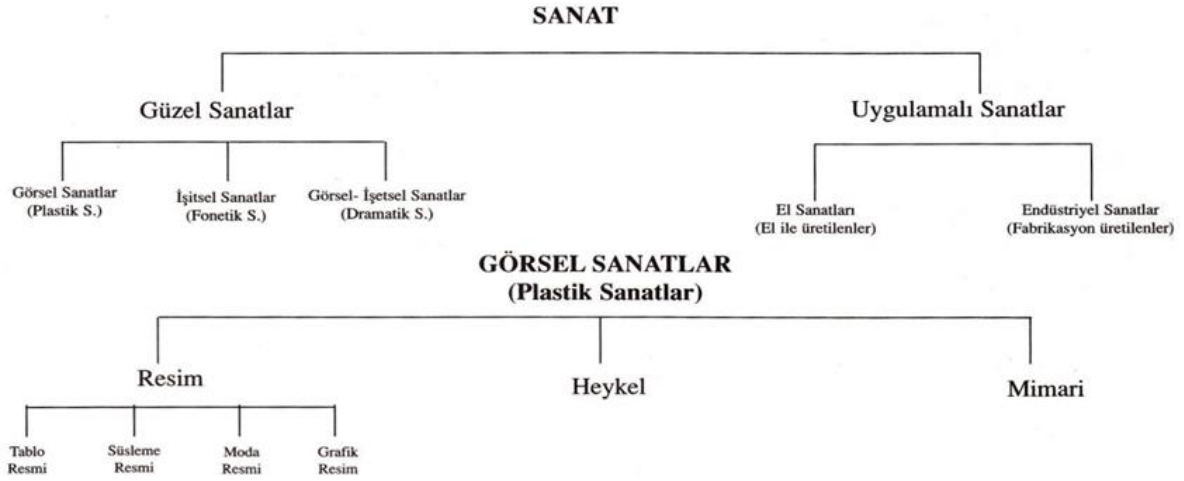
- İnsanlar arasında iletişimi ,
- İnsanlığa yaşama gücü vermeyi,
- İnsanın manevi yönünün içinde yaşayıp geliştiği ortamı, akla dönük olarak aydınlatan bir uğraşı alanı yaratmayı,
- İnsanın kendi insanlığını tanımasını,
- İnsan yaşamının dengelerini sağlamayı,
- Salt varoluş nedeniyle, insanın yaşama bakışını etkileyip duyularını çelen, duygularına devinim kazandıran bir araç olmayı amaçlar (Artut, 2001, s. 32)

2.6.5. Sanatın Sınıflandırılması

Sanat dallarını bir ucunda yalnızca bir yararın sağlanmasına yönelik ürünler, öteki ucunda da yalnızca estetik haz ya da güzellik duygusu uyandırmaya yönelik ürünler bulunan bir süreklilik çizgisi içinde ele almak uygun olur. Hemen bütün sanat dalları bu iki uç arasında, bu iki özellikten aldıkları paya göre bir yere otururlar. Böylece bu iki yöneliş, aynı sanat ürününde görülebilir.

Sonuçta tüm sanat alanlarının değişmeyen özelliği yaratıcılık ve özgün yapıtlar ortaya konmasıdır. Bunların temeli özgün tasarımlara dayanır. Tasarım tüm sanat alanları için aynı oranda önemlidir. Sanat tümüyle tasarımsal bir etkinliktir.

Birbirleriyle iç içe geçmiş özellikleri olsa da sanat alanlarının bir uçtaki özelliği, diğer uçtan aldığı paya oranla daha yoğun olabilir. Bu açıdan sanat alanları genellikle şöyle gruplanır;

Şekil 2. Sanatın sınıflandırılması (Erbay, 2000)

2.6.6. Sanat Eğitiminin Tanımı

Eğitim bir üretim sürecidir ve bireyin iyiyi doğruyu yakalayabilmesi için süreklidir. Sanat eğitimi; estetik kaygıların öğretilmesi ve bunlardan kurgusal sonuçların çıkarılmasına yardımcı olur; böylece sanat ürünleri aracılığıyla duygular kişisel paylaşımlara uzanır (Erbay, 2000, s. 3).

Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası, sanat eğitiminin anlamına açık bir görüntü kazandırmaktadır. Öyleyse sanat eğitimi daha genel bir çerçeve içinde ele alındığında bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına “Sanat Eğitimi” adı verilmektedir.

Sanat, insanın doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biridir. İnsan olmanın gereği, varlığının bir ifadesidir. Dolayısıyla insan yaşamında formal bir sanat eğitimi olmadığını düşünsek bile sanatsal belirtiler amatörce veya spontan bir şekilde, insanın doğasından kaynaklanan bir iç tepki olarak kendini gösterecektir.

Sanat eğitimi insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlar, o sınırın daha genişlemesini olanaklı kılar. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönü ile tanıma olanağı bulur (Artut, 2001, s. 89).

2.6.7. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Kültür yaşayış ve düşünüş tarzımızda, günlük ilişkilerimizde, sanatta, edebiyatta, sevinç ve eğlencelerimizde, tabiatımızın ve mizacın ifadesidir tanımlaması sanatı bir kültür ve fikir ürünü olarak tanıtır. Kültürün özel bir alanı olarak sanat; imgeler aracılığıyla gerçekliğin yeniden üretilmesidir. Bu üretme işinde ise, yönlendirme ve bilgilendirme açısından, “Sanat Eğitimi” önemli etkindir. Sanat eğitimi, birey ve toplulukların sanatsal ve kültürel açıdan yetiştirilmesi ile ilgilidir. Bu yetiştirme genel olarak kültürel bilinçlendirme anlamına gelir (Erbay, 2013, s. 77).

Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası güdüdür. Sanat eğitimi bireylere özgür anlatım olanakları sağlar.

Sanat eğitimi, bir çerçeve içinde, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratma düş’ünün de sanat ve iş eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Sanat eğitimi, genel düzeyleri nasıl olursa olsun tüm toplum ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Hızla gelişen, sanayileşen, kentleşen toplumların bireylerinde görülen ruhsal rahatsızlıkların arttığı ve bunların kökeninde makineleşmenin yarattığı, tekdüze hızlı yaşam ve elektronik cihazların egemen oluşu, dolayısıyla kişilerin deşarj olma olanaklarını bulamaması etken olmaktadır.

Dünyada toplumların genel amaçları uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi “Sanat Eğitimi”dir (Artut, 2001, s. 94).

2.6.8. Sanat Eğitiminin Amaçları

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin öznel , iç görüşü, imgeleri, düşünceleri ve duyuları sanat ile görselleşir. Bu çok öznel olan durumun dışa dönüşmesi, somutlaşmasını başkalarına anlatmasında insan için önemli bir gereksinmedir.

Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca sanatın sadece estetik amaçları değil, eğitici ve

öğretici amaçları da vardır. Bu genel amaçlarının yanı sıra sanat eğitiminin özel amaçları şunlardır:

- Sanatsal etkinliklerin ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemelerini,
- Duygusal, duyuşsal, bilgisel entelektüel etkinliklere bağlı becerileri kazanmalarını,
- Görme, ayırimsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmalarını,
- Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan “çevre” kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini,
- Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, özgür düşünceli bireylerin yetişmesini sağlamak.
- Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşmasını sağlar.

Sonuç olarak, sanat, insan yaşamıyla bütünleştiğinde, insanların daha bilinçli ve duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli algılama yetilerinin gelişmiş olacağı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla çağdaş insanın yetişmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü vardır.

2.6.9. Sanat Eğitiminin İşlevleri

Bir ölçüde sanat eğitiminin amaçları ile örtüşen sanat eğitiminin işlevlerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz. Buna göre bireyin:

- Yaratıcılığını geliştirmek,
- Araştırmacı , inceleyici, sorgulayıcı bir kimlik kazandırmak,
- Entelektüel, kültürel bakış açısını geliştirmek,
- Kendine olan güven duygusunu kazandırmak, kendini tanımlamasını olanaklı kılmak,
- Analitik düşünme becerisinin gelişimini sağlamak
- Eleştirel bakış açısını ve sezgi gücünün gelişimini sağlamak

- Görme becerisi, olasılıkları tahmin edebilme gücünün kazandırılması
- Sağlıklı düşünce ve kişilik gelişiminin oluşması
- Taklit ve kopyacılıktan uzak, özgün ve yaratıcı bir anlayış geliştirmek
- Teknik bilgi ve beceri kazandırmak
- Manevi (tinsel), duyuşsal, bilişsel, algısal gücünün gelişimi.
- Sorunlarıyla başa çıkabilme, deşarj olabilme gücünün, ortamının yaratılmasıdır (Artut, 2001, s. 95-96).

2.7. El Sanatları

2.7.1. El Sanatlarının Tanımı

İnsanoğlunun var olduğu tarihten günümüze kadar uygarlık el sanatlarıyla iç içe yaşamıştır ve yaşamaktadır. Genel olarak insan beslenme, barınma, giyinme, süslenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılarken el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır. Anadolu, tarih boyunca bir çok kültürün merkezi olmuştur. Ayrıca “Baharat Yolu” ve “İpek Yolu”nun Anadolu’dan geçmesi önemli avantajlar sağlamıştır. Bu durumlar; Anadolu’da bir çok alanda olduğu gibi el sanatlarının da gelişmesini sağlamıştır (Onuk, Akpınarlı, Ortaç ve Alp, 1998, s. 1).

El sanatı; bireylerin bilgi ve becerisine dayanan özellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı elle ve basit araçlarla yapılan ve toplumun maddi kültürünü, gelenek ve göreneklerini taşıyan ayrıca üretimini yapan bireylerin duygu, düşünce ve becerisini yansıtan gelir getirici üretime yönelik ürünlerdir. Aynı zamanda el sanatları bütün halk sanatları gibi bir ulusun kültürel kişiliğini en canlı ve anlamlı belgeleridir. Geleneksel kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında, geliştirilmesinde ve devam ettirilmesinde bir kültür köprüsü rolü oynamaktadır (Onuk vd., 2005, s. 1).

Yararlılıkla güzelliği bağdaştırarak oluşturulan ürünlere “El Sanatları” denilir. Kültürel birikimin renklerle, biçimlerle ve çeşitli tekniklerle en içten ve tabii yansıması olan halk sanatları, bir kişinin malı olmadığı için, yapanları hep gizli kalmıştır. Yaratılan biçimler, motifler, renkler ve kompozisyonlar, kuşaklar boyunca aktarılarak bugüne gelmiştir (Seçkinöz, Alparslan, Komsuoğlu, İmer ve Etike,1986, s4).

Sanayileşme öncesi üretim biçimi olarak ortaya çıkmış, insanların geçimlerini sağlamış, ekonomik işlev kazanmıştır.

El sanatları bir milletin yüzyıllar boyu süregelen yaşamı boyunca oluşan ve kuşaktan kuşağa aktarılan en önemli varlıklarıdır (Özen, 2008, s. 13).

El sanatları, ulusların kültürel kimliklerinin en canlı ve anlamlı belgeleridir. Hammaddesi, deseni, üretim tekniği, üretenin katkısıyla, ait olduğu yörenin karakteristiğini taşımasıyla değer kazanır. El sanatları insanımızın sevgilerini, tutkularını sergileyen yaratılardır (Uğurlu, 1984, s. 351).

El sanatı ; belirli hammaddeleri el becerisi ve basit el araçları yardımıyla, işlenmiş ve yarı işlenmiş ürünler elde etmek olarak tanımlanabilir.

El sanatı üretimine; geleneksel teknik ve estetik bilgi, el becerisi, el emeği ve iyi işçiliğe sahip, orijinal dayanıklı mal üretimidir. Bu tür üretim kişisel kullanım ya da ticari amaç için yapılabilmektedir. Üretici tek geçim kaynağı olarak üretim yapan bir usta ya da yarı usta olarak el sanatı ile uğraşan bir köylü olabilmektedir. El sanatı ürünleri ise; kendine özgü teknoloji ile yapılan, üretimde yoğun makine kullanımı olmayan ve gerektiğinde basit el araçları kullanılarak yapılan, üretimde kullanılan ham maddeler standartize edilmiş olsalar bile standart üretim olmayan, birbirinden farklı ürünler olarak tanımlanabilir.

Antropolojik kaynaklarda insanların tarihsel gelişimi içinde günlük geçim kaynaklarını sağlama yanında boş zamanlarda genelde kişisel kullanım için yapılan araç-gereç olarak açıklanmaya çalışılan el sanatları ürünlerinin yapımında daha çok ana geçim kaynağı olan üretimin yan ürünlerinden, artıklarından ve yörede bol bulunan doğal ham maddelerden yararlanılır. Bu üretim, kapalı bölge ekonomisinde, kişilerin günlük kullanım, töresel ve mekansal gereksinimi karşılarken, pazara yönelik olduğunda da ticari mal niteliği kazanır.

El sanatı üretimi, el becerisine, geleneksel bilgi ve görgüye dayanır. Bir çok dalında iş bölümü gelişmemiştir. Çoğu zaman geleneğe dayalı olarak öğrenilir. Ancak atölye içi üretimde usta önemlidir. El sanatı üretiminin sanatsal yönü olduğundan ortak becerileri gerektirir ve elle yapıldığı için de üretim miktarı sınırlıdır (Öztürk, 2003, s. 14-15).

Giderek toplumun gelişimine göre günlük kullanım, töresel ve geleneksel amaçlı kullanılan araç-gereçlerle bunların yapımında kullanılan aletler üretilmiş, endüstri devrimi ile de bir çok eşya makinelerle yapılmaya başlanmıştır.

Endüstri öncesi dönemde insanların gereksinimlerini karşılayan, günümüz deyimıyla o dönemin sanayini oluşturan el sanatı ürünleridir. El emeğine dayalı üretilen bu ürünler, toplumlara göre değişerek günümüze ulaşmışlardır (Öztürk, 2003, s. 28).

2.7.2. El Sanatlarının Tarihçesi

İnsanoğlunun var olduğu tarihten günümüze kadar uygarlık, el sanatlarıyla iç içe yaşamıştır ve yaşamaktadır. Genel anlamda düşünülürse insan, yiyecek, barınma, avlanma, giyecek, süslenme, eğlence gibi ihtiyaçlarını karşılarken hep el sanatlarından ve onun ürünlerinden yararlanmışlardır. Yine insan ilk var olduğu günden bu yana her gittiği ve egemenlik kurduğu yere en basitinden, en karmaşık ve gösterişlisine kadar el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır (Arlı, 1990,s. 7).

Kültür bir ulusun hayat tarzı, yaşam biçimidir. Bir toplumun kültürü; onun tarihi geçmişini, doğrudan bireylerin hayatını günün çeşitli zamanlardaki eylemi, geçinme ve ekonomik faaliyetlerini, dinlenme, eğlence ve dini hayata ayrılan kısımlarını içermektedir.

Ulusal kültürümüzün temel unsuru elbette ki Halk Kültürüdür. Türk kültürünün zenginliği yaşadığı coğrafyalardan ve yaşadığı büyük tarihsel olaylardan yeniden ortaya çıkmıştır. Bir çok uygarlığın beşiği olan Anadolu'ya Türklerin yaptığı göçler Anadolu'nun bugünkü kültürel yapısını oluşturmaya başlamıştır. Osmanlı imparatorluğu döneminde konar-göçer yaşayan Türkmen boyları 17. yüzyılın sonlarına doğru yerleşik döneme geçmiştir. Anadolu'ya gelen bu topluluklar kendilerine özgü gelenek, görenek ve el sanatlarını birlikte getirmişlerdir. Bu uygarlıkların kültürleri yeni bir sentez içinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu nedenle Türk el sanatlarının kökleri çok eskilere gitmekte ve sosyolojik açıdan önem kazanmaktadır.

Anadolu'ya gelen topluluklar kendilerine özgü gelenek, görenek ve el sanatları gibi kültürel unsurlarını da birlikte getirmişlerdir. Anadolu'ya Türklerin yaptığı göçler, Anadolu'nun bugünkü kültürel yapısını oluşturmaya başlamıştır (Onuk vd., 2005, s. 28).

Anadolu'da yapılan kazılar bir çok el sanatı örneğini gün ışığına çıkarmıştır. Neolitik dönemden başlayarak dönemlere, devletlere bağlı özellikler gösteren bu örnekler: Taş oymacılığı, çömlekçilik, seramik, metal, ağaç ve cam işçiliğinin yanı sıra tekstil dallarında değişik araç, gereç ve tekniklerle zengin uygulamalar yapıldığını sergilemektedir (Barışta, 1988, s. 2).

Milattan önce VIII. yüzyıldan günümüze pek çok etnografya eseri intikal etmiştir. Bunlardan VIII. yüzyıldan olanların çoğu Uygur Türklerine ait olup, bu devirde Türklerin büyük bir kısmının göçebe hayatını bırakarak yerleşme düzenine geçtikleri görülür. Bu devirdeki köklü gelişme duvar resimlerinde görülür. Ayrıca elbiselerin işlemlerle güzelleştirilmeye çalışılması da dikkat çekmektedir. Elbiselerde süslü kemer kullanma Türk boylarının sürdürdüğü geleneklerden olup Göktürkler'den sonra Uygurlar'a ve Gazneliler'e kadar süslemeli kemer sanatının Türk savaşçıları aracılığıyla Sibirya üzerinden Macaristan'a ve Avusturya'ya kadar yayıldığı görülmüş olup üzeri applike edilmiş bu meşin kemerler Selçuklularca da kullanıldığından Türk boyları ve devletleri arasında ortak bir sanat olarak dikkati çekmektedir (Adalılar, 1984, s. 21)

Hititler belirli meslek kolları (sanatlar) arasında, buluntulardan çıkarılabileceği kadarıyla, ileri teknolojiye dayanmayan demircilik, damga yapımı, tunç işçiliği, çok renkli keramikten sunu kapları ve her çeşit kullanım için keramik üretimi sayılabilir. Hititler, heykelticilik yapımında ilerlemişlerdi. Teknolojileri geri de olsa, demiri ustalıklı işliyorlardı. Demirin hammaddesi pahalıydı. Gündelik eşyalarda kullanılmazdı. Gümüş, altın işçiliği, ürünleri bugüne kadar ulaşmamakla birlikte hayvan yetiştiriciliğine bağlı olarak yünlü dokumacılık ve deri işçiliği diğer sanatlar arasında sayılabilir (Aktan, 1989, s. 34).

Urartular döneminde kullanılan hammaddeler ve yaygın el sanatları bakımından özellikle maden işlemeciliği önemlidir. Bu dönemde tunçtan kazanlar, araç-gereç, savaş araçları, miğferler yapılmıştır. Diğer sanatlar arasında deriye dayalı sanatlardan, binek hayvanları için koşumlar, kemer yapımı, tahta Yontuculuğu ve mobilyacılık da önemlidir. Kuralcılığın egemen olduğu, belirli cins, renk ve stildeki Keramik yapımı, hammaddesi dışarıdan gelen ve yörede işlenen fildişi işlemeciliği de önemlidir (Aktan, 1989, s. 36).

Türk tarihinin ilk dönemlerinden itibaren halı gibi diğer dokuma ürünlerinin de varlığı bilinmektedir. Başta insanın en temel ihtiyaçlarından biri olan giyinmek için ve her tür kullanım için çok eski çağlardan günümüze pek çok malzeme ile çeşitli kumaşlar dokunmuştur. Hun döneminden kalan özellikle keçe, kumaş ve deri kullanılarak yapılan applike örtüler günümüze kadar ulaşmış sanat tarihimizin ilk değerli parçalarıdır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 249).

Türk işlemlerinin ilk örnekleri Orta Asya Türklerinde görülür. Renkli iplik, ibrişim ve ipeğin en çok bulunduğu yer Doğu olduğundan, işlemler de önce bu bölgelerde

gelişmiştir. Altay bölgesinde Pazırık'ta Hun mezarlarında madeni eserlerin yanında yün keçe ve kumaşlar bulunmuştur. Bu kumaşların üzerinde farklı ve çok başarılı teknikleri uygulanmıştır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 251).

Maden sanatının gelişimi, Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden sonra diğer Türk devletleri ile birlikte Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları ile sürer ve Osmanlılara kadar uzanır. İslam maden sanatı içinde değerlendirilen Büyük Selçuklu dönemi, gerek yapım tekniği gerek form bakımından öncü tiplerin ortaya çıktığı bir evredir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 255).

Türk el sanatları; önceleri insanların ihtiyaçlarını karşılamak, boş zamanlarını değerlendirmek ve aileye katkıda bulunmak için gelir getirmek amacıyla aile içinde; Osmanlı İmparatorluğu döneminde saray, ev, çarşı olmak üzere üç merkezde yapılmaya başlanmıştır. Bu merkezler arasında en büyük ustalarla ve yetenekli öğrencilerin çalıştığı saray atölyeleri bir akademi niteliği taşımıştır. Ev ve çarşıda estetik değer ve ticari amaçlara yönelik üretimler yapılmıştır. Fatih döneminde kurulan Nakış Mektebinin uzantısı olduğu düşünülen "Ehl-i Hiref" cemiyetinin çoğunluğu Nakkaşlardan oluşmuştur. Ayrıca hattatlar, ressam, ciltçiler, sarraflar, terziler, çadırcılar, dericiler, dokumacılar, maden ve ahşap sanatçıları yer almıştır. Bu sanatçılar çeşitli bölüklere ve loncalara ayrılarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir (Onuk vd., 2005, s. 1-2).

Anadolu Türk çini ve seramik sanatı Anadolu Selçukluları çağında, XIII. Yüzyılın başlarından itibaren ilk altın çağını yaşamıştır. İlk örneklerde sırlı tuğla kullanılırken yüksek seviyeli kesme mozaik çini tekniklerine geçilmiştir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014, s. 240).

Orta Asya'da gelişen seramik sanatının bir kolu olan çinicilik, Selçuklularla Anadolu'ya girmiştir. Mimari süslemede çininin yeri çok yaygındır. Cami, medrese, türbe ve sarayları süslemekte kullanılmıştır. İlk kaynaklarını Anadolu dışındaki Türk seramiğinden alan Anadolu seramik sanatı, Osmanlılar devrinde tamamen kendine özgü bir gelişme göstermiş, çok aranan ve ihraç edilen eserler vererek ilgi görmüştür. Bizanslılar zamanında bir seramik merkezi olan İznik, Osmanlı imparatorluğunda en önemli çini merkezi olarak 14. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar üstünlüğünü korumuştur (Kültür Bakanlığı, 1993, s. 225).

16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, Akdeniz çevresinde büyük gelişme göstermiş ve sınırları Tunus'tan Yugoslavya'ya kadar uzanmıştı. Bu farklı kültürlerle bir senteze varmak uzun sürmedi ve Türk Sanatında Klasik Dönem olarak bilinen dönem başlamıştır.

18. yüzyılda buharlı makinelerin keşfiyle Batıda gelişmeye başlayan endüstri, Avrupa etkilerini Anadolu’da yayılmasını kolaylaştırmıştı. Bu etkiler sanat tarihimizde “Batılılaşma Dönemi” olarak isimlendirilen bir dönemin başlamasına neden olmuştur.

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, yüzyılın sonuna doğru hızla gerilemeğe başlamıştı. Avrupa’da gelişen endüstriye karşılık Türk el sanatları en üst düzeye ulaşmıştır. Bir yandan teknik eğitim veren okullar açılarak, gelişen teknolojiye ayak uydurmaya çalışılırken, bir yandan artistik nitelikleri çok yüksek kalitede eserler yapılmıştır (Barışta, 1988, s. 38-39).

Türk el sanatlarının gelişmesindeki en önemli etkenler geleneksel kurumlar olmuştur. Ancak 20. yüzyıldan itibaren bu kuruluşlar gerilemiştir. Teknolojinin ilerlemesi makineleşmeyle gelen endüstri ile el emeğine dayalı üretim arasındaki kültür ve değer farklılığından dolayı el sanatları ürünleri kırsal kesimdeki bireylerin gereksinimleri veya çeyiz geleneği için yapılan üretim haline dönüşmüştür (Onuk vd., 2005, s. 1-2).

1938’lerde, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube kurulmuş ve bu şube 1945 yılında “Küçük Sanat İşleri Genel Müdürlüğü” olarak hizmete başlamıştır.

1964 yılında Köy İşleri Bakanlığı’nın kurulması ile köy sanatları ve küçük sanatlar köye giden Hizmetler arasına alınarak Sanayi Bakanlığı nezdindeki “Küçük Sanayi ve El Sanatları Dairesi Başkanlığı”da il, ilçe ve bucaklardaki çalışmaların yürütülmesi görevini üstlenmiştir (Adalılar, 1984, s. 9)

2.7.3. El Sanatlarının Özellikleri ve Önemi

El sanatları ürünleri arkeolojik tabletler gibi okunarak üretildikleri çağın hayat tarzını, teknik donanım ve araç-gereç özelliklerini; beceri, estetik ve değer yargılarını, dünya görüşünü yansıtır. Karşılıklı ticari bağlantı ve anlaşmaların ipuçlarını vererek tarihi olaylara tanıklık eder. El sanatları aynı zamanda yaşantının anlam kazanması; kişinin doğaya, çevresine uyum sağlaması, farklı istek ve gereksinimlerin doyuma kavuşması gibi konularda yardımcı olmuştur (Güler, Akpınarlı, Soysaldı, Ülger, Balkanal, Kurt ve Koçak, 2011, s. 1).

El Sanatlarının Özellikleri şunlardır:

- Ulusal sanat zevkini temsil eder,

- Yaratıcılığı geliştirir,
- Geleneğe bağlı özellik taşır,
- Aile içinde zevk ve sanat becerisini temin eder,
- Toplum hayatında ve düşüncede büyük önem taşır,
- Aile masraflarında tutumluluğu gösterir,
- Ruhi yaşamı yansıtır (Çiçek, 2010, s. 12).

2.7.4. El Sanatlarının Sınıflandırılması

El sanatı türlerinin sınıflanmasında, ortak özelliklerin en belirginini, ürünün aslını oluşturan ham maddeler esas alınmıştır.

2.7.4.1. Ham maddesi Hayvansal, Bitkisel ve Kimyasal Lif Olan El Sanatları

Üretimde kullanılan ipliğin hazırlığı ve boyama İşlemleri hariç tutulursa, bu grup içinde yer alan ürünlerin kümelenebilirliği, yapım teknikleri esas alınarak yapılabilir. Dokuma türleri; halı-kilim, el dokusu kumaşlar. Örgü işleri; çorap, kazak v.b. örgülerle oya türleri, danteller, işlemler, keçe işleri, el baskıcılığı.

2.7.4.2. Ham maddesi Ahşap (Ağaç) Olan El Sanatları

Yapım tekniklerinden çok ürün türü, kullanım alanı ve toplumdaki işlevi ortak özellikler olarak dikkati çekmektedir. Günlük kullanım eşyaları ve aksesuarlar; mutfak araç-gereçleri, rahle, tesbih, takunya, biblo, vazolar, ağızlık, pipo, baston, mimari elemanlar (mimber, kapı, pencere v.b.), müzik aletleri.

2.7.4.3. Ham maddesi Taş Olan El Sanatları

Ham maddesi taş olan el sanatı ürünlerinin yapımında kullanılan taş türleri, kullanım alanları, yapım teknikleri gibi özellikleri göz önüne alınarak sınıflandırılmaktadır. Değersiz taşlar kullanılarak yapılan yapılar (mimari elemanlar, mezar taşları v.b.). Süs taşları işlemeciliği (takılar, tespihler, pipo, baston v.b.). Mermer işleri. Lüle ve oltu taşından yapılan işler.

2.7.4.4. Ham maddesi Toprak Olan El Sanatları

Ürünlerin yapımında kullanılan ham madde hazırlığı, sır, boya gibi konulara ortak özellikler olarak bakılırsa, bu grubu ürün türüne göre sınıflandırmak mümkündür. Çanak çömlek işleri, çini eşyaları, seramik eşyalar.

2.7.4.5. Ham maddesi Maden (Metal) Olan El Sanatları

Madenden yapılan el sanatı türlerini, hem eşyanın işlevinden, hem de kullanılan madenden giderek sınıflamak mümkündür. Demirden yapılan işler (kapı tokmakları, mutfak araçları, müzik aletleri v.b.). Bakır-pirinç işleri (mutfak araçları, hamam takımları, vazo v.b.). Altıngümüş işleri (kuyumculuk) (Öztürk, 1998, s. 76-77).

2.7.4.6. Ham maddesi Cam Olan El Sanatları

Camdan yapılan el sanatı ürünleri, ürün adından gidilerek sınıflamak daha kolay görülmektedir. Göz boncuğu, çeşmi bülbüller, vitray türleri, takı ve aksesuarlar.

2.7.4.7. Ham maddesi Deri ve Hayvansal Atıklar Olan El Sanatları

Hayvandan elde edilen, deri, kürk, boynuz, kemik gibi maddeler kullanılarak yapılan el sanatları, kullanılan malzeme ile birlikte, eşyanın türü ve işlevi düşünülerek sınıflandırılabilir. Saraç işleri (saraçlık), deri giyim eşyaları, kürk giyim eşyaları, cilt işleri (kitap kapları), tarım ve mutfak araçları, kemik ve boynuzdan yapılan el sanatları.

2.7.4.8. Ham maddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları

Kamış, ince dal, tahıl sapları gibi malzemelerden yapılan el sanatları, yapım maddeleri yanında, yapım maddeleri yanında, yapım teknikleri ve türleri düşünülerek sınıflandırılabilir. Sepet örgücülüğü, mobilya yapımı, hububat sapları ile yapılan örgü ve süs eşyaları, saz (bitkileri) kullanılarak yapılan çanta, hasır, plaj yaygısı gibi eşyalar (Öztürk, 1998, s. 78-79).

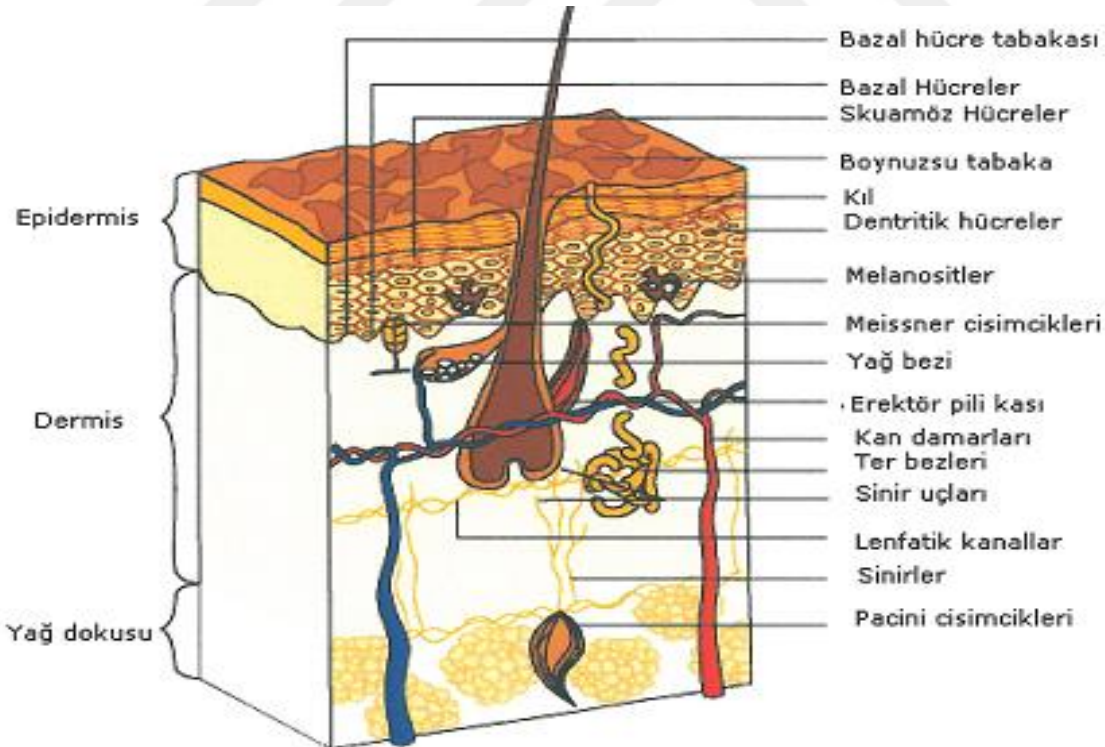
2.8. Deri ve Dericilik

2.8.1. Derinin Tanımı ve Yapısı

Deri, bütün canlılarda gövdeyi bir kılıf gibi saran ve canlıyı sıcak, soğuk gibi hava koşullarından, dış etkenlerden, darbe ve basınçtan, asalak vb. hayvanlardan ve hastalık yapıcı mikroplardan koruyan dış örtüdür (Erkmen, 1992, s. 198).

Deri, büyük olgun hayvan gövdelerini kaplayan oldukça kalın, sert örtüdür. Hayvan derileri piyasaya sürülmeden önce bir dizi işlemden geçer. Hayvandan yüzülen ve tabakhanelerde işlemeye hazır olan deriye “ham deri”, işlendikten sonra ortaya çıkan deriye “mamül deri” denmektedir .

Derinin yapısı incelendiğinde genel olarak üç bölümden oluştuğu görülmektedir. Bunlardan en üst kısımda olana üst deri (epidermis) denmekte ve genel olarak toplam deri kalınlığının % 1’ini, üst derinin altındaki yer olan öz deri (corium) tabakası da genel deri kalınlığının % 85’ini oluşturmaktadır. Derinin en alt tabakasına ise alt deri (subcutis) denmekte ve derinin % 15’ini oluşturmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 69-70).

Şekil 3. Derinin genel yapısı

Üst Deri (Epidermis): Duyu ve koruma organıdır, toplam deri kalınlığının %1-2’ sini teşkil eder. Üst deri esas itibariyle 3 tabakadan oluşur. Corium tabakasını hemen üstündeki bazal

tabaka prekeratin üretir. Orta tabaka yarı tırnağı (körner tabakası), en üstteki tabaka tırnağı (keratin) yapıdadır. En üstteki tabakanın tırnağı yapısı nedeniyle deri kimyasal ve enzimatik etkilere karşı dayanıklıdır.

Alt Deri: Deri tabakası (corium) ile kas(et) tabakası arasında yer alan bir geçiş katıdır. KollaGen lif dokusunda olan alt deri yağ, kas, kan damarları ve sinir dokusu ihtiva ettiğinden çok gevşek bir yapıdadır. Bu gevşek yapı nedeniyle deri canlı hayvan üzerinde katlanabilir ve belirli ölçüde kayabilir. Böylece deri canlı hayvanın hareketlerine uyum sağlar. Alt deri sepileme yönünden önemsizdir ve kireçlik işlemleri sırasında deri tabakasından ayrılarak uzaklaştırılır (Daştan, 2012, s. 44-45).

Öz Deri (Corium): Öz deri tabakası, üstte kıl kökü boşluklarını içinde taşıyan papilla tabakası ile, onun altındaki retikular tabakadan oluşmaktadır. Papilla tabakasının öz deri içinde kalınlık payı hayvan türlerine göre değişmektedir. Buna göre genel olarak papilla tabakasının kalınlığı öz deri tabakasının % 20-50'si arasında değişiklik göstermektedir. İşlenmiş deride kılların ve epidermisin alınmasından sonra gözenekli bir yapı gösteren ve dericilikte "cilt" veya "sırça" denen bu tabaka papilla tabakası olmaktadır. Bu tabakanın, yani cildin görünüşü değişik hayvan türlerinden farklı olmakta ve her türe ait tipik deri görünüşünü ortaya koymaktadır. Cilt görünüşü pratikte derinin hangi tür hayvana ait olduğunu belirleyen özelliklerin başında gelmektedir (Yakalı, 1981, s. 9).

2.8.2. Derinin İşlenmesi

Derinin işlenmesi, ilk çağlardan beri bilinen bir özelliktir. Bir derinin kullanıldığı malzemede çatlama, sert olmaması, dayanıklı ve yumuşak olması ve eğer boyanmışsa boyasının uzun ömürlü olması istenir. Bu bakımdan sepileme (derinin işlenmesi-tabaklama) deride kaliteyi belirleyen önemli unsurdur.

Günümüz deri işleme sektörü, ham deriyi çeşitli fiziksel, kimyasal işlemlerden geçirerek, makineler yardımıyla onları, deri giyim, ayakkabı, saraciye v.b. alanlarda kullanıma hazır hale getirmek için yapılan tüm çalışmalarını kapsamaktadır.

Çeşitli usullerde konserve edilmiş durumda toplanıp deri fabrika ve imalathanelerine gelen deriler önce ham deri depolarına alınır. Ham derilerin mamül haline gelebilmesi için bir seri işlemden geçmesi gerekmektedir. Bu işlemler; hazırlama, sepileme ve bitirme (finisaj) işlemleri olarak gruplandırılmaktadır.

2.8.2.1. Deriyi Hazırlama İşlemleri

2.8.2.1.1. Yumuşatma

Bu işlem deri üretiminin ilk işlemidir ve bunun en önemli fonksiyonu deriyi bol su ile temizlemek tuzunu arıtmaktır. Deriyi yumuşatmak sepilene maddesinin deriye geçebilmesini sağlamaktır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 72-73).

2.8.2.1.2. Ön Kaveleto (Etlerin sıyırılması)

Bu işlemde postun içindeki fazla etler, yağlar ve kaslar el aletleri ile veya donduran fazlalıkları bıçaklarla keserek kazıyan donanıma sahip makineler yardımı ile çıkarılır.

2.8.2.1.3. Yün ve Kılıardan Arındırma

Bu işlemde kimyasal ve mekaniksel işlemlerin birleşimi olarak işlenmemiş derinin kılılarının çıkartılmasını içerir. Kireç banyosunda bırakılan etli kısımlara sodyum sülfür ve kireç sürülen ve kızdırma odalarında bekletilen derilerin lif dokusunda meydana gelen şişme ve gevşeme yün ve kılıların kolayca temizlenmesini sağlar.

2.8.2.1.4. Kaveleto

Ham derilerin etli kısımlarında kalmış olan sepilemeyi güçleştiren fazla et ve yağ parçalarının kaveleto bıçağı veya makinalarıyla alınması işlemine kaveleto denir.

2.8.2.1.5. Kireçten Kurtarma ve samalama

Kireçlenmiş derinin içerdiği alkalinin giderilmesi sonraki işlemler için gereklidir. Bu amaçla çeşitli kimyasallar kullanılır. (amonyum sülfat, sodyum bisülfat gibi) Samalama işlemi de bu işlemle birlikte yürütülür, enzim kullanılarak deri yapısında istenmeyen proteinler uzaklaştırılır.

2.8.2.1.6. Sırça Temizleme

Deriler son bir mekanik temizleme işlemine tabi tutulur. Böylece deride kalması istenmeyen maddelerle, deri sırçasının özel bıçak veya makinalarla sıyırılması sağlanmaktadır.

2.8.2.1.7. Piklaj

Lif dokusuna sepi maddelerinin homojen sepileme süresince sırça tabakasının buruşup bozulmaması için asit ve tuz çözeltisi ile işlem gördürülmesidir.

2.8.2.2. Sepileme (Debagat) İşlemleri

Sepileme olayının mekaniksel, kimyasal, fiziksel olayların hep birden geliştiği komplike bir olay olarak kabul edilmektedir. Sepileme işleminden geçen deriler eğilip bükülme, elastikiyet, kokuşmama gibi karakteristik özellikler kazanırlar. Derinin sepilenmesi kologen liflerin sepileyici özellikteki maddeleri bünyesine alması sonucu gerçekleşir.

2.8.2.3. Bitirme (Finisaj) İşlemleri

Kurutulan deriler homojen bir nem dağılımına getirilir, iskefe makinesinde açılır yumuşatılır. Gerekirse sırçası zımparalanır daha sonra kaplama boya tatbik edilir. Boyama elle veya hava tabancasıyla yapılır ve sonra cila yapılır . Bundan sonra kalitelerine göre ayrılır, ölçülür ve sevkiyata hazırlanır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 75-76).

2.8.3. Dericiliğin Tarihsel Gelişimi

Deri, insanoğlunun taş ve ağaçtan sonra en çok kullandığı doğal kaynaklardan biridir ve insan hayatına girişi ateşin keşfinden eskilere uzanmaktadır. İlk insanlar vurdukları hayvanların derilerinden de yararlanmak istemişler, derilerin bozulmasını önlemek için çeşitli yöntemler geliştirmişler ve dericilik sanatının doğmasına sebep olmuşlardır (Güler ve Alparlan, 2008, s. 192).

Hayvan derilerinin kullanılmaya başlandığı ilk zamanlardan itibaren, dayanıklılığı, su geçirmezliği, kullanım alanlarının çokluğu ve giderek artan deri arzı sayesinde dericilik bir meslek dalı, bu mesleğin devamında da güçlü bir sanayi kolu haline almıştır (Serin, 2008, s. 5).

Mısır'da , M.Ö. 4000 yılından kalma deri eşyalarına, özellikle Badari'deki gömütlerde rastlanmıştır. Yine bu çağlarda Anadolu, sepilemeyle ilgili maddelerin de elde edildiği bir özelliğe sahiptir. Mısır'daki buluntulardan elde edilen bilgiler, sepilemede kullanılan bir kısım bitkisel maddelerin Anadolu'dan götürüldüğünü ortaya koymaktadır. Derilerin

işlenmesinde kullanılan mazı, meşe, nar gibi bitkilerin yanında tuz ve şap gibi mineral maddeler, Anadolu’da, o dönemde bilinmekteydi (Dağtaş, 2007, s. 19).

M.Ö. 3000 yılında Anadolu’dan göç eden Hititler çok önemli bir güç kazanmışlardır. Onlar gerek Anadolu’da, gerekse bu kültürle iç içe olan diğer yerlerde önemli izler bırakmışlardır. Bunlardan bir tanesi alünlü (şaplı) tabaklamadır. Hititli sepiciler günümüz tekniğinde kullanılan çok önemli deneyimlere sahiptiler (Yelmen, 2005, s. 27).

Prehistorik dönemden itibaren kullanılan post, kürk ve kabaca işlenmiş deriler ile insanın giyim ve günlük hayattaki çeşitli eşyalarında kullanıldığına göre, deri kullanımının, insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. Paleolitik ve Mezolitik devirde kabaca işlenen deri, Neolitik devirde yerleşik hayata geçilince, hayvanların evcilleştirilmesi sonucunda bilinçli olarak işlenmeye başlandığı bilinmektedir. Kalkolitik ve Tunç devirlerinde kemik yerine madeni aletler ile işlenen deri, dini törenlerde de kullanılmıştır (Güler ve Kamiloğlu, 2008, s. 199). Neolitik dönemin sonlarına doğru deri yalnızca giysi olarak değil çeşitli barınak ve ev eşyasında da kullanılmıştır.

İlk uygarlıklara gelindiğinde örneğin Mezopotamya şehir devletlerinin tarihi araştırıldığında dericilik ile karşılaşmaktadır. Asur, Elam, Sümer, Babil gibi Mezopotamya devletleri, derilerini işleyerek, değişik alanlarda kullandıkları çeşitli nesnelere üretmişlerdir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 24).

Tarihin en eski deri örnekleri; mağara duvarlarındaki resimlerde, kabartmalarda ve heykellerde görülmektedir. İspanya’da Altmira mağaralarındaki (M.Ö. 2000) yılında bulunan duvar resimlerinde bizonlar ve onları avlayan avcılar sırtlarında postları ile deri kullanan ilk insanı belgelemektedir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 23).

Dericilik, Sümer, Asur, Mısır ve Hitit medeniyetlerinde de önemli yer tutmaktadır. Dini kitaplarda derinin tarihiyle ilgili bilgilere rastlanmaktadır. İncil ve Kur’an-ı Kerim’de Âdem ile Havva’nın Cennet’ten çıkarken sırtlarında pöstekiler olduğu yazılıdır. Ayrıca Musa Peygamber çağında da deri yapıldığından, eski medeniyet döneminde söz edilir (Önal, 1984, s. 17).

Tabletlerden ve yazılı belgelerden edinilen bilgilerden; “sandalet” denilen, köseleden öksesiz bir taban ile buna halkalarla bağlanmış parmak arası ve ayak bileği kayışlarından ibaret basit ayakkabıyı ilk bulanların Sümerler olduğu bildirilmektedir.

Mısır dericiliğinin tarihi de Mezopotamya dericiliği kadar eskidir. Mısır uygarlığının önemli bir buluşu olan deri kağıdı, keçi ve kuzu derilerinin işlenip, inceltilip ağartılarak bir tür kağıda dönüştürülmesi şeklinde kullanılmış, Bergama'da üretilmiş ve Avrupalılar buna parşömen adını vermişlerdir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 26).

Sümerler, sandalet dediğimiz, köseleden ökçesiz bir taban ile buna halkalarla bağlanmış parmak arası ve ayak bileği kayışlarından ibaret basit fakat insan ayağının doğallığına en uygun ayakkabının mucididirler.

Tabletlerden edinilen bilgilerden, ilk zamanlarda deri giysi ve sandalet, salt kral ve rahiplerin belirgin bir ayrıcalığı iken, savaş koşulları ve yayılma siyasetlerinin zorlaması sonucu askerlerin, postacıların, tacirlerin ve giderek halkın da deri giysi ve ayakkabı kullanmalarına izin verildiği anlaşılmaktadır (Sakaoğlu ve Akbayar, 2002, s. 19).

Anadolu'da gelişmiş bir dericilik zanaatının olduğu Çatalhöyük, Boğazköy ve Alişar'da yapılan kazılardan çıkarılan deri parçalarından anlaşılmaktadır.

Hitit ve Greklerden sonra Orta Asya Türk boylarında da dericiliğin önemli bir yer aldığı yazılı kaynaklardan anlaşılmaktadır.

Türk kültürünü belgeleyen en eski buluntular, Hunlar'a ait kurganlardan elde edilmiştir. Altay Dağları'nda Pazırık bölgesinde bulunan kurganların açılmasıyla, deriden yapılmış giysiler, çizmeler, eyer koşum takımları, kap kacak ve applike süslemeler gibi nesnelere gün ışığına çıkarılmıştır. Doğa koşullarının elverişliliği nedeni ile bozulmadan günümüze kadar gelebilen deri ürünlerinin ilk örneklerine Mısır'da rastlandığı belirtilmektedir. İkinci doğal örnekler ise Pazırık kurganlarındaki buluntulardır. Buzullar altındaki kurganlarda deri eşyalar bozulmadan kalabilmiştir.

Orta Asya'dan başlayarak at, Türklerin günlük yaşantısında ve savaşlarda en önemli yardımcısı olmuştur. Bu nedenle de at ile ilgili aksesuar süslemelerine ayrı bir önem verilmiştir. Eyer ve eyer altı örtülerinde keçe veya deri kullanılmıştır.

Hunlar, geometrik veya hayvan figürleri şeklinde kestikleri deri parçaları keçe ya da deri yüzeye yapıştırarak ya da dikerek applike yapmışlardır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 28-29).

Hun kurgan buluntularından çıkarılan deri giysilerde çeşitli hayvanların postlarından yararlanıldığı, renkli derilerin kombine edildiği ve metal aksesuarla süslendiği görülmektedir.

Orta Asya'da göçebe topluluklarında derinin diğer kullanım alanlarından biri evleri kabul edilen çadırlar ve ev eşyası olarak, kımız ve su kapları, çanak, torba, yiyecek mahfazaları, yastık ve seramik kapların kılıflarıdır. Bu kullanımları belgeleyen örnekler kurgan buluntuları arasında yer almaktadır.

Dericiliğin ve deri sanatlarının gelişimi tarih çağları boyunca Orta Asya bozkırlarında yaşayan tüm kabile ve klanların kültürler arası etkileşimi sonucunda ortaya çıktığı söylenmektedir. Bu nedenle dericilik sanatının başlangıcını ve gelişimini doğrudan bir ırka veya ulusa bağlamak yerine , toplumsal yaşamın başladığı, kır konutlarının yapıldığı, kimi hayvanların evcilleştirildiği devirde yaşayanların ortak malzemesi ve sanatı olarak düşünülebilir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 35-36).

Anadolu Selçukluları döneminde dericilik çok önemli bir yer tutmaktadır. Hükümdarlar mavi çizme giyer ve savaşlarda kullanılan dayanıklı malzemeler deriden yapıldı. Ayrıca bu döneme ait ilk örnekleri de dericilik sanatının çok ileri bir seviyeye ulaştığını gösteren kanıtlardır (Tekin, 1993,s. 52).

Deriden, başta ciltler olmak üzere , pabuç, çizme, torba, kese, kalkan, ok ve yay torbaları, kınlar, hayvan koşumları, perde ve sofraya altı gibi eşyalar üretilmiştir. Bunların yanında doğuya özgü bir sanat türü olan gölge oyununun Karagöz figürleri de deve derisinden yapılmıştır (Sözen, 1998, s. 156).

1071'de Malazgirt zaferiyle Anadolu'ya yerleşen Türklerin dericilik alanında oldukça ileri düzeyde oldukları bilinmektedir. Bu dönemde dericiliğin Anadolu'da kökleşip gelişmesinde faaliyet göstermeye başlayan Ahilik kurumunun etkisi büyüktür. Ahilik 13.y.y.'da Anadolu'da kurulup, belli bir süre içinde, belli kurallarla işlemiş esnaf ve sanatkarlar birliğidir. Bu birliğin kurucusu ve deri işlerinin örgütlenmesinde önemli rol oynayan kişi kendiside derici olan Ahi Evren'dir.

Anadolu'da Selçuklu döneminde örgütlenerek, rekabet olgusuyla tanışan dericilik zanaatı, Osmanlı'da işlenmiş deri ve deri ürünlerini kalitede zirveye ulaştırmıştır. Ahilik teşkilatı Osmanlı'da Loncaya dönüşerek özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda etkili olmuştur.

16. ve 17. y.y.'da deri terbiyesi ve deri eşya yapanlar hakkında ünlü seyyah Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde bilgilere rastlanmaktadır. Evliya Çelebi İstanbul'da 700 debbağhane olduğunu ve dükkanlarda çeşitli renklerde sahtiyânların varlığından söz etmektedir.

Türk dericileri deri sepilemesinde geliştirdikleri özel formül ve yöntemleriyle, kırmızı sahtiyan olarak tanınan dünyaca meşhur deriyi ilk bulanlardır. Bu deri, yüzyıllarca çok beğenilerek Avrupa'ya ihraç edilmiştir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 37-38).

Şekil 4. İşlemeli pabuç (Topkapı Sarayı Müzesi). Özdemir, M., & Kayabaşı, N. (2007). *Geçmişten günümüze dericilik*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Bugün Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait deri pabuç, çizme, terlik, gümüş kabartmalarla bezenmiş kaşıklıklar, sırma işlemeli sahan kapakları, şamdan altlıkları, mataralar, sofraltlıkları gibi 16-19.y.y.'lar arasındaki deri işçiliğinin biçim, teknik ve süsleme bakımından ustaca yapılmış sanat ürünleri Topkapı Sarayı Müzesi koleksiyonunda bulunmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 44).

Fatih Sultan Mehmet deri üretimini İstanbul'da toplamak istemişti. Fatih, İstanbul'u fethettikten sonra Balkan ülkelerine seferler düzenlemeyi düşünüyordu. O devrin en önemli savaş malzemeleri içinde deri, birinci derecede gerekliydi. İbn Batuta ünlü Seyahatnamesinde gezdiği pek çok Anadolu şehrinde çeşitli mamul derilerin üretildiğini bildirmiştir (Yelmen, 2005, s. 216).

Osmanlı Devleti'nde 1808 yılında tahta geçen II. Mahmut döneminde Hamza Efendi'den satın alınan "Debbağhane" orduya devredilmiş ve adı "Tabakhane-i Klvehane-i Amire" olarak değiştirilmiştir. Fabrikada ordu için palaska, çizme, kütüklük ve koşum takımları yapılmaya başlanmıştır. 1816 yılında Beykoz Teçhizat-ı Askeriye fabrikası kurmuş ve yeni kurulan bu tesiste, yeni tip el üretimi, askeri kundura yapımı başlamıştır (Güler ve

Kamiloğlu, 2008, s. 201). 185 yıllık geçmişi ile deri sektörüne hizmet veren bu kurum 1993 yılından bu yana Sümerbank deri ve kundura sanayi adıyla her çeşit ürünle katlı sağlamaya devam etmiş anca 2003 yılı itibarıyla bazı özelleştirme girişimleri sonucu özel sektöre devretmiştir.

Şekil 5. İşlemeli deri kahve torbası (Manisa Arkeoloji Müzesi). Özdemir, M., & Kayabaşı, N. (2007). *Geçmişten günümüze dericilik*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

19. y.y. başlarında Osmanlı Devleti sanayiye geliştirmek için bir dizi önlem almıştır. Bunun için, sanayi hammaddelerinin ihracını yasaklamış, gelişmiş teknoloji ile yeni imalathaneler açmıştır. Islah-ı Sanayi Komisyonu kurarak, esnaf birliklerini canlandırmaya ve onları şirketleştirmeye çalışmıştır. Türk derileri Avrupa pazarlarında tercih edilen düzeye gelmiştir.

Ancak 19. y.y. ortalarında sanayi inkılabı, Avrupa’da teknolojinin giderek ilerlemesi ve yeni yöntemlerin bulunması karşısında Türk dericiliği gerilemeye başlamıştır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 56).

Türkiye’de 1920 ve 1930’lu yıllarda hemen her yörede bir tabakçılık işine rastlanırken zanaatın zamanla sanayiye dönüşmesi için özünde ileri teknolojinin yer alması, rekabet koşulları, çevre kirliliği olgusu dericiliğin belli bölgelerde giderek de organize bölgelerinde yer alması sonucunu yaratmıştır. Deri sektörü günümüzde Organize sanayi bölgelerinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Günümüz deri ürünleri üretimi fabrika boyutunun yanı sıra el sanatları çerçevesinde bireysel küçük çaplı atölyelerde de üretilmektedir. Bugün ülkemizin daha çok İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük illerinde üretilen abajur, kutu, yastık, çanta, gölge oyunu figürleri, çarık, deri, ile kaplanmış çömlek, pano ve günlük kullanım eşyası gibi ürünler çeşitli turistik ve hediyelik eşya satan mağazalara ve Bodrum, Antalya, Kuşadası, Çeşme v.b. gibi turistik bölgelere pazarlanmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 58-59).

2.8.4. Deri Çeşitleri ve Kullanıldığı Yerler

Deri çeşitleri; küçükbaş hayvan derileri ve büyükbaş hayvan derileri olarak iki ana grupta toplanmaktadır. Küçükbaş hayvan derileri; koyun, keçi, oğlak, kuzu ve domuzdan elde edilir. Büyükbaş hayvan derileri ise sığır, inek, dana, boğa ve öküzden elde edilen derilerdir. Ancak derisi kullanılan başka hayvanlarda vardır bunlar ceylan, deve, karaca, balık ve sürüngen derileridir.

Deriler hazırlanışa ve görünüşe göre isimler alırlar. Deri çeşitleri şu şekilde sıralanabilir:

a. Ak deri: “Ceylan koyun ve keçi derilerinin ponza taşıyla temizlenip kağıt gibi düz yada pürüzsüz bir hale getirilmesiyle elde edilir.” Eski zamanlardaki saklanması gereken kitaplar bu deri üzerine yazılırdı.

b. Astarlık Deri: Genellikle koyun derisinden kromla, bitkisel maddelerle veya bunların karıştırılması ile tabaklanmış deridir. Ayakkabı iç astarı veya çanta astarı olarak kullanılır (Ertam, 2011, s. 45).

c. Güderi: Geyik, ceylan bazen de keçi ve koyun derilerinin yağla sepilmesinden elde edilir. Çok yumuşak ve ince derilerdir. Temizlik işlerinde ayrıca giysi ve eldiven yapımında kullanılır.

Ç .Suni (yapay) deriler: Dış görünüş bakımından tabii deriye benzer. Suya karşı dayanıklıdır. Mobilya, çanta, ayakkabı, cilt vb. eşyaların yapımında kullanılır(Gökçesu, 2002, s. 19-20).

d Astarlık Glase: Ham keçi derisinden krom tuzuyla sepilmiş sırça tarafı perdahlı, tabii renkte veya boyanmış ince, yumuşak, elastiki, astarlık deridir (Akalin, Yılıgör, Seyhan, 1993, s. 30).

e. Antilop: Büyük baş hayvan derilerinden üretilen, işlenmiş hali süetten daha uzun tüylü olan bir tür deridir.

f. Davul Derisi: Dana, domuz ve eşek derileri, kılları ve yağları temizlendikten sonra sünger taşı ve tebeşir tozu ile ovulur, gerilerek havada kurutulur. Şeffaf ve sert bir hale gelen deriler müzik aletleri ve dekoratif süslemelerde kullanılır.

g. Domuz Derisi: Çok sağlam kendinden desenli, lüks ve dayanıklı bir deridir. Süet ve elbiselik yapımında kullanıldığı gibi çanta ve bavul yapımında kullanılır.

ğ. Fantezi Deriler: Antilop (Ceylan), yılan, kertenkele, timsah, köpek balığı, kedi balığı, derilerinin yağla sepilenmesi ile elde edilir. Çanta, kemer, ayakkabı gibi eşyaların yapımında kullanılır.

h. Glase: Oğlak ve kuzu derisinden yapılan eldiven ve yumuşak kadın ayakkabıları yapımında kullanılır.

ı. Keçi Derisi: Astarlık, ayakkabılık deridir.

i. Kösele: Büyükbaş hayvan derilerinin sepilenmesinden elde edilen sert ve tabii renkteki mamul derilere denir.

j. Maroken: Küçükbaş hayvanların derilerinden bilhassa keçi derisine krom veya tanen sepisi yapılmasıyla elde edilir. Sepilenmeden sonra çok açık renk aldığından istenilen renge boyanır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 79-80).

k. Kropan Kösele: Derinin sırt bölümünden elde edilen kösele.

l. Kromlu Kösele: Ağır sığır veya manda derisinden krom tuzuyla sepilenmiş sert fakat bükülebilir kösele (Akalin vd., 1993, s. 109).

m. Meşin: Koyun ve keçi derilerinin türlü usullerle sepilenmesinden elde edilen tabii renkte veya boyanmış, ince, yumuşak, elastiki derilerdir. Ayakkabı astarı, dekoratif ürünlerin yapımı ve ciltçilikte kullanılır.

n. Rugan: Büyük ve küçükbaş hayvan derilerinden elde edilir. Parlak ve yumuşak olması ayrıca suyu geçirmemesi en önemli özelliğidir. Zamanla yüzeyinin çatlaması istenmeyen özelliklerindedir. Ayakkabı, çizme, kemer ve konfeksiyon sanayinde kullanılır.

o. Süet: Genç sığır, dana, malak derileriyle, keçi, oğlak, koyun ve kuzu derilerinin kromlu tuzlarla sepilenmesinden elde edilen yumuşak, kadife tutumlu, çeşitli renklerde derilerdir. Sığır süet, dana süet, keçi ve oğlak süet vb. tipleri vardır.

ö. *Vaketa*: Büyükbaş hayvan derilerinden sepilendikten sonra yağlanmak ve sırça taraf, perdahlamak suretiyle elde edilen tabii renkte veya sırçadan boyanmış yumuşak tutumlu derilerdir. Tabii renkli, boyanmış ve saraciyelik vb tipleri vardır.

p. *Vidala*: Krom sepisiyle sepilenir. Özellikle dana derisinden yapılır.

r. *Krokodil*: Timsah, dezar (büyük kertenkele) sıcak memleketlerin derileridir. Çanta ayakkabı yapımında kullanılır (Aker ve Bostancıoğlu,1970,s. 407).

s. *Napa*: Küçük ve büyükbaş hayvan derilerinin genellikle krom tuzlarıyla sepilenmesinden elde edilir.

ş. *Parşömen Derisi*: Dana, domuz, eşek derilerinden yapılır. Bu derilere davul derisi de denilmektedir. Gerilerek havada kurutulup sertleşmesi sağlanan parşömen derisiyle müzik aletleri yapımında kullanılır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 80).

t. *Sahtiyân*: Keçi derilerinin bitkisel tanenler kullanılarak türlü usullerle sepilenmesinden elde edilen doğal renkli veya boyanmış, yumuşak, işlenmiş derilerdir.

u. *Sabunlu Kösele*: Orta ağırlıkta düzgün sırçalı, hem inek derilerinden bitkisel usulle kanat, olarak sepilenmiş belli oranda yağlanmış, yüzü perdahlanmış tabii renkte yumuşak elastiki kösele. İnce ve kalın diye ikiye ayrılır (Akalin vd., 1993, s. 138).

2.8.5. Derinin Dekoratif Ürünlerde Kullanım Alanları

2.8.5.1. Deri Ev Aksesuarları

Ev dekorasyonunda kullanılan ikinci derecede eşyalardır. Koltuğun üzerindeki yastıklar, sehpanın üzerindeki örtüler, abajurlar, aplikler, vazolar v.b. eşyaların tümü ev aksesuarlarını oluştururlar (Alpaslan, 2003, s. 222).

Deriyi diğer el sanatlarına araç olan materyallerden ayıran en önemli özelliği, istenilen her forma sokulabilmesidir. Deri sağlam bir malzeme olması sebebiyle ev aksesuarı yapımında sıklıkla kullanılmaktadır. Deri her türlü süsleme tekniğinin rahatça uygulandığı ve aynı zamanda da kendine özgü teknikleri de olan bir materyaldir (Güler ve Kamiloğlu, 2008, s. 202).

Doğal bir malzeme olan deri, kumaşa göre, daha dayanıklı olması nedeniyle bugün mobilya yapımında kaplama malzemesi olarak kullanılmaktadır. Deriden yapılan mobilya ve aksesuarlar son yıllarda modanın da etkisiyle, evlerde, ofislerde, restoranlarda özel ve

toplumsal alanlarda dekorasyonu tamamlayan son derece fonksiyonel ve dekoratif eşyalardır. Aydınlatma amacıyla kullanılan abajurlar, lambalar ve duvara monte edilen aplikler de deri ile kaplanmakta ve bu amaçla kullanılan derilerin ince, iyi işlenmiş ve ışığı geçirme özelliği olduğu görülmektedir. Duvarda kullanılan eşya ve aksesuarlardan nazarlıklarda, deriden yapılmakta çeşitli nazar boncukları, aynalar, bitki ve kumaş parçacıkları ile süslenmektedir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 203-204).

Dekoratif amaçlı kullanılan yastık ve minderlerin yapımında deri ile birlikte çeşitli kumaş, iplik, sırim, boncuk vb. gibi süsleme malzemeleri bir arada kullanılmaktadır. Dikiş tekniğinin ağırlıkla uygulandığı bu ürünlerde aplikasyon ve geleneksel el sanatlarımızdan biri olan kırk yama tekniği de sık olarak görülen teknikler arasındadır.

Son yıllarda çok görülen derinin bir başka kullanım alanı da bardak, şişe, likör takımı, kül tablası vb. gibi cam eşyalar üzerinde görülen deri kılıflardır. Bunlar dekoratif amaçlı ve estetik ürünlerdir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 206).

2.8.5.2. Deri Giyim Aksesuarları

Geçmişte Türk milleti, kullandıkları eşyaların sağlam ve dayanıklı olmasına dikkat etmişlerdir. Bu yüzden kullandıkları eşyaların bir çoğunu deriden yapmışlardır. Deri ürünler üzerinde yarattıkları üstün tekniklerden çantalar, kemerler, başlıklar, terlikler, nalınlar, pabuç ve çizmeler yapmışlardır (Güler ve Kamiloğlu, 2008, s. 202).

Günümüz modern giyim sanat ve teknik anlayışı içinde her geçen gün gelişen ve önemi artan giyim aksesuarlarının biçim ve süslemelerinde, ulusal sanatlarımızdan daha fazla yararlanma gereği ortaya çıkmıştır (Gökçesu, 2002, s. 133).

Giyim eşya ve aksesuarları; çanta, cüzdan, kemer, yemeni, çarık gibi ayakkabı çeşitleri, eldiven, şapka, yelek, takı çeşitlerinden oluşmaktadır. El sanatları çerçevesinde deri ürünler içerisinde en çok yapılan ürünler arasında çanta, cüzdan ve kemerler bulunmaktadır. Bu ürünlerin yapımında daha çok kösele kullanılmakta ve çarklı zımba ile kenarları delinerek elde sırimla birleştirilmektedir. Takı alanında da kullanılan deri ile bileklik, küpe, kolye, bilezik gibi ürünler yapılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 212).

2.9. BELMEK'teki Kösele Çanta Yapımı Dersi

2.9.1. Kösele Çanta Yapımı Programının Tanımı

Programın amacı; Öğrenci/kursiyer bu modül ile uygun araç- gereç sağlandığında, tekniğe ve modele uygun kösele çanta yapabilecektir. Program beş üniteden oluşmakta ve süresi toplam 210 saattir. Bu programı başarı ile tamamlayan ve belgesini alan kişi kendisi evinde bu işi yaparak aile ekonomisine katkıda bulunabileceği gibi konu ile ilgili atölyelerde de çalışarak kazanç temin edebilir.

2.9.2. Kösele Çanta Yapımı Programının Amacı

Amaçlar: Öğrenci/kursiyer;

1. Tekniğe ve modele uygun olarak, kösele çanta yapmak için, kalıp hazırlayabilecektir.
2. Tekniğe uygun olarak, köseleyi tıraşlayabilecektir
3. Tekniğe uygun olarak, köseleye kalıp çizebilecektir.
4. Tekniğe uygun olarak, kalıba göre köseleyi kesebilecektir.
5. Tekniğe ve modele uygun olarak, çantaya motif uygulayabilecektir.
6. Tekniğe ve modele uygun olarak, çantayı süsleyebilecektir.

2.9.3. Kösele Çanta Yapımı Programının İçeriği

A. Kalıp Hazırlama

1. Çantanın giyim süslemesindeki yeri ve önemi
2. Çanta şekilleri
3. Kullanılan araç ve gereçler
4. Kalıp çıkarma şekilleri
5. Kalıp hazırlama

B. Tıraşlama

1. Kullanılan araç ve gereçler
2. Köseleyi tıraşlama

C. Köseleye Kalıp Çizme

1. Kullanılan Malzemeler
2. Köseleye kalıp çizme

D. Köseleyi Kesme

1. Kullanılan araç ve gereçler
2. Köseleyi kalıba göre kesme

E. Süsleme Teknikleri

1. Kullanılacak araç ve gereçler
2. Kösele çanta yapımında kullanılan süsleme teknikleri
 - a. Kesme
 - b. Oyma
 - c. Kabartma
 - d. Boyama
 - e. Yakma
 - f. Kalıp ile baskı
3. Süsleme malzemeleri

2.9.4. Ünite Dağılımı

Tablo 1

Yeterlik ve Modül Tablosu

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU		
YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Kompozisyonu renklendirmek	Renk	40/32
2 Elde birleştirme yapmak	Elde Birleştirme Teknikleri	40/16
3 Çanta tasarımı yapmak	Çanta Tasarımı	40/32
4 Kösele çanta yapmak	Kösele Çanta	40/32
5 El sanatları ürünlerinin bakımını yapmak ve korumak	El Sanatları Ürünlerinin Bakımı ve Korunması	40/32
TOPLAM		200/144

Not: “Modül programları”, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2012a, Ankara: MEB kaynağından uyarlanmıştır.

2.10. Deri Çanta Hakkında Genel Bilgiler

2.10.1. Çantanın Tanımı

Çanta; kösele, meşin, kumaş gibi hafif gereçlerden yapılıp, büyüklüğüne göre para, evrak v.b. gibi yanımızda bulunması gereken küçük eşyaları taşımada kullanılan, kapanabilen kaplara denir.

Çanta, giyimi tamamlayan aksesuarlardandır. Daha dayanıklı, kullanışlı olmaları nedeniyle çoğunlukla deriden yapılır. Çantanın estetiği yanında çeşitli bölümlerinin işlevine uygun olarak planlanması gerekir (Alpaslan, 2003, s. 231).

İçine çeşitli malzemeler koymaya yarayan, değişik büyüklük ve şekildeki deri, suni deri, kumaş, örgü gibi çok farklı malzemelerden üretilebilen, mevsimine, büyüklük ve gereksinim alanına göre farklı isimler alabilen, hemen her yerde yanımızda taşıdığımız, ağızlı açılır kapanır aksesuara çanta denir. Çeşitli kullanım amaçları için tasarlanmış ve üretilmiş, farklı büyüklükteki çantaların hayatımızı oldukça kolaylaştırdığı unutulmamalıdır.

Günümüzde çok çeşitli amaçlarla kullanılan çantalar, daha çok kişisel gereksinimleri barındırmak için de tercih edilmektedir. Nüfus cüzdanı, cüzdan, telefon, kalem, mendil vb sürekli yanımızda taşıdığımız ama kaybetmekten ve çaldırmaktan da bir o kadar korktuğumuz aksesuarlarımızdandır.

El Sanatları özelliği taşıyan kösele çantalar, insanların gereksinimlerini karşılayan uğraşlar şeklinde ortaya çıkmış, yaşayış özelliklerini ve iklim koşullarına uygun gelişmeler göstererek, belirli kültürlerin özelliklerini yansıtır hale gelmiştir (MEB, 2012b, s. 2).

2.10.2. Çanta Çeşitleri

1. Kullanıldığı yere göre;

- Spor çantalar,
- Fantezi çantalar.

2. Yapımında kullanılan gerece göre;

- Deri çantalar,
- Kumaş çantalar,
- Metal çantalar,
- Hasır, kamış çantalar,
- İp çantalar,
- Pul ve boncuk çantalar,
- Karışık çantalar,
- Sentetik çantalar.

3. Yaşa ve cinsiyete göre ;

- Çocuk çantaları,
- Genç çantaları,
- Kadın çantaları,
- Erkek çantaları.

4. Yapım tekniğine göre;

- Yumuşak çantalar,
- Sert çantalar

Para, kağıt, yiyecek, alet ve bunlara benzer küçük eşya taşımaya yarar kap.

Çantaların taşıdıkları eşyanın cinsine göre çeşitleri vardır.

a. Kitap çantası; kitap ve evrak taşımak için deriden yapılan, iki veya daha çok gözleri vardır. Bir de ilkökul öğrencilerinin kullandığı, üzeri meşin veya bez kaplı çantalar vardır ki, genel olarak elde ya da sırtta taşınır.

b. Kadın çantası; kadınların içine para, mendil ve tuvalet eşyası koydukları çantalarıdır. Meşin ve çadır bezinden yapılan bu çantalar, meşin veya bez bir kayış bağla omuza asılır.

Bundan başka, askerlerin taşıdıkları sırt çantası, doktorların alet ve ilaç koydukları çantalar, türlü hayvan derileri ile naylon veya plastikten yapılır. Kadın çantaları deriden yeni boks derisi, sürüngen, domuz ve fok derilerinden yapıldığı gibi, keçi derilerinden de yapılır ve son halde maroken(marogain) ve madras adını alır. Bütün bu çantalar, resmi elbise ile yapılan gece çıkışları dışında bütün diğer hallerde kullanılır (Daştan, 2012, s. 67-68).

2.10.3. Çantanın Giyim Süslemesindeki Yeri ve Önemi

Çanta, kösele, deri, kumaş, dokuma, örgü, plastik gibi hafif gereçlerden yapıp büyüklüklerine göre evrak, para, yiyecek v.b koyup taşımaya yarayan açılıp kapanabilir bir eşyadır. Kullanım alanı çok fazla olan çantalar kılık kıyafetimizi tamamlayan en önemli aksesuardır. Kullanıldıkları yere göre plaj çantaları, seyahat çantaları piknik çantaları, iş çantaları, alışveriş çantaları, gece çantaları ve el çantaları gibi çeşitleri vardır.

Çantalar deri, kösele, kumaş, hasır, tahta, ip, boncuk v.b. malzemelerle yapılabildiği gibi bu malzemelerin birkaçı beraber kullanılarak da çantalar üretilebilmektedir.

Özel eşyaların korunması amacıyla kullanılan çantaların giyim kuşama uygun olarak seçilip kullanılması kişinin statüsünü ve moda zevkini de belirler.

Model, malzeme özelliği ve yapımında kullanılan tekniklerle çanta, ayakkabı ve kemer üçlüsü içinde önemli bir yer teşkil eder. Çanta ve ayakkabı giyim aksesuarlarının ayrılmaz ikilisidir.

Giyim süslemede ve yaşantımızda özellikle kadınlar için önemli bir yere sahip olan çantalar, kişinin tipine, yaşına, kullanılacak yere, giyime, mevsime, günün modasına, bütçeye uygun olarak seçilip kullanılmalıdır (MEB, 2012b, s. 3).

Giyimi tamamlayan en önemli aksesuarlardan biri olan çanta, saklanması ve taşınması gerekli eşyalarımızı muhafaza eden, her yerde yanımızda bulundurduğumuz eşyalarımızdan biridir.

Çanta, ayakkabının tamamlayıcısıdır. Bilhassa bayanların kullandığı kıyafetlerde çanta uyumu çok önemlidir. Çantanın moda içindeki yeri tartışılmaz. Kaliteli ve kültürel zenginliğimizi yansıtan el sanatlarımız, çantaların süslemesinde yer alır. Çeşitli kullanım amaçları için tasarlanmış ve üretilmiş, farklı büyüklükteki çantalar hayatımızı kolaylaştırır.

Endüstriyel saraciye üretim alanında yer alan çanta, ülke ekonomisi için büyük bir değer taşımaktadır. Çantaların yurt içi ve yurt dışı pazara yönelik, verimli bir üretim ve satış için gerekli koşullara uygun olması gerekir (MEB, 2008, s. 3).

2.10.4. Deri Çanta Yapımında Kullanılan Teknikler

2.10.4.1. Birleştirme Teknikleri

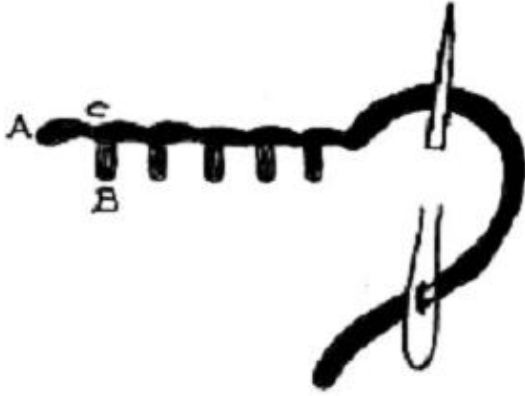
2.10.4.1.1. Makinede dikerek birleştirme

Birleştirme yapılacak parçaların kenar kısımları düzeltilir ve kalın olan deri parçaları, traşlanarak inceltir. Deri dikiş makinesinde dikilecek parçalar, üst üste getirilerek dikilir (Gökçesu, 2002, s. 151).

2.10.4.1.2. Elde dikerek birleştirme

Elde birleştirme işleminde çeşitli iplikler kullanılır. Kullanılan deri eğer çok kalınsa birleşecek yerden gerekirse traşlama yapılabilir. Elde birleştirme teknikleri şunlardır:

İlik Örgü: İlik örgü ile birleştirme yapılacak deri, çelik cetvel yardımıyla maket bıçağı veya deri kesim bıçağı ile düzgün bir şekilde kesilir. Kesilen iki deri parçasının kenarlarına taşırmeden düzgün bir şekilde yapıştırıcı sürülerek yapışması sağlanır. Deride dikiş (ilic örgü) yapılacak yerler belirlenir ve cetvelle işaretlenir. İşaretlenen yerlerden çarklı zımba ile delinir. Birleştirme malzemesinin iki ucu deri arasına yapıştırılır İlic örgü ile birleştirme yapılacak iki derinin arasından yukarı ilk delikten (A noktası) çıkılır. Alttan ikinci deliğe (B noktası) batılarak, birinci delikten (A noktası) gelen ipliğin altından üçüncü deliğe (C noktasına) batılır (Bkz: Şekil 6).

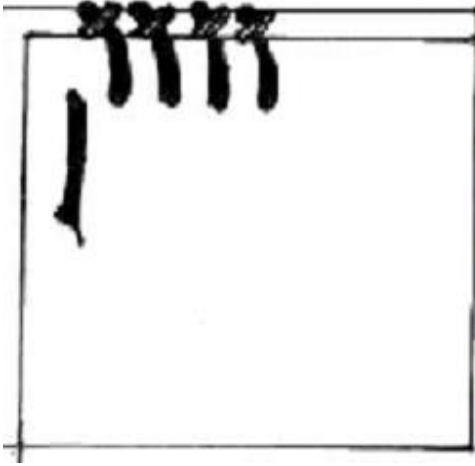

Şekil 6. İlik örgü

Şekil 7. İlik örgü ile birleştirme

Tek Örgü: Tek örgü ile birleştirilecek deriler düzgünce kesilir. Kesilen deri parçaları kenarlarından yapıştırılır. Birinci deliğin (A noktasının) ön yüzünden girilip arka yüzünden çıkarılır. Aynı işlem ikinci deliğe (B noktasına) uygulanır. Birinci ve ikinci delik (A ve B noktası) arasında oluşan ipin altından önden arkaya doğru geçilir. Üçüncü deliğin (C noktasının) ön yüzünden girilip arka yüzünden çıkarılır. İkinci ve üçüncü deliğin arasında oluşan ipin altından önden arkaya doğru geçilir. İşlemler tekrarlanarak örgüye devam edilir (MEB, 2012, s. 37-38) (Bkz: Şekil 8).

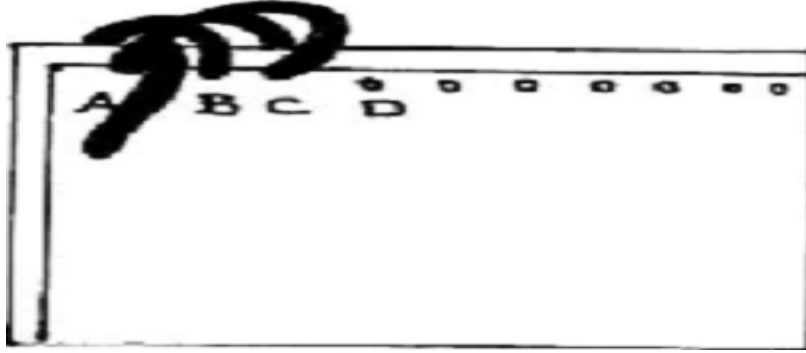
Şekil 8. Tek örgü

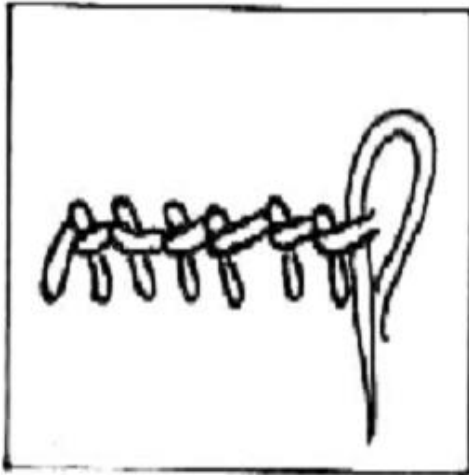
Şekil 9. Tek örgü ile birleştirme

Çift Örgü: Birleştirme yapılacak deriler düzgün bir şekilde kesilir. Kenarlarından yapıştırılır. Dikiş aralığı belirlenerek işaretlenir. İşaretlenen yerler çarklı zımba ile delinir. Çift örgü ile birleştirme için birleştirme malzemesi temin edilir. Birleştirme

malzemeyi iğneye geçirilir. İğne ile ikinci delikten (B noktasından) çıkılır. Arkadan batırılarak birinci delikten (A noktasından) çıkılır. Tekrar arkadan batırılarak üçüncü delikten (C noktasından) çıkılır (Bkz: Şekil: 10).

Şekil 10. Çift örgü 1

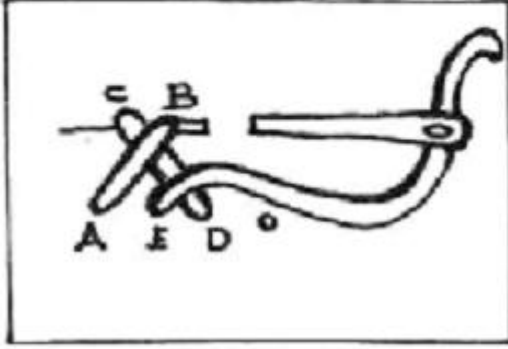

Şekil 11. Çift örgü 2

Şekil 12. Çift örgü ile birleştirme

Çapraz İğne: Çapraz iğne ile birleştirilecek deriler düzgünce kesilir. Kesilen derilerde dikiş aralıkları belirlenerek işaretlenir. Kenarlar işaretlenen yerlerden karşılıklı çarklı zımba ile delinir. Birleştirme malzemesi deri dikişi iğnesine geçirilir. İğne ile birinci delikten (A noktasından) çıkılır. Birinci iğne ile; A noktasından çıkılır, B noktasına batılıp C noktasından çıkarılır. İkinci iğne ile, A1 noktasından çıkan iğne B1 noktasından girip C1 noktasından çıkarılır (MEB, 2012b, s. 39-40) (Bkz: Şekil 13).

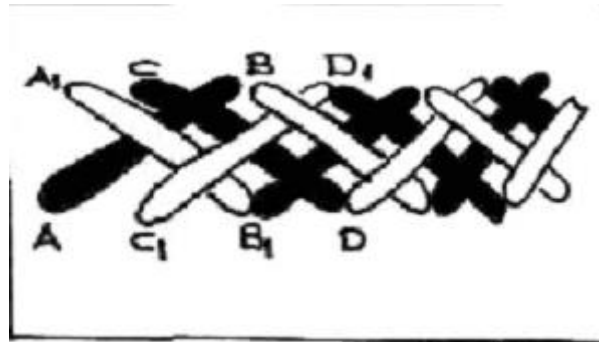

Şekil 13. Çapraz iğne

Şekil 14. Çapraz iğne ile birleştirme

Çift Çapraz İğne: Çift çapraz iğ ne ile birleştirilecek deriler düzgünce kesilir. Kesilen derilerin kenarları belirlenen dikim aralıklarına göre işaretlenir. İşaretlenen derinin kenarları karşılıklı olarak çarklı zımba ile delinir. Çift çapraz iğne ile dikmek için iki birleştirme malzemesi (çeşitli ipler sıırım güderi şeritler) ile çalışılır. Birinci iğne ile; A noktasından çıkılır, B noktasına batılıp C noktasından çıkarılır. İkinci iğne ile, A1, noktasından çıkan iğ ne B1 noktasından girip C1 noktasından çıkarılır. Birinci iğne ile; C noktasından çıkan iğne D noktasından girip B1 noktasından çıkarılır. İkinci iğne ile, C 1 noktasından çıkan iğne D1 noktasından girip B noktasından çıkarılır . İşleri tekrarlayarak örgü bitirilir (Bkz: Şekil 15).

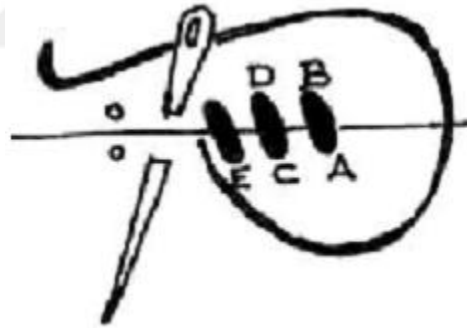
Şekil 15. Çift çapraz iğne

Oyulgama Dikişi: Birleştirilecek deriler kesilir. Kenarlarından yapıştırılır. Dikiş aralıkları belirlenir ve işaretlenir. İşaretlenen yerler çarklı zımba veya biz ile delinir. Dikimde kullanılacak malzemenin ucuna düğüm atılır. Delinmiş olan yerlerden bir alt bir üst geçecek şekilde dikilir (MEB, 2012b, s. 41-42) (Bkz: Şekil 16).

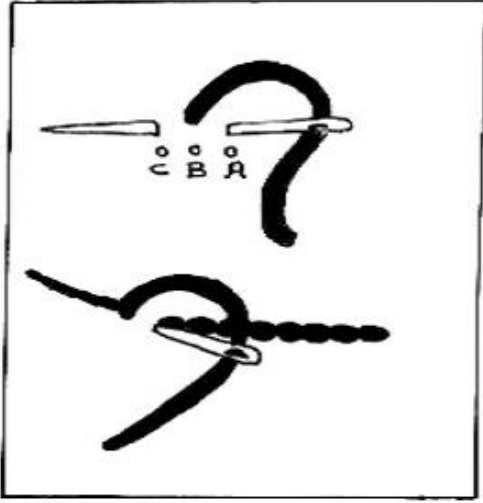
Şekil 16. Oyulgama dikişi

Verev Sarma: Birleştirme yapılacak deriler düzgün bir şekilde kesilir. Kesilen derilerin kenarları belirlenen dikim aralıklarına göre işaretlenir. İşaretlenen derinin kenarları karşılıklı olarak çarklı zımba ile delinir. İğneye birleştirme malzemesi geçirilir. İğne A noktasından çıkılır, B noktasından batılır, C noktasından çıkılır, D noktasına batılır, E noktasından çıkılır (Bkz:Şekil 17).

Şekil 17. Verev sarma

Elde Makine Dikişi: Elde makine dikişiyle birleştirilecek deriler kesilir, kenarlarından yapıştırılır. Dikiş büyüklüğü ve aralıkları belirlenip işaretlenir, dikiş büyüklüğü ve aralıkları belirlenip işaretlenir. İşaretlenen yerlerden çarklı zımba veya biz ile delinir. Dikimde kullanılan birleştirme malzemesinin ucu düğümlenir. Dikme işlemi; ikinci delikten çıkılıp, birinci delikten batırılarak üçüncü delikten çıkılarak dikiş işlemine bu şekilde devam edilir (MEB, 2012b, s. 43-44) (Bkz: Şekil 18).

Şekil 18. Elde makine dikişi

Şekil 19. Elde makine dikişi ile birleştirme

2.10.5.2. Astarlama Teknikleri

Çanta astarlarına, çeşitli cepler ve fermuarlar ilave edilerek, çantanın içinin daha geniş ölçüde kullanışlı olması ve ihtiyaca cevap vermesini sağlamak amacıyla genellikle kullanılan ceplerin başlıcaları şunlardır:

- *Kırma cep*; çanta sanayinde “ayna cebi” olarak adlandırılmaktadır. Bu cebin hazırlanmasında mutlaka sertleştirici kullanılmakta olup ağız kısmı biyeli, biyesiz, makine dikişiyle süslenmektedir.
- *Torba cep*; çanta sanayinde “cüzdan cebi” olarak adlandırılır. Cep torba şeklinde hazırlanıp astara fermuarla tutturulur. Fermuar doğrudan astara dikilerek veya fermuar çevresine pervaz konularak tutturulur. Genellikle yumuşak ve yarı kalıplı çantalarda kullanılır.
- *Bölme cep*; çantanın körük özelliğine göre yerleştirilir. Çanta içini iki kısma ayırır. Cep ağız fermuarlı veya fermuarsız olarak çalışır. Sertleştirici kullanarak hazırlanır. Kalıplı ve yarı kalıplı çantalarda kullanılır (Gökçesu, 2002, s. 153).

2.10.5.3. Boyama Tekniği

Deri yüzey süslemelerinde, anilin, akrilik, kumaş, deri boya kullanılmaktadır. Bunlardan anilinli boya en çok kullanılanıdır. Ayrıca, deri çantalarda çantanın kenar ve dikiş yerlerindeki ton farklarını kapatmak için, bu kısımlar deri boyası ile boyanır. Boyama genellikle açık renk derilerde uygulanmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 82).

2.10.5.4. Süsleme Teknikleri

Çantaların göze daha hoş görünmesi için bazı süsleme teknikleri kullanılmaktadır. Süsleme teknikleri şunlardır:

2.10.5.4.1. Biyelerle Süsleme

Çantanın kenarlarından veya cep çevrelerinden çantanın kendi renginde veya farklı bir renkte biye geçirerek çanta süslenir (Bkz: Şekil 20).

Şekil 20. Biyelerle süsleme tekniği. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.2. Metallerle Süsleme

Çantanın ön yüzünde veya köruklerinde kullanılan metaller fermuarlar, armalar, geometrik şekiller, çantaları açıp kapatmaya yarayan tokalar, kilitler, kulplar, saplar, zincirler v.b. süslemeler çantalara değişik bir görünüm kazandırır (Gökçesu, 2002, s. 151) (Bkz: Şekil 21).

Şekil 21. Metallerle çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.3. Dikiş Tekniğiyle Süsleme

Çeşitli dikiş teknikleri uygulanarak yapılan deri yüzey süslemeleridir. Bunun için değişik iplikler, sırim, sicim v.b. malzemeler kullanılmaktadır. Bunlar lastik büzgü, makine büzgü, fitil büzgü gibi büzgü çeşitleri, pili, nervür, biye v.b. gibi dikiş teknikleri ile değişik süslemeler yapılmaktadır. Dikiş tekniği diğer tekniklerle bir arada kullanılabilir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 128) (Bkz: Şekil 22).

Şekil 22. Dikiş Teknikleriyle çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.4. Aplikasyon Tekniğiyle Süsleme

Temel bir zemin materyalin üzerine aynı malzeme uygulama işlemidir. Aplikasyon malzemelerinden birinin ya da ikisinin kesilerek, oyularak, yapıştırılarak, dikilerek ilave edilmesidir. Aplike, süslemeye her elverişli maddeye uygulanabilir. Örneğin, metal, deri, kumaş, keçe v.b. Aplike, iki teknikle uygulanabilir, bunlar; gömme ve fon üzerine çeşitli tekniklerle monte etmek (Aydın,1996, s. 75) (Bkz: Şekil 23).

Şekil 23. Aplike ile çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele anta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Ksele%20anta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.5. Baskı Tekniğiyle Süsleme

Baskı tekniği olarak adlandırılan çalışmalar baskıyı oluşturacak kalıp ve basılacak düz bir yüzeyi (kumaş, deri, kağıt v.b.) gerektirir. İşlem; tahta, metal, taş gibi dayanıklı bir madde üzerine desenin hazırlanması ile başlar. Kalıplar yüzeyin niteliğine göre seçilir (Seçkinöz vd. 1986, s. 94).

Baskı eşitleri klişe baskı, yaldız baskı, boyalı baskı, kabartma baskılardır. Deri işlerinde genellikle metal baskı tekniği kullanılmaktadır. Metal kalıpların, boyanarak, kızdırılarak, basılma veya üstten vurulması ile çıkıntılar(kabartma) oluşturarak yapılan işlemlerdir (Gökçesu, 2002, s. 151) (Bkz: Şekil 24).

Şekil 24. Baskı tekniğiyle çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10. 5.4.6. Boyama Tekniğiyle Süsleme

Deri üzerine anilinli boya ve özel deri boya ile değişik boyamalar yapılabilmektedir. Örneğin; tezhip, ebru, şablon ve ağaç baskı boya. (Katlı, 1998, s. 52) (Bkz: Şekil 25).

Şekil 25. Boyayarak çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.7. Islatarak Şekil verme Tekniğiyle Süsleme

Su içinde ıslatılan derinin elde istenilen forma sokulması ile oluşturulan tekniktir. Mask ve rölyef çalışmaları bu teknikle yapılmaktadır. Bugün mask çalışmaları ile çanta, sigaralık, saat, kemer v.b. gibi ürünler yapılmaktadır. İnsan figürü ve yüzü dışında soyut düzenlemelerle oluşturulan çeşitli kompozisyonlar pano, çerçeve, ayna gibi değişik ürünler de bu teknikle yapılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 148) (Bkz: Şekil 26).

Şekil 26. Masklı kösele çanta

2.10.5.4.8. Kabartma Tekniğiyle Süsleme

Bir biçim ya da süslemenin düz yüzey üzerindeki çıkıntısına “kabartma” denmektedir. Bir yüzeyi farklı derecelerde oyarak, bir biçimin ortaya çıkması tekniği olan kabartma da, bir figürün çıkıntıları zemine bağlı olarak oldukça belirgin bir şekilde ortaya çıkarılmışsa buna “yüksek kabartma” eğer çıkıntılar hafif bir biçimde belirtilmişse “alçak kabartma” denir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 106) (Bkz: Şekil 27).

Şekil 27. Kabartarak çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.9. Kakma (Gömme) Tekniğiyle Süsleme

Düz bir zemine oyarak içine o oyulan yer kadar renkli parçalar yerleştirme tekniğine denir. Deride oyularak çıkartılan kısımlara madeni ve değerli taşlar oturtularak oluşturulmaktadır. Bunun haricinde oyulmuş yüzeylerin içine çeşitli materyaller gömülebilir. Özellikle ciltçilikte oyma tekniği ile birlikte desene derinlik kazandırmak amacıyla yapılmaktadır. Maden, taş, cam, ahşap sanatlarında da kullanılan bu teknik

günümüz deri ev ve giyim aksesuarlarında özellikle takı yapımında kullanılmaktadır (Çiçek, 2010, s. 40) (Bkz: Şekil 28).

2.10.5.4.10. Oyma (Kati) Tekniğiyle Süsleme

Katı; kağıt veya deri üzerine çizilmiş yazı veya tezyini motifin“nevregen” ya da “kalemtraş” adı verilen özel bir keski ile oyularak başka bir zemin üzerine nişasta ve su ile yapılan özel bir yapıştırıcı ile yapıştırılması işlemidir. Kağıt veya deriden yapılan katı tekniğinde; oyulan motife “dişi oyma”, motif oyulduktan sonra çıkan parçalara “erkek oyma” adı verilmektedir. Katı tekniği; cilt kapaklarında, el yazma eserlerin süslemelerinde, tabiat manzaralarında, çiçek ve buketlerin oyulmasında titizlikle uygulanmıştır.

Klasik Osmanlı deri ciltlerinde; tıraşlanarak inceltilmiş derilerin dantel gibi oyularak cilt kapağının genellikle iç yüzeyindeki değişik renkli zemine yapıştırılması suretiyle yapılan süsleme tekniğidir (Güler ve Alparlan, 2008, s. 194) (Bkz: Şekil 28).

Şekil 28. Oyma tekniğiyle çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.4.11. İşleme Tekniğiyle Süsleme

İpek, yün, keten, pamuk, metal v.b. iplikler kullanarak, çeşitli iğneler ve uygulama biçimleri aracılığı ile keçe, deri, dokuma v.b. malzemeler üzerine yapılan bezemelere işleme denmektedir. Deride işleme tekniği daha çok ince deriler üzerine desenin sim,

sırma, ipek, iplik, inci ve boncuk işlenmesiyle oluşturulmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 122).

2.10.5.4.12. Keserek İşleme ve Linol İşleme Tekniğiyle Süsleme

Keserek işleme tekniği deri yüzeyindeki desen oluşturmada grift kısımların kesilerek belirginleştirilmesidir. Linol işlemede ise, yüzey önce nemlendirilir daha sonra kullanılacak desenin özelliğine göre farklı uçları bulunan linol bıçağı ile kazımak suretiyle oluşturulur. Keserek işlemeden farklı olarak yüzeyde daha geniş hatlar meydana getirmesidir .Bu teknik tablolar, çanta, kemer, takı v.b. deri ev ve giyim aksesuarı yapımında kullanılır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 144) (Bkz: Şekil 29).

Şekil 29. Kesme tekniğiyle çanta süsleme

2.10.5.4.13. Yakma (Dağlama) Tekniği

Isıtılmış çeşitli uçların, yüzeyde yakarak meydana getirdiği izlerden oluşur ve üç değişik şekilde yapılır (Bkz:Şekil 30).

Yakma makinesi ile yakmak: Hazırlanan desen, deri yüzeyine geçirilir, desen özelliğine göre, yakma makinesinin kızgın ucu ile noktalar halinde, çizgi oluşturarak veya daireler çizerek yakma işlemi yapılır.

Kızdırılmış sivri uçlarla yakmak: Bıçak, biz, burun ütüsü gibi sivri, keskin v.b. uçların ocakta ısıtılarak derinin yüzeyinde yakma ile desenin oluşturulmasıdır.

Alevde yakmak: Kesilmiş olan deri parçaları aleve tutularak, kenarlarının yakılması veya geniş yüzeylerde belirli kısımlara makinelerden alev püskürtülerek, yüzeyde yanıklar oluşturulmasıdır (Gökçesu, 2002, s. 84).

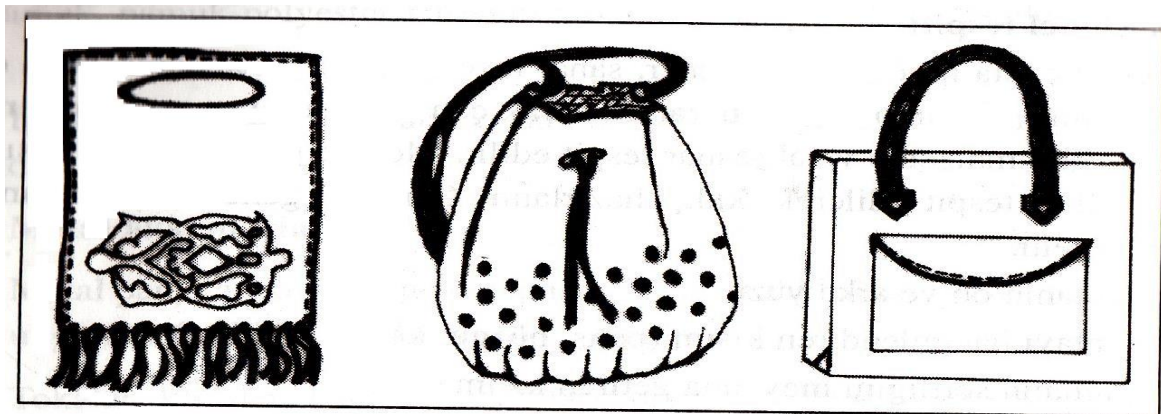
Şekil 30. Yakma tekniğiyle çanta süsleme. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.

2.10.5.5. Hacimlendirme Teknikleri

Çantayı hacimlendirme yöntemleri genellikle 4 grupta toplanır:

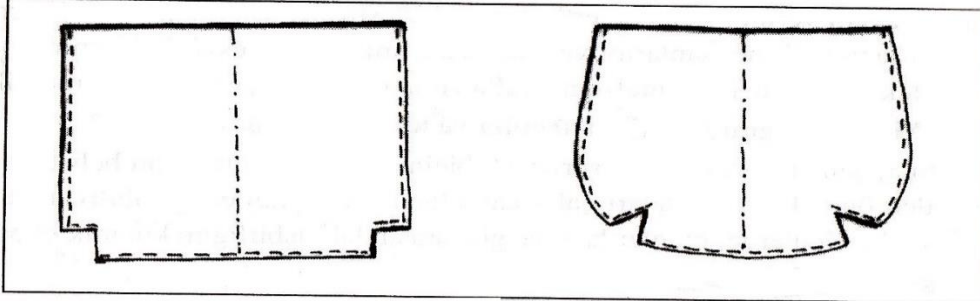
- Torbalandırarak hacimlendirme
- Penslerle hacimlendirme
- Büzgüyle hacimlendirme
- Körüklerle (sufle) hacimlendirme

Torbalandırarak hacimlendirme: Taban kullanılarak veya kullanılmadan ağzı büzülerek ve büzülmeden yapılan çantalar (Bkz: Şekil 31).

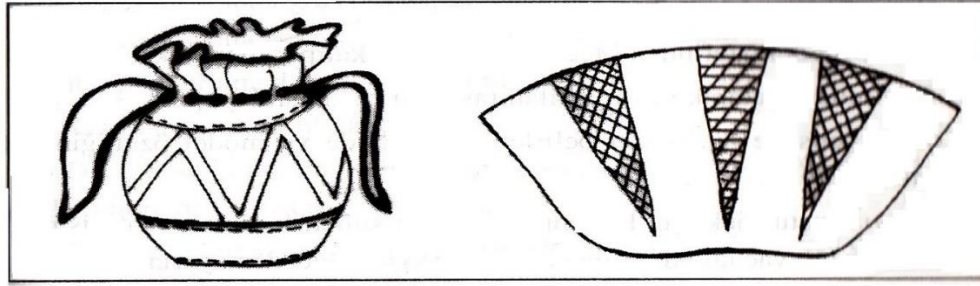
Şekil 31. Torbalandırarak yapılan hacimlendirme

Penslerle hacimlendirme: Pensler çantanın model özelliğine ve yapılış tekniğine göre çantanın değişik yerlerinde kullanılabilir (Bkz: Şekil 32).

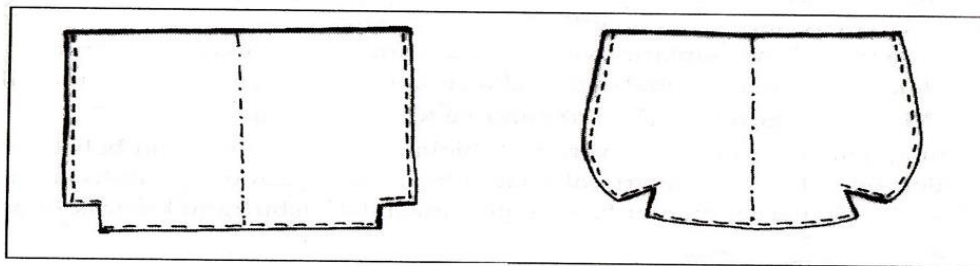
Şekil 32. Penslerle hacimlendirme

Büzgüyle hacimlendirme: Büzgü ile hacimlendirmede, model özelliğine göre çantagenişliğinin yarısı kadar, bir veya bir buçuk katı kadar büzgü payı verilebilir (Bkz: Şekil 33).

Şekil 33. Büzgüyle hacimlendirme

Körüklerle (sufle) hacimlendirme: Körükler sadece yanlarda kullanılarak, körükler tabanda ve yanlarda kullanılarak ve körükler sadece tabanda kullanılarak hacimlendirme yapılabilir (Gökçesu, 2002, s. 146-147) (Bkz: Şekil 34).

Şekil 34. Körüklerle (sufle) hacimlendirme

2.10.5.6. Ağız Kapatma Teknikleri

Çanta ağızları çantanın içindeki eşyaları koruyabilmek için çeşitli yollarla kapatılır. Kösele çanta ağızı çeşitli yöntemlerle kapatılabilir. Çantada kullanılan farklı ağız kapama teknikleri mevcuttur.

Fermejüp ile ağız kapama: Çanta fermejüpleri metalden yapılmış birbirini tamamlayan iki kısımdan oluşur. Erkek parça, çantanın kapağına; dişi parça ise gövdeye monte edilir (Bkz: Şekil 35).

Şekil 35. Fermejüp ile çanta ağız kapatma

Fermuar ile ağız kapama: Çanta ağızına fermuar dikerek ağız kapama sağlanır.

Klips ile ağız kapama: Çanta ağızına klips yerleştirilerek yapılan ağız kapama şeklidir.

Kapak ile ağız kapama: Çantanın kapağı ile çanta ağızı kapanır. Kapak model özelliğine göre fermejüp, kanca, kilit, toka gibi aksesuarlarla gövdeye tutturulur.

Büzdürerek ağız kapatma: Çanta ağızı çeşitli malzemelerle(kordon vb) büzdürülerek kapatılır (MEB, 2012b, s. 38-39).

2.10.5.7. Sap Hazırlama Teknikleri

Çantaların özelliklerine göre sap kısımları ince veya kalın olmak üzere farklı çalışılır. Omuzda taşınan çantaların sapları uzun, elde taşınan çantaların sapları kısa olmaktadır. Bazı çantalarda çift sap kullanılmaktadır. Çantanın sapı, uzun ömürlü olması için derinin kalın ve sağlam olan kısmından alınmalıdır.

Plastik bir malzemeden yapılan çanta sapı veya omuz kayışının iç yüzeyi deri şerit veya benzer dayanıklılıkta olan uygun bir malzeme ile astarlandığında, astar tabaka, tutamağın veya kayışın bütün uzunluğu boyunca, dış kaplama malzemesine dikilmeli ve kenarları çevrilmelidir.

Çanta sapları içine, sapın dayanıklılığını arttırmak için 100'lük 120'lik karton veya fiber konulur.

Sap hazırlama şekilleri şunlardır:

- Düz kesme sap
- Kıvrırma sap
- Fitol (Biye sap)
- Bombeli sap (Gökçesu, 2002, s. 157).

2.10.5.8. Sapı Çantaya Takma Teknikleri

Çanta sapı çantanın ön ve arka gövdelerine ya da takviyeli körük panellerine tutturulur. Çanta sapını tutturma işlemi, çantayı taşıyabilecek sağlamlıkta ve düzgün yapılmalıdır.

Sap, model özelliğine göre ya hazır aksesuarlar ile tutturulur ya da doğrudan körük, gövde veya kapak üzerine yerleştirilerek elde veya makinede dikilir.

Çanta sapı takma teknikleri;

- Zımba ile tutturarak
- Düğümleyerek veya zımba ile
- Hazır aksesuarlarla sap takma (Gökçesu, 2002, s. 153).

2.10.5.9. Kalıp Çıkartma Teknikleri

Çanta kalıbı elde edebilmek için çeşitli teknikler kullanılmaktadır.

Hazır model üzerinden ölçerek kalıp hazırlama: İlk aşamada çanta parçalarının boyutları belirlenir, isteğe göre büyütme küçültme yapılabilir.

Hazırlanan kalıbı köseleye uygulamadan önce mulaj hazırlanır, daha sonra kalıplar kartona veya mukavvaya çizilerek kullanıma hazır hâle getirilir.

Hazır kalıplardan yararlanarak kalıp çıkarma: Hazır kalıplar alınarak köseleye uygulanır. İstenirse kalıp aslına uygun olarak küçültülüp büyütülebilir .

Tasarım yapılan modelden kalıp çıkarma: Herhangi modelden esinlenerek hayal gücü kullanılarak oluşturulan modellerde öncelikle çanta mulajının hazırlanması ve denenmesi aşamasından sonra mukavvaya aktararak kalıp elde edilmesi gerekir (MEB, 2012b, s. 14).

2.10.6. Deri Çanta Yapımında Kullanılan Araçlar ve Gereçler

2.10.6.1. Kullanılan Araçlar

2.10.6.1.1. Kesim ve Tıraşlama Araçları

Deri Kesim Bıçağı: Deri kesiminde ve kösele üzerindeki derileri belirginleştirmede kullanılır. İki parçadan oluşur. İskelet kısmı ve ortasında bıçağı bulunmaktadır. Bıçak sapının arkası sivridir. Bu kısım köşeleri yuvarlaklaştırma ve nokta koyma işlemlerinde kullanılmaktadır (Akalin, Yılgör, Seyhan, 1993, s. 100) (Bkz: Şekil 36).

Şekil 36. Deri kesim bıçağı

Deri Tıraş Makinesi: Derilerin kalın olan kısımlarını inceltme amacıyla, tersinin tıraşlanmasında kullanılan sanayi tipi makinelerdir (Gökçesu, 2002, s. 28).

Deri Kesim Makinesi: Monte edilmiş bıçaklar ile belirlenen ölçüde deriyi kesen araçlardır.

Bıçak: Bir sap ve bir çelik bölümden oluşan iki parçadan ibaret araçtır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 85).

Makas: Bir eksen çevresinde hareket edebilecek şekilde çapraz olarak birleştirilmiş, iki kolu arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç (Gökçesu, 2002, s. 28) (Bkz: Şekil 37).

Şekil 37. Makas

2.10.6.1.2. Oyma ve Delme Araçları

Biz: Deri işlerinde dikiş yapılırken iğne geçirilecek yeri delmek için kullanılan, ağaç saplı, ucu sivri, çelikten yapılmış bir alettir (Gökçesu, 2002, s. 22) (Bkz: Şekil 38).

Şekil 38. Biz

Çarklı Zimba: Çanta, kemer, ayakkabı v.b. gibi yapımında deriye istenilen büyüklükte delikler açmada kullanılan ve bir ekenin döndürdüğü, penseye benzer araç. Deride özellikle kenar birleştirme ve deri yüzey süslemelerde kullanılmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 21) (Bkz: Şekil 39).

Şekil 39. Çarklı zimba

Çelik Kalem: Deri yüzeyi süslemede kullanılan, uç kısmının yüzeyi çeşitli kabartma desenlerle bezenmiş metal çubuk (Gökçesu, 2002, s. 23) (Bkz: Şekil 40).

Şekil 40. Çelik kalem

Linol Bıçağı: Metal uç ve tahta saptan oluşan iki parçadan ibaret bir araçtır. Deri yüzey süslemelerinde deseni kazımak suretiyle oluşturulur. Özellikle desenin kontur kısımlarında ve geniş hatlar meydana getirmede kullanılır. Ayrıca linol bıçağının uygulanacak desenin özelliğine göre farklı uçları da vardır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 86) (Bkz: Şekil 41).

Şekil 41. Linol bıçağı

Delgi Zimba: Tahta, taş, deri v.b. üzerinde delik açmaya yarayan, çekiçle vurularak kullanılan çelik alet. Çeşitli şekil ve büyüklükte uçları mevcuttur (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 87).

2.10.6.1.3. Birleştirme Araçları

Açık-kapalı zımba ve fermejup basma aleti: Belirli bir düzende dizilmiş zımbaların ya da fermejupun deriye geçmesini sağlamak amacıyla sıkıştırmak suretiyle basan bir tür prestir. Zımba basmak için bu araçların ucuna silindirik biçimli, uzun, ağız kısmı delik ve yuvarlak olan çelik uçlar geçirilmektedir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 79) (Bkz: Şekil 42).

Şekil 42. Zımba basma aleti

Basabas: Klips ve fermuar sıkıştırmak için kullanılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 88) (Bkz: Şekil 43).

Şekil 43. Basabas

Deri İğneleri: Dikiş iğneleri; çeşitli büyüklükte, bir ucu keskin diğeri ucu delikli, çelik alet (Gökçesu, 2002, s. 21) (Bkz: Şekil 44).

Şekil 44. Deri iğneleri

Deri Dikiş Makinesi: Genellikle kenar birleştirme ve astarlama işlemlerinde ve bazen de yüzey süslemelerinde kullanılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 93) (Bkz: Şekil 45).

Şekil 45. Deri dikiş makinesi

2.10.6.1.4. Diğer Araçlar

Muşta: Köseleyi sertleştirmek için diz demiri üzerinde dövmekte kullanılan metal (Akalin vd., 1993, s. 118) (Bkz: Şekil 46).

Şekil 46. Muşta

Çekiç: Çivi çakmak, madenleri dövmek, şekil vermek gibi işlerde kullanılan, bir sap ile dövecek madeni bölümden oluşan alet (Gökçesu, 2002, s. 23) (Bkz: Şekil 47).

Şekil 47. Çekiç

Çelik Cetvel: Üzerinde ölçü birimleri işaretlenmiş, çelik metalden yapılmış, uzunluk ölçmeye, doğru çizgileri çizmeye yarayan ve deriyi düzgün kesmede kullanılan alet. 30 cm, 50 cm ve 100 cm uzunlukta olanları mevcuttur (Gökçesu, 2002, s. 23) (Bkz: Şekil 48).

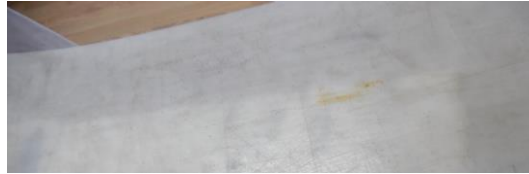
Şekil 48. Çelik cetvel

Fırça: Derilerin yüzeyine yapıştırıcı sürmede, boyamada, parlatmada kullanılır. Suluboya, yağlı boya, ayakkabı boyası gibi çeşitleri vardır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 90) (Bkz: Şekil 49).

Şekil 49. Fırça

Kauçuk: Üzerinde deri kesmek amacıyla kullanılan, çeşitli boyları olan esnek levha (Aydın, 1996, s. 70) (Bkz: Şekil 50).

Şekil 50. Kauçuk

Kargaburun: Tel bükmede kullanılan, uçları düz, yarım veya yuvarlak koni biçiminde olan ve küçük, elle tutulması zor cisimleri tutmaya yarayan, metalden bir tür kısıkaç (Gökçesu, 2002, s. 27) (Bkz: Şekil 51).

Şekil 51. Kargaburun

Pense: Telleri kıvrırmaya, küçük vida ve somunları sıkıştırmaya, çıkarmaya yarayan çeşitli biçim ve büyüklükte kıskaç (Gökçesu, 2002, s. 29) (Bkz: Şekil 52).

Şekil 52. Pense

Pergel: Yay ve çember çizmekte ve ölçmekte kullanılan birer ucundan birbirine eklenmiş iki metal çubuktan oluşan ölçü ve çizim aracı (Bkz: Şekil 53).

Şekil 53. Pergel

Rulet: Döndürüldüğünde sıralı izler bırakan, saplı, dişli küçük demir çark (Gökçesu, 2002, s. 29-30) (Bkz: Şekil 54).

Şekil 54. Rulet

2.10.6.2. Dericilikte Kullanılan Gereçler

2.10.6.2.1. Çeşitli Metal Aksesuarlar

Çeşitli Metaller: Genellikle ısıyı ve elektriği ileten, elde kolay şekil alan ince plakalar halindeki bakır-pirinç levhalar, birleştirme işlemlerinde kullanılan teller ve süsleme unsuru olan çeşitli ürünlerdir. Metal halka, metal çubuk, metal kulp, metal fermuar, toka, zımba, fermajup metal boncuk, levha, zincir vb (Gökçesu, 2002;41) (Bkz: Şekil 55)

Şekil 55. Çeşitli metaller

Açık ve Kapalı Zımbalar: Parçaları birleştirmek için açılan deliklere geçirilen metal zımbalardır. Beyaz ve sarı renkte olanları vardır (Akalin vd., 1993, s. 171) (Bkz: Şekil 56)

Şekil 56. Zımbalar

Tokalar : Nikel, gümüş, tahta, plastik, kemik, sedef gibi malzemelerden yapılan tek dilli, çift dilli, kare, üçgen, yuvarlak şekilli çeşitleri olan bir gereçtir (Bkz: Şekil 57)

Şekil 57. Toka çeşitleri

Bağlantı halkaları: Kare, yuvarlak, D Şeklinde, üçgen ve dikdörtgen şekilleri mevcut olan bir gereçtir (Bkz: Şekil 58).

Şekil 58. Bağlantı halkaları

Perçin: Düz rondalı bakır perçin, emniyet rondelalı kertikli çivi, mercimek başlı çatalı perçin ve mercimek başlı boru tipi perçin gibi çeşitleri bulunan çanta gereçlerindendir (Bkz: Şekil 59)

Şekil 59. Perçin çeşitleri

2.10.6.2.2. Çeşitli Boyalar ve Parlaticılar

Çeşitli Boyalar: Katı ya da sıvı bir taşıyıcı maddeden oluşan, kullanıldığı yerlerdeki malzemelerin rengini değiştiren renkli maddelerdir. Boyalar kimyasal yapılanma ve boyama özelliklerine göre sınıflandırılırlar. Dericilikte daha çok anilin boya kullanılmakla birlikte, deri, kumaş, çiçek boyları ile guaj ve mont boyları da kullanılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 92) (Bkz: Şekil 60)

Şekil 60. Boyalar

Parlaticılar: Boyalı yüzeyleri korumak ve parlatmak amacıyla kullanılan maddelerdir. Başlıca parlaticılar; çeşitli laklar, selülozik vernikler, deri cilaları, gomlak ve leflef'tir (Gökçesu, 2002, s. 39) (Bkz: Şekil 61)

Şekil 61. Parlaticılar

2.10.6.2.3. Çeşitli Boncuklar

Cam, tahta, taş, porselen, mercan, plastik, gibi maddelerden yapılmış ortaları delik genellikle yuvarlak ve çeşitli renkleri olan maddelerdir (Bkz: Şekil 24) (Bkz: Şekil 62)

Şekil 62. Çeşitli boncuklar

2.10.6.2.4. Çeşitli İplikler

Kumaş dokumak, dikişte kullanmak amacıyla pamuk keten gibi doğal maddeleri bükerek çeşitli kalınlıkta tel haline getirilmesidir. Makinede ya da elde birleştirmede kullanılan çeşitli kalınlıkta naylon, floş, pamuk ve mumlu iplikler kullanılmaktadır (Tav, 2013, s. 45-46) (Bkz: Şekil 63).

Şekil 63. İplikler

Sırım: Meşinin çok ince kesilmiş ince ve uzun halidir. Deri ürünlerinde kenar birleştirmelerinde, kenar temizleme ve yüzey süslemelerde kullanılmaktadır. Sırımın köseleden yapılan türleri de vardır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 92) (Bkz: Şekil 64)

Şekil 64. Sırım

2.10.6.2.5. Çeşitli Deriler

Deri çeşitleri glase, rugan, süet, vaketa, maroken, fantezi deriler ve suni derilerdir. Bunlar deri ev ve giyim aksesuar yapımında ve süslemelerinde kullanılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 93) (Bkz: Şekil 65)

Şekil 65. Çeşitli deriler

Kösele: Büyük baş hayvan derilerinin orta ve ağır boyda olanlarından , bitkisel tanenler ve diğer organik debbagcılarının tek başına veya bir arada kullanılmasıyla sepilenecek elde edilen sert sıkı tutumlu ve tabii renkte mamul deri (Akalin vd., 1993, s. 106) (Bkz: Şekil 66)

Şekil 66. Kösele

2.10.6.2.6. Çeşitli Yapıştırıcılar

Deri ürünlerinin yapılmasında yapıştırma özelliği olan çeşitli maddeler kullanılmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 40) (Bkz: Şekil 67)

Şekil 67. Yapıştırıcı

2.10.6.2.7. Çeşitli Astarlar ve Sertleştiriciler

Tela: Deriyle astar arasında konulan, derinin düzgün durmasını sağlayan kolalı bez.

Salpa: Mantar görünümünde olup saracıyede kabartma, sertleştirme işlemlerinde kullanılır.

2.10.6.2.8. Çizim (Kalıp ve Desen Çıkarma) Gereçleri

Mukavva: Artık kağıtlardan yapılan, esmer, gri renkli, kaba görünümlü ve sert bir kağıt Cinsidir.Çeşitli kalınlıklarda olup, dericilikte şablon çıkarmada ve sertleştirmede kullanılır.

Zımpara Kağıdı: Preslenmiş şirenz kağıdının bir yüzüne zamk ve zımpara taşı sürülerek elde edilir. Pürüzlerin giderilmesi için kullanılır (Gökçesu, 2002;39).

Parşömen Kağıdı: Yarı saydam, dayanıklı, üstüne kurşun kalemle kolay çizim yapılabilen bir kağıt çeşididir. Tasarımları temiz ve düzgün çizmekte, kopya ederek çoğaltmada kullanılır.

Aydınger Kağıdı: Saydamlığı parşömen kağıdından daha fazla, daha dayanıklı ve düzgün yüzeyli bir kağıt çeşididir. Son şeklini alan tasarımların aydınger kağıdının altına yerleştirilerek kopya edilmesiyle temiz çizimler yapılır (Alpaslan, 2003, s. 145).

2.11. Kösele Çanta Yapım Aşamaları (Ürün Analizi)

2.11.1. Çanta Modeli Araştırma

Değişik çanta modelleri incelenir.

Şekil 68. Çanta modeli

Şekil 69. Çanta modeli

2.11.2. Çanta Modeli Belirleme

İncelenen modellerden yapılacak olan çanta modeline karar verilir.

Şekil 70. Çanta modeli belirleme

2.11.3. Çanta Patronu Hazırlama

Belirlenen çanta modelinin patronu hazırlanır. Belirlenen çanta modelinin ölçüleri belirlenir ve kağıda çizilir.

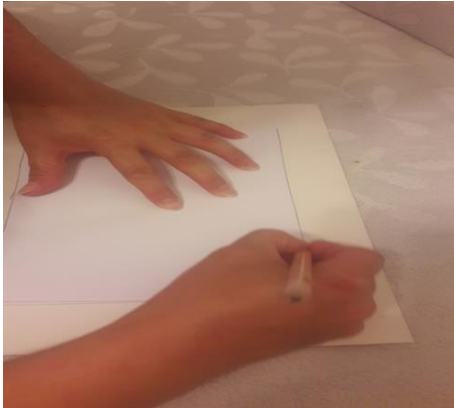
Şekil 71. Çanta mulajı hazırlama

Şekil 72. Çanta mulajını tamamlama

2.11.4. Mulajdan Patron Çıkarma

Hazırlanan mulajın parçaları kartonun üzerine çizilerek çantanın patronu çıkarılır.

Şekil 73. Mulajın parçalarını kartonun üzerine çizme

Şekil 74. Mulajın parçalarını kesme

2.11.5. Deriyi Boyama

Kösele derinin yüzeyi, hazırlanan boya ile sünger yardımıyla boyanır.

Şekil 75. Deriyi boyama

2.11.6. Çanta Patronunu Deriye Uygulama

Hazırlanan çanta patronu , kösele deri üzerine konularak çizilir.

Şekil 76. Çanta patronunu deriye uygulama

2.11.7. Çanta Modelini Kesme

Deri üzerine çizilen çanta patronunun parçaları, çizgiler üzerinden deri kesim bıçağıyla kesilerek çanta modeli çıkarılır.

Şekil 77. Çizilen çanta modelini kesme

2.11.8. Derinin Çarklı Zımba ile Delinmesi

Çanta parçalarının kenarlarından birer cm aralıklarla işaret alınır. Belirlenen işaretler üzerinden çarklı zımba ile delinir.

Şekil 78. Derinin çarklı zımba ile delinmesi

2.11.9. Çanta Parçalarını Birleştirme

Çarklı zımba ile delinen çantanın parçaları, sıırımla birleştirme tekniği kullanılarak birleştirilir.

Şekil 79. Çanta körüğünü birleştirme Şekil 80. Çanta parçalarını birleştirme

2.11.10. Çanta Kapağının Kenarlarını Temizleme

Sırımla birleştirme tekniği ile çantanın kapağı temizlenir.

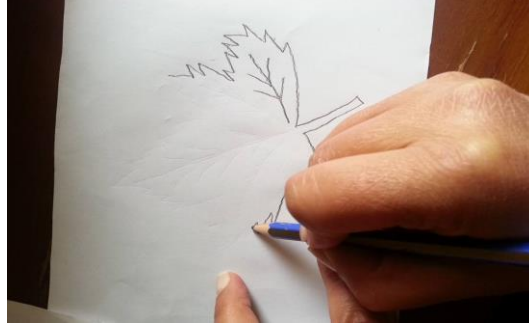

Şekil 81. Çanta kapağı temizleme

Şekil 82. Çanta kapağını tamamlama

2.11.11. Çanta Süsleme

Çantayı süslemek için seçilen yaprak kalıbı hazırlanır.

Şekil 83. Çantanın yaprak kalıbını hazırlama:

2.11.12. Deriyi Yaprak Kalıbını Uygulamak için İslatma

Derinin ön yüzeyi sünger yardımıyla ıslatılarak yapılacak işleme hazır hale getirilir.

Şekil 84. Deriyi yaprak kalıbını uygulamak için ıslatma

2.11.13. Islatılan Deriye Yaprak Kalıbını Çizme

Kesilen yaprak kalıbı, derinin üzerine çizilir.

Şekil 85. Islatılan deriye yaprak kalıbını çizme

2.11.14. Deriye Çizilen Yaprak Kalıplarını Kesme

Derinin üzerine çizilen 3 adet yaprak kalıbı deri kesim bıçağı ile kesilir.

Şekil 86. Deriye çizilen yaprak kalıplarını kesme

2.11.15. Yaprak Üzerine Damarları Çizme

Kesilen yaprakların üzerine deri kesim bıçağı ile damarlar çizilir.

Şekil 87. Yaprak üzerine damarları çizme

2.11.16. Kesilen Yaprakları, Bitmiş Çantaya Yerleştirme

Kesilen yapraklar çantanın kapak kısmına yeri belirlendikten sonra sıırımla dikilerek yerleştirilir.

Şekil 88. Kesilen yaprakları, bitmiş çantaya yerleştirme

2.11.17. Yaprakların Üstüne Süsleme Materyali Yerleştirme

Yaprakların birleştiği yere seçilen metalden ay yıldız yapıştırılıp yerleştirilir.

Şekil 89. Yaprakların üstüne süsleme materyali yerleştirme

2.11.18. Çantaya Fermejüp Takma

Çantanın ön gövdesine fermejüpün takılması için deri kesim bıçağı ile fermejüp boyutunda boşluk açılır. Bu boşluğa fermejüp takılarak arkasından sıkıştırılır. Aynı işlem kapakta da uygulanır.

Şekil 90. Çantaya fermejüp takma

2.11.19. Çantayı Tamamlama

Çantaya fermejüp yerleştirdikten sonra çanta tamamlanır.

Şekil 91. Çantayı tamamlama

2.12. İlgili Araştırmalar

Çiçek, (2010): “Ankara ili Merkezindeki Deri Çantaların İncelenmesi” başlıklı Yüksek lisans tezinde, deri çanta sanatının teknik, renk, süsleme şekilleri, kullanım yeri ve çeşitleri açısından incelenerek geliştirilmesi ve çağdaş çizgilerde eski değerini kazandırması nedeniyle bu araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın genel amacı, Ankara ili merkezinde üretilen deri çantaları çeşitli özellikler açısından (üretiminde kullanılan teknikler, araç-gereçler, süsleme şekilleri, renkleri, desenleri, kompozisyonları, kullanım amaçları ve çeşitleri) incelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde, Ankara ili merkezinde

deri çanta yapan işletmelerin kurumsal özellikleri, deri çanta yapımında kullanılan teknikler, deri çanta yapımında kullanılan araç-gereçler, deri çanta yapımında kullanılan renkler, deri çanta yapımında kullanılan süsleme şekilleri deri çanta yapımında kullanılan kompozisyonlar, deri çantaların kullanım alanları, yapılan deri çanta çeşitleri araştırılmıştır. Araştırmayı Ankara ili merkezinde bulunan deri çantalar oluşturmaktadır. Araştırmaya 2008 yılında başlanmış, ekte sunulan anket formu bizzat araştırmacı tarafından incelemeye alınan 70 deri çanta üreticisine uygulanarak, bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma verilerini deri çanta üreten ve satan yerlerinde bulunan 100 adet deri çanta ürün ve bu ürünleri pazarlayan satış yeri sahiplerinden sağlanan bilgiler oluşturmaktadır. Bu araştırmanın modeli, zaman ve metot yönünden incelendiğinde betimleme modelidir. Amaç yönünden bakıldığında, değerlendirme ağırlıklıdır. Bu araştırmanın çalışma evrenini, Ankara ili merkezinde seçilen deri çanta atölyelerinde üretilen ürün çeşitleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Ankara ili merkezinde tesadüfi işlemlerle seçilen 25 atölyedeki 70 çalışan ve üretilen ürün çeşitleri oluşturmaktadır. Araştırmada gözlem formları ile 100. veriler, Ankara ili merkezinde seçilen çantacılar, atölyede çalışanların önerileri, uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan anketle toplanmıştır. Anket Eylül 2008 tarihinde araştırmacı tarafından atölye ortamında çalışan 70 deri çanta üreticilerine uygulanmıştır.

Ankara ili merkezinde üretilen deri çantaları çeşitli özellikler açısından (üretiminde kullanılan teknikler, araç-gereçler, süsleme şekilleri, renkleri, desenleri, kompozisyonları, kullanım amaçları ve çeşitleri) incelemeyi amaçlayan bu araştırma 25 deri çanta atölyesindeki 70 deri çanta üreticisine uygulanan anketlerle elde edilen veriler aracılığıyla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır; Araştırmada elde edilen veriler değerlendirildiğinde, deri çanta ile uğraşan bireylerin çoğunluğunun ilköğretim mezunu ve erkek olduğu görülmektedir.

Deri çanta üreticilerinin bu mesleği seçme nedenlerin arasında; baba mesleği olduğu, el becerisi olduğu, bu alanda eğitim aldıkları, ekonomik kazanç elde etmek için seçtiği görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin çoğunlu bu mesleği baba mesleği olduğu için yaptıkları görülmektedir.

Deri çanta üreten bireylerin buldukları iş yerlerinde; işletme sahibi ve usta, ortak ve usta, ortak ve çırak ve kalfa konumunda buldukları görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin çoğunluğunu buldukları iş yerlerinde işletme sahibi ve usta olduğu görülmektedir.

Deri çanta üreten bireylerin buldukları iş yerlerindeki eleman sayılarının 1–3 kişi, 4–6 kişi, 7–9 kişi, 10 kişi arasında değiştiği görülmektedir. Deri çanta işletmelerinde çalışan eleman sayısının çoğunluğu 1-3 kişi arasında olduğu görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler 1–5 yıl, 6–10 yıl, 11–15 yıl, 16–20 yıl arasında bu işle ilgilendikleri görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin çoğunluğu 1–5 yıldır bu işle ilgilendikleri görülmektedir.

Deri çanta üreten bireylerin buldukları iş yerlerinde spor, klasik, evrak çantası, fantezi çantaların yapıldığı görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin çoğunluğu klasik çanta ürettiği sonucu elde edilmiştir.

Deri çanta üreten bireyler tasarımlarını kendi atölyelerinde, başka atölyelerden yararlanarak, tasarım ile ilgili dergi ve broşürlerden çıkartarak, kitle iletişim araçlarından yararlanarak tasarladıkları görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin çoğunluğu tasarımlarını kendi atölyelerinde yaptıkları görülmektedir.

Deri çanta üreten bireylerin ürettiği ve pazarlamasını yaptığı deri çantaların ürünün kaliteli olması, günün modasına uygun olması, ucuz ve kolay üretilen ürünler olması, işlevsel olması, geleneksel olması, özellikleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin çoğunluğu çantaların kaliteli olmasına dikkat ettiği görülmektedir.

Deri çanta tüketen bireyler deri çantaları ürün çeşidinin olmasından, ürünün fiyatının uygun olmasından, işlevsel olmasından, ürünün görünümünden dolayı tercih ettiği görülmektedir. Deri çantalar tüketicilerinin çoğunluğu çantaları fiyatının uygun olmasına göre seçtikleri görülmektedir.

Deri çanta yapımında videla, süet, suni deri, güderi, meşin gibi deriler kullanıldığı görülmektedir. Deri çantaların çoğunlukla suni deriden yapıldığı görülmektedir.

Deri çanta modellerini üreticiler seçerken mevsime göre, yaş grubuna göre, moda göre, kullanım alanına göre, seçtikleri görülmektedir. Deri çanta modelleri çoğunlukla moda göre seçildiği görülmektedir.

Deri çantaların model ve kalıplarını çoğunlukla üreticilerin kendi atölyelerinde hazırlandığı görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler çanta süslemede kullanılan desenleri desen kitaplarından, dergilerden, kendi tasarımlarından, diğer kaynaklardan yararlanarak temin ettikleri

görülmektedir. Deri çantalarda kullanılan desenlerin çoğunluğu üreticilerin kendi tasarımlarından elde ettikleri görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler çantaları süslemede biyelerle süsleme tekniğini, makine dikişle süsleme tekniğini, metallere süsleme tekniğini, elde çeşitli teknikleri kullanarak süsleme tekniğini, aplikasyon tekniğini, oyma (katı) tekniği, kakma (gömme) tekniği, işleme tekniği, yakma (dağlama) tekniği, baskı tekniği, keserek işleme ve linol tekniğini kullandıkları görülmektedir. Deri çantalar çoğunlukla metaller kullanılarak süslediği görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler çantaları birleştirmede makinede dikerek, elde dikerek, yapıştırarak ve zımbalayarak birleştirme tekniklerini uyguladıkları görülmektedir. Deri çantaları birleştirmede çoğunlukla makine dikişle birleştirme tekniği kullanıldığı görülmektedir.

Deri çanta yapımında bütün ana ve ara renklerin kullanıldığı görülmektedir. Ancak deri çanta yapımında çoğunlukla siyah rengin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca renkleri moda göre seçtikleri görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler çanta tasarımlarında geometrik motif ve kompozisyon, bitkisel motif ve kompozisyon, hayvansal motif ve kompozisyon, sembolik motif ve kompozisyon kullanmakta oldukları görülmektedir. Deri çanta üretimi tasarımında çoğunlukla geometrik motif ve kompozisyonlar kullanıldığı görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler çanta yapımında yapıştırıcı olarak solüsyonu, bally ve derby kullanmakta olduğu görülmektedir. Deri çanta birleştirmede çoğunlukla yapıştırıcı olarak solüsyon kullanıldığı görülmektedir. Deri çanta üreten bireyler çanta yapımında bitkisel iplik, sentetik iplik, hayvansal iplik kullanmakta olduğu görülmektedir. Deri çanta yapımında çoğunlukla sentetik iplikler kullanıldığı görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyle çanta yapımında aylık kazançlarının 1.000 -10.000 ytl, 11.000-20.000 ytl, 21.000- 30.000 ytl ve 31.000-daha fazlası arasında olduğu görülmektedir. Deri çanta üreticilerinin aylık gelirinin çoğunlukla 1.000YTL– 10.000YTL arasında olduğu görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyler çanta üretiminde güçlüklerle karşılaştığı görülmektedir mesela; Deri çanta üreten bireyler çanta yapımında yeterli ve kaliteli ham madde bulunamaması, teknolojik makinelerin azlığı, çalışacak kalifiye eleman azlığı, hammaddelerin

pahalılığı, Yurt dışından ülkemize ucuz ve kalitesiz ithalatın fazlalığı, üretilen ürünlerin reklâmının yapılamaması gibi güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir. Deri çanta yapımında çoğunlukla yurt dışından ülkemize ucuz ve kalitesiz ithalatın fazlalığı gibi güçlüklerle karşılaşmakta olduğu görülmektedir.

Deri çanta üreten bireyle çanta yapımında karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesinde için ithal malların ülkemize girişinin kısıtlanması, kalifiye eleman yetiştirilecek bölümler ve kursların artırılması, yeterli hammadde üretimi için devlet desteğinin artırılması gibi önerilerde buldukları görülmektedir. Deri çanta yapımında karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesi için çoğunlukla ithal malların ülkemize girişinin kısıtlanması gerektiği görülmektedir.

Daştan, (2013): “Konya İlinde Üretilen Deri Giyim ve Aksesuarlarının İncelenmesi” başlıklı Yüksek lisans tezinde, Konya ili merkezinde deri giyim aksesuarlarını çeşitli özellikler açısından(üretiminde kullanılan teknikler, araç-gereçler, süsleme şekilleri, renkleri, desenleri, kompozisyonları, kullanım amaçları ve çeşitleri) incelenmiştir. Bu araştırma Konya ili merkezinde pazarlanan dekoratif deri ürünlerin çeşit, teknik sanat, kullanım yeri ve kalite açısından incelemek; belirlenen bu özelliklerin tüketici tercihlerinde sosyokültürel ve ekonomik açıdan etkili olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Ortaya çıkan bulgular ile özel kamu kuruluşlarının, demekler tüketici ve üreticilerin bilgisine sunmak, ayrıca Fakültelerin bu konuda programlarında yer alan ders programlarının gelişmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı günümüzde yapılmakta ve günlük giyimde önemli yeri olan deri giyim aksesuarlarının yerinde incelenerek, çeşitlerinin, yapım aşamalarının, kullanıldığı alanların, kullanılan tekniklerin, renk ve desen özelliklerinin incelenmesidir. Konya il merkezindeki araştırma kapsamındaki Deri giyim aksesuarları atölye ve iş yerlerinde çalışanların, kişisel nitelikleri ve mesleği seçme nedenleri neleri, üretim ve satış yapan işyerinde bulunan ürünlerin özellikleri, İşyerlerinin ürünleri seçerken dikkat ettikleri özelliklerin neler olduğu, Konya il merkezindeki araştırma kapsamında tüketicilerin ürünleri tercih nedenleri, İş yerlerinin üretim özellikleri ve araç gereç durumu, İşyerlerinin üretim ve satış sırasında karşılaştığı güçlükler incelenmiştir.

Araştırmayı Konya ili merkezinde bulunan deri giyim aksesuarlarından çantalar oluşturmaktadır. Araştırmaya 2010 yılında başlanmış, ekte sunulan anket formu bizzat araştırmacı tarafından incelemeye alınan 70 deri çanta üreticisine uygulanarak, bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma verilerini deri çanta üreten ve satan yerlerinde bulunan 82

adet deri çanta ürün ve bu ürünleri pazarlayan satış yeri sahiplerinden sağlanan bilgiler oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın modeli, zaman ve metot yönünden incelendiğinde betimleme modelidir. Amaç yönünden bakıldığında, değerlendirme ağırlıklıdır. Bu araştırmanın çalışma evrenini, Konya ili merkezinde seçilen deri çanta üreticileri oluşturmaktadır. Seçilen 2 atölyede bulunan 70 çalışan ve 82 ürün çeşidi örneklem olarak alınmaktadır. Araştırma ile ilgili bilgiler yazılı kaynaklardan, Konya il merkezinde deri giyim aksesuarlarından çanta ile uğraşan kişilerden anket yoluyla elde edilen bilgiler ve incelemeye alınan örneklerin değerlendirildiği ürün tanıtım formları ile toplanmıştır. Konya il merkezinde seçilen 2 atölye ve iş yerinden elde edilen 82 adet ürünün fotoğrafları bilgi formunda belirtilerek özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, anketi cevaplayan kişilerin çoğunluğu İlköğretim mezunu olduğu görülmüştür. Anketi cevaplayanlar arasında lise, üniversite, yüksekokul ve yüksek lisans mezunları da bulunmaktadır.

İş yerlerinde ankete katılanların erkekler olduğu az da olsa bayanlarında bulunduğu, mesleği ekonomik kaygılar ya da el becerisi olduğu için tercih ettikleri, el becerisi olduğu için seçtikleri ve anketi cevaplayanlar genellikle iş yeri çalışanlarından seçilmiştir, bunun yanında iş yeri yöneticileri ve iş yeri sahipleri de bulunmaktadır.

İşyerlerinde 10 dan daha fazla çalışan olduğu görülmüştür, kişilerin bu işle ilgilendikleri süre 1-20 yıl arasında değişmektedir. İş yerinde bulunan ürünler incelenmiş saraciyelerde çanta, para cüzdanı ve kemer, anahtarlık, sigaralık çok azda olsa üretim yerlerinde bu ürünlerde bulunmaktadır.

Satış yapılan iş yerlerinde ürünlerin seri üretim yapan firmalardan temin edildiği bunun yanında başka atölyelerden ve kendi atölyelerinde üretim yapan iş yerlerinin de halen bulunmakta olduğu görülmüştür. İşyeri sahipleri ürünleri kendi tercihlerinde seçtiği kadar tüketicilerin isteklerini de dikkate alarak seçmektedir, ayrıca ürünleri seçerken günün modasına uygun olması yanında kaliteli olmasına da dikkat etmektedirler.

Tüketiciler ürün seçerken ürünün son dönemlerdeki ekonomik sorunlar nedeniyle ilk başta ürünün fiyatına bir o kadar da kalitesine ve birazda görünümüne dikkat ettikleri, dekoratif deri ürünlerini tercihlerinde ise moda akımlarında ve ihtiyaca göre belirledikleri işyerlerini seçerken ise çeşitlilik olan işyerlerini tercih ettikleri, deri giyim aksesuarlarını üreten ve satış yapan işyerleri tarafından gözlenmiştir.

Ertam,(2011): “İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kurslarında verilen Deri Aksesuarları dersinin incelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Araştırmanın genel amacı İstanbul şehrindeki yetişkin eğitiminde önemli bir yeri olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kurslarının vermiş olduğu Deri Aksesuarları Dersinin öğrenci profili, araç gereç, yapılan ürünlerin kullanım amaçları, kursiyerlerin beklentilerinin incelenmesi ve dersin yeterliliklerinin ortaya konmasıdır. Bu amaçlar doğrultusunda, Deri Aksesuarlarının programı ve içeriği, Deri Aksesuarlarına katılan kursiyerlerin katılım amacı Deri Aksesuarları dersinde kullanılan araç ve gereçler, Deri aksesuarlarında hangi teknikler, Deri aksesuarlarında daha çok hangi ürünler üzerine çalışıldığı, Deri aksesuarları dersi kursiyer beklentilerine cevap verip vermediği araştırılmıştır. Araştırmada betimsel bir yöntem kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2009-2010 eğitim yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları tarafından verilen Deri Aksesuarları Dersine devam eden ve mezun olmuş Üsküdar merkez şubesi kursiyerleri oluşturmaktadır. Evrenin tamamından rastgele seçilen 40 kursiyer ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları tarafından verilen Deri Aksesuarları Dersine katılan kursiyerlere Deri Aksesuarı dersi hakkındaki görüş, düşünce ve önerilerini belirlemek amacıyla kendilerine uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan anket çalışması uygulanmıştır.

İSMEK Deri Aksesuarları Dersinin incelenmesi kapsamında yapılan araştırmada elde edilen veriler değerlendirildiğinde, Deri Aksesuarları dersine katılan kursiyer profilini; kursa ilginin en çok bayanlar tarafından gösterildiği ve kursiyerlerin büyük çoğunluğunun kurslara emekli olduktan sonra yada çocuklarını büyüttükten sonra katılan 46-55 yaş arasındaki bayanlardan oluştuğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumları ve mesleki durumlarına bakıldığında ise çoğunluğunun ilköğretim mezunu ve ev hanımı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Deri aksesuarları kursuna katılan kursiyerlerin ürün yapımında çoğunluğunun ürünlerini kendilerinin değil de öğretmenleri tarafından tasarlandığı ve ürün süsleme tekniği olarak da kesme tekniğini kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Deri aksesuarları kursuna katılan kursiyerlerin büyük bir bölümü deri ev aksesuarı yapımı olarak pano yapımını tercih etmişlerdir, genellikle giyim aksesuarı olarak da çanta yapımını tercih etmişlerdir.

Ürün yapımında en çok deri çeşidi olarak kösele kullanılmış ve yardımcı malzeme olarak ise ahşap ürünler tercih edilmiştir.

Kursiyerlerin çoğunluğu yaptıkları ürünleri satmak yada başkalarına hediye etmek yerine kendileri kullanmayı tercih etmişlerdir.

Deri Aksesuarları dersi hakkında kursiyer görüşleri ise; kursiyerlerin hepsi derse sevecek katılmaktadırlar, ders sonunda dersin amacına ulaştığını düşünmektedirler, ürün yapımında kullanılan tekniklerin yeterli olduğu kanaatindedirler ancak ders süresi ve araç gereç bulmada bazı kursiyerlerin sıkıntı yaşadığı yönünde olmuştur.

Yapılan çalışmaları sene sonunda yapılan Feshane Sergisinde sergilemek ise tüm kursiyerlerin isteği olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın modeli, zaman ve metot yönünden incelendiğinde betimsel niteliktedir. Amaç yönünden bakıldığında ise inceleme ağırlıklıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara ili BELMEK’te işlenen kösele çanta yapımı dersine katılan kursiyerler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemine, Ankara ili Çankaya bölgesindeki BELMEK’teki kösele çanta yapımı dersine katılan öğrencilerden tesadüfi seçilen 40 kursiyer oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmadan yararlanmak üzere ilgili literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili tez, makale ve diğer kaynaklar incelenmiştir. BELMEK’e katılan kursiyerlerin Kösele çanta yapımı dersleri hakkındaki görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla ilgili literatür doğrultusunda uzman görüşlerine dayanarak anket ve gözlem formları düzenlenerek hazırlanmıştır. Verilerin toplanması, anket araştırmacı tarafından atölye ortamında çalışan kursiyerlere kısaca tanıtılarak dağıtılmıştır. Cevaplama sırasında herhangi bir etki oluşturmamak ve anketin objektif olarak uygulanması için kursiyerlere isim sorulmadan cevaplanan ölçek toplanarak uygulama tamamlanmıştır. Bu anket kösele çanta yapımı dersinin işleyişi, araç-gereç, teknik, yapılan ürünler ve kursiyerlerin kursa geliş amaçlarını belirleyecek bilgilerden oluşmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde anket sorularındaki her bir seçeneğin belirlenen toplam frekans (f) larına göre yüzde (%) leri hesaplanmıştır. Elde edilen değerlere göre tablolar hazırlanmış ve yorumlar yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamında, Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) Kösele Çanta Yapımı dersinin betimsel istatistikler yardımıyla incelenmesi kapsamında kursiyerlere kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve alışkanlıkların belirlenmesi amacıyla yapılan anket sonuçları ve yorumları yer almaktadır. Anket çalışması 40 kursiyere kişisel özelliklerinin de yer aldığı 33 soruluk form yüz yüze doldurularak gerçekleştirilmiştir.

4.1. Kursiyerlerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma BELMEK kapsamında yapılmış ve kursiyerlerin tamamının kadın olduğu görülmüştür.

Tablo 2

Kursiyerlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	f	%
15-24	-	-
25-34	1	2,5
35-44	12	30,0
45 yaş ve üzeri	27	67,5
Toplam	40	100,0

Araştırmaya katılan kursiyerlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde kursiyerlerin büyük bir bölümünün 45 yaş ve üzeri olduğu görülmüştür. 45 yaş ve üzeri yaş grubu tüm katılımcıların % 67,5 ini oluştururken, 35-44 yaş grubunda yer alan kursiyerler tüm katılımcıların % 30 'unu oluşturmaktadır. 25-34 yaş grubundan 1 katılımcı bulunurken,

Kösele çanta yapımı kursuna genç olarak adlandırılan 15-24 yaş grubundan katılımcı olmadığı görülmüştür.

Tablo 3

Kursiyerlerin Doğum Yerlerine Göre Dağılım

Doğum Yeri	f	%
İl	21	52,5
İlçe	17	42,5
Köy	2	5,0
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin doğum yerlerine göre dağılım incelendiğinde % 52,5 ile en yüksek oranı il merkezinde doğanlar oluştururken % 42,5 inin ilçe doğumlu olduğu ve 2 katılımcının ise köy doğumlu olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Kursiyerlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılım

Medeni Durum	f	%
Bekâr	3	7,5
Evli	37	92,5
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin % 92,5 lik büyük bir bölümle evlilerden, küçük bir kısmı olan % 7,5 lik kısmının ise bekârlardan oluştuğu görülmüştür.

Tablo 5

Kursiyerlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım

Eğitim Seviyesi	f	%
İlköğretim	-	-
Ortaöğretim	-	-
Lise	16	40,0
Ön Lisans	5	12,5
Lisans	17	42,5
Yüksek Lisans	2	5,0
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin öğrenim seviyeleri incelendiğinde % 42,5 ile büyük çoğunluğu lisans mezunu iken % 40' ı lise mezunudur. Ön lisans mezunları araştırmaya katılanların % 12,5' ini oluştururken yüksek lisans mezunu iki katılımcı olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan kösele çanta yapımı kursiyerleri arasında ilköğretim ve ortaöğretim mezunu bulunmamaktadır.

Tablo 6

Kursiyerlerin Mesleklerine Göre Dağılım

Meslek	f	%
Öğretmen	7	17,5
Sağlık Mensubu	2	5,0
Hukuk Mensubu	-	-
Mühendis	1	2,5
Serbest Meslek	-	-
Diğer	30	75,0
Toplam	40	100,0

Kösele Çanta Yapımı kursuna katılan kursiyerlere ilişkin meslek sorusu temel meslek grupları olarak yukarıda yer alan tablo alanlarına göre sorulmuştur. Bu kapsamda kursiyerler meslek gruplarına göre incelendiğinde % 17,5' lik kısmının öğretmen olduğu 2 kursiyer sağlık mensubu 1 kursiyerin ise mühendis olduğu görülmüştür. Kursiyerlerin büyük bölümü (% 75) ise mesleklerinin öğretmen, sağlık grubu, hukuk grubu, mühendislik grubu ve serbest meslek dışında bir meslek olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılanlar arasında serbest meslek ve hukuk mensubu kursiyer bulunmamaktadır.

4.2. Kursiyerlerin Kursa Katılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 7

Kursiyerlerin Kursa Katılım Amaçlarına Göre Dağılımı

Kursa Katılım Amacı	f	%
Meslek Edinmek	5	12,5
Boş Vakitleri Değerlendirmek	22	55,0
Aile ekonomisine katkı sağlamak	6	15,0
Diğer	7	17,5
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin % 55 ile büyük çoğunluğu boş vakitlerini değerlendirmek amacıyla kursa katıldıklarını, % 15' lik kısmı aile ekonomisine katkı sağlamayı amaçladığını, % 12,5' lik kısmı meslek edinmeyi amaçladığını ifade etmiş ve % 17,5' lik kısmı ise diğer sebeplerle kursa katılım sağladığını ifade etmiştir.

Tablo 8

Kursiyerlerin Diğer Branşlardaki Kurslara Katılıp Katılmadığına İlişkin Dağılımı

Diğer Kurslara Katılım Durumu	f	%
Evet	33	82,5
Hayır	7	17,5
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere BELMEK' te eğitimi verilen diğer kurslara katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin % 82,5' i BELMEK kapsamında verilen diğer kurslara da katıldıklarını ifade etmişlerdir. Diğer kurslara katılan 33 kursiyerin hangi kurslara ağırlıklı olarak katıldıkları ise Tablo 9 'da gösterilmiştir.

Tablo 9

BELMEK' te Eğitimi Verilen Diğer Kurslara Katılanların Kurslara Göre Dağılımı

Diğer Kurslar	Frekans (Kursa Katılım Sayısı)
El Nakışı	4
Şiş Dantel	2
Ahşap Boyama	6
Kumaş Boyama	1
Ahşap Rölyef	3
Taş Bebek	1
Takı Tasarımı	14
Gümüş İşlemciliği	1
Resim	2
Mefruşat	9
Trikotaj	1
Giyim	4
Seramik	3
Mozaik	5
Çini	8
İğne Oyası	2
El Örgücülüğü	3

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere BELMEK’ te eğitimi verilen diğer kurslara katılan 33 kişiye hangi kurslara katıldıkları sorulmuş ve birden fazla kurs türünü seçmeleri istenmiştir. Sonuçlara göre kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerler aynı zamanda en çok “takı tasarımı” kursuna (14) , “mefruşat” (9) , “çini” (8), “ahşap boyama (6)”, “mozaik” (5), “el nakışı” (4), “giyim” (4) kurslarına katılmışlardır. Araştırmada yer alan kösele çanta yapımı kursiyerlerinden BELMEK’ te eğitimi verilen diğer kurslardan “Makine Nakışı”, “Sim Sırma”, “Yorganlama”, “Rölyef”, “Tel Kırma”, ” Dantel Anglez”, ” Patchwork”, ”İpek Pentur”, ”Tezhip-Hat”, “Minyatür”, “Ebru”, “Kilim”, “Ev Ekonomisi (Yemek)” kurslarını tercih etmedikleri görülmüştür.

Tablo 10

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursundan Nasıl Haberdar Olduklarına İlişkin Dağılım

Kursundan Nasıl Haberdar Olunduğu	f	%
Açılan sergilerden	8	20,0
Kitle iletişim araçlarından (Radyo Tv)	3	7,5
Bilgisayar (İnternet)	2	5,0
Yakın çevremden	8	20,0
Afiş ve ilanlardan	-	-
Katıldığım diğer kurslardan	16	40,0
Diğer	3	7,5
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyer % 40 ile büyük çoğunlukla bu kurstan “katıldığı diğer kurslar” aracılığıyla haberdar olmuşlardır. Araştırmaya katılan kursiyerlerin % 20’ si “yakın çevresinden” kurs hakkında bilgi alırken, % 20’lik kısmı ise “açılan sergilerden” kurs hakkında bilgi almıştır. % 7,5’lik kısmı “radyo, TV gibi kitle iletişim araçları” aracılığı ile, % 5’lik kısmı ise “bilgisayar ile internet ortamından” haberdar olmuştur. Buradan bir kursa katılan kursiyerlerin çoğunlukla bu kurs esnasında diğer kurslardan da haberdar oldukları sonucu çıkarılabilir.

Tablo 11

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursuna Katılma Sürelerine Göre Dağılım

Kursa Katılım Süresi	f	%
1 yıl	21	52,5
2 yıl	9	22,5
3 yıl	8	20,0
4 yıl	1	2,5
5 yıl ve daha fazla	1	2,5
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere kaç yıldır kursa katıldıkları sorulmuştur. Alınan yanıtlara göre kursiyerlerin % 52,5'lik büyük çoğunluğu 1 yıldır kursa katılmaktadır. % 22,5'i 2 yıldır kursa katılırken, 3 yıldır kursa katılanların oranı % 20'dir. Araştırma kapsamında 4 yıl ve 5 yıl ile daha fazla süredir kursa katılan 1'er katılımcı olduğu görülmektedir.

4.3. Kösele Çanta Yapımı Dersinde Kullanılan Malzemeler ile İlgili Bulgular

Tablo 12

Kursiyerlerin En Çok Kullandıkları Deri Çeşitlerine Göre Dağılım

Kursta En Çok Kullanılan Deri Hammadde Türleri	f	%
Suni deri	4	10,0
Kösele (vaketa)	36	90,0
Sahtiyan	-	-
Vidala	-	-
Rugan	-	-
Glase	-	-
Davul derisi	-	-
Zig	-	-
Nubuk-Süet	-	-
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere hammadde olarak en çok kullandıkları deri türleri sorulmuş ve kursiyerlerin % 90 gibi büyük bir çoğunluğunun hammadde olarak "kösele (vaketa)" kullandıkları görülmüştür. % 10 luk kısmı ise hammadde olarak "suni deri" kullanmış olup, araştırmaya katılan kursiyerlerden hiçbiri hammadde olarak "sahtiyan", "vidala", "rugan", "glase", "davul derisi", "zig" ve "nubuk-süet" derilerini tercih etmemiştir.

Tablo 13

Kursiyerlerin Deri Temin Ettikleri Yerlere Göre Dağılım

Kullanılan Malzemelerin Temin Şekli	f	%
Yurt dışından temin ediyorum	-	-
Yurt içinde deri malzemeleri satan işyerlerinden temin ediyorum	39	97,5
Kursa katıldığım yer temin ediyor	-	-
Yakın çevremden temin ediyorum	1	2,5
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere malzemeleri nereden temin ettiklerine ilişkin soruya verilen cevaplara göre kursiyerlerin çok büyük bölümü (% 97,5) kösele çanta yapımı kursu kapsamında malzemelerini “yurt içinde deri malzemeleri satan işyerlerinden” temin etmektedir. Araştırmaya katılan 1 kişi ise malzemeleri “yakın çevresinden” temin ettiğini ifade etmiştir. Kösele çanta yapımı kursu malzeme temini yönünden kursiyerlerin sıkıntı çekmeden kolayca temin edebildikleri bir tür olarak değerlendirilebilir.

Tablo 14

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kapsamında Kullanılan Malzemelerin Renginin Belirleyicisine Göre Dağılım

Renk Seçiminin Belirleyicisi	f	%
Kıyafete uygun olmasına	4	10,0
Modaya uygun olmasına	2	5,0
Kullanılan yere uygun olmasına	-	-
Hazır modele uygun olmasına	1	2,5
Tasarıma uygun olmasına	20	50,0
Hepsi	13	32,5
Toplam	40	100,0

Kursiyerlerin kösele çanta yapımı kapsamında kullanılan malzemelerin renginin belirleyicisi olarak % 50 ile en çok “tasarıma uygun olmasının” etkilediği, % 32,5 ‘i ise “kıyafete uygun olması”, “modaya uygun olması”, “kullanılan yere uygun olması”, “hazır modele uygun olması” ve “tasarıma uygun olması” seçeneklerinin tamamının etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan kursiyerlerden % 10’u malzeme renginin seçiminde “kıyafete uygun olmasının” etkili olduğunu, % 5’lik kısmı ise “modaya uygun olmasının” malzeme renginin seçiminde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Kullanılan yere uygun olması için malzeme rengi seçme tercihi ise araştırmaya katılan kursiyerlerce tercih edilmemiştir.

Tablo 15

Kursiyerlerin Ürünlerinde Kullandıkları Hammaddeyi Neye Göre Seçtiklerini Gösteren Dağılım

Hammaddeyi Seçme Tercihi	f	%
Uygulayacağım modele göre	26	65,0
Uygulayacağım tekniğe göre	14	35,0
Kullanılacak yere göre	-	-
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerden % 65'i kullandıkları hammaddeleri uygulayacağı modele göre seçerken, % 35'i uygulayacağı tekniğe göre seçmiştir. Kullanılacak yere göre hammadde seçimi yapan kursiyer bulunmamaktadır.

4.4. Kösele Çanta Yapımı Dersinde Kullanılan Teknikler ile İlgili Bulgular

Tablo 16

Kursiyerlerin Çanta Yapımında Kullanılan Süsleme Tekniklerine Göre Dağılım

Çanta Yapımında Kullanılan Süsleme Teknikleri	f
Aplikasyon tekniği	17
Kakma (gömme) tekniği	28
Oyma (Kat'ı) tekniği	23
Yapıştırma tekniği	20
Delme tekniği	28
Dikiş ve işleme tekniği	34
Yakma tekniği	-
Deri kesim bıçağı ile çizme tekniği	36
Baskı tekniği	3
Kabartma ve ıslatarak şekil verme tekniği	26
Craftla süsleme tekniği	28
Boyama tekniği	32
Transfer	7
Diğer	-

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere süsleme için hangi teknikleri kullandıkları sorulmuş ve birden fazla seçeneği işaretlemelerine izin verilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan kursiyerler çanta yapımında kullanılan süsleme tekniklerinden en sık “Deri kesim bıçağı ile çizme tekniğini” (36) kullanmaktadır. Süsleme tekniği olarak “Dikiş ve işleme tekniğini” 34 kursiyerin, “Boyama tekniğini” 32 kursiyerin,

“Kakma (gömme) tekniği”, “Delme tekniği”, “Craftla süsleme tekniğini” ise 28’er kursiyerin, “Kabartma ve Islatarak şekil verme tekniğini” 26 kursiyerin, “Oyma (Kat’ı) tekniğini” 23 kursiyerin, “Yapıştırma tekniğini” 20 kursiyerin, “Aplikasyon tekniğini” 17 kursiyerin, “Transfer tekniğini” 7 kursiyerin, “Baskı tekniğini” ise 3 kursiyerin kullandığı görülmüştür. Araştırmaya katılan kursiyerlerden “Yakma tekniğini” kullananın olmadığı görülmüştür.

4.5. Kösele Çanta Yapımı Dersinde Yapılan Ürünler İle İlgili Bulgular

Tablo 17

Kursiyerlerin Yaptıkları Ürünlerinde Tasarımı Tespit Şekillerine Göre Dağılımı

Ürünlerin Tasarım Tespit Şekilleri	f	%
Kendim tasarlıyorum	4	10,0
Öğretici tasarlıyor	6	15,0
Öğretici ile birlikte tasarlıyoruz	18	45,0
Dergi/kitaplardan yararlanıyorum	1	2,5
Daha önce yapılmış modellerden yararlanıyorum	4	10,0
Kitle iletişim araçlarından (Tv)	-	-
Bilgisayar (internet)	7	17,5
Diğer	-	-
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerler yaptıkları ürünleri tasarlarken nasıl tespit edildiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde, kursiyerlerin % 45’inin kursun öğreticisi ile birlikte tasarladıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan kursiyerlerden % 17,5’i internet ortamından tasarımları elde ettiğini, % 15’i öğreticinin tasarladığını, % 10’u kendisi tasarladığını, % 10’u daha önce yapılmış modellerden tasarladığını ifade etmiştir. Katılımcılardan 1 kişi ise dergi/kitaplardan yararlandığını ifade etmiştir. Yapılacak ürünün tasarımında kursiyer öğreticinin birlikte verdiği kararın etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 18

Kursiyerlerin Genellikle Yapmayı Tercih Ettikleri Çanta Çeşitlerine Göre Dağılım

Kösele Çanta Yapımı Kursunda En Fazla Üretilen Ürün Türleri	f
Günlük çanta	40
Spor çanta	14
Fantezi çanta	3
Seyahat çantası	3
Cüzdan	10
Çocuk çantası	-
Plaj çantası	-
Diğer	10

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere en fazla ürettikleri ürünler sorulmuş ve birden fazla seçenek işaretlemelerine izin verilmiştir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğu günlük çanta (40) üretirken, spor çanta (14), cüzdan (10), fantezi çanta (3), seyahat çantası (3) üretilen diğer çantalardır. Araştırmaya katılan kursiyerlerden hiçbiri çocuk çantası ve plaj çantası üretmemiştir.

Tablo 19

Kösele Çanta Yapımı Kursunda Yapılan Ürünlerle Piyasadaki Ürünlerin Benzerlik Durumunu Gösteren Dağılım

Benzerlik Durumuna Katılım	f	%
Evet	-	-
Hayır	24	60,0
Kısmen	16	40,0
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere yapılan ürünlerle piyasadaki ürünlerin benzerlik durumları sorulmuştur. Kursiyerlerin hiçbirisi benzer bulmamıştır. Benzer olmadığını ifade edenler % 60 iken % 40'lık kısmı ürünlerin kısmen benzer olduğunu ifade etmiştir. Kurslarda üretilen ürünlerin kendine özgü olduğu ve piyasadaki muadillerine çok benzer olmadığı değerlendirilmektedir.

Tablo 20

Kösele Çanta Yapımı Kursunda Yapılan Ürünleri Kursiyerlerin Nasıl Değerlendirdiklerini Gösteren Dağılım

Yapılan Ürünleri Değerlendirme Seçenekleri	f
Hediye Ediyorum	22
Ekonomik Kazanç Sağlıyorum	12
Sergiliyorum	5
Kendim Kullanıyorum	35

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlere yaptıkları ürünleri nasıl değerlendirdikleri sorulmuş ve birden fazla seçenek işaretlemelerine izin verilmiştir. Kursiyerlerin çoğunluğu (35) ürünleri kendisi kullandığını, 22'si hediye ettiğini, 12 kişi ekonomik kazanç elde ettiğini ve 5 kişi ise sergilediğini ifade etmiştir.

Tablo 21

Kursiyerlerin Gelir Elde Etme Durumlarına Göre Dağılım

Ürünlerden Gelir Elde Etme Durumu	f	%
Evet	13	32,5
Hayır	27	67,5
Genel Toplam	40	100,0

Kursiyerlerin % 67,5 i ürünlerden gelir elde etmezken % 32,5 i gelir elde ettiğini ifade etmiştir. Gelir elde edenlere ise aylık ne kadar kazanç sağladıkları sorulmuştur. Kazanca ilişkin dağılım tablo 24'de yer almaktadır.

Tablo 22

Yaptıkların Ürünlerden Gelir Elde Eden Kursiyerlerin Aylık Kazancını Gösteren Dağılım

Aylık Kazanç Aralığı	f	%
200-300	3	25
300-400	6	50
400-500	3	25
500'den fazla	-	-
Genel Toplam	12	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerden 12'si ürünlerinden gelir elde ettiğini ifade etmiştir. Bu kursiyerlerin % 50' si aylık ortalama 300 ile 400 TL arasında kazanç elde etmektedir. % 25'i 200 ile 300 TL arasında, diğer % 25'i ise 400 ile 500 TL arasında

gelir elde etmektedir. Aylık olarak 500 TL den daha fazla kazanç elde eden kursiyer ise bulunmamaktadır.

4.6. Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursunun İçeriği ve İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 23

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursuna Severek Katılıp Katılmadıklarını Gösteren Dağılım

Kursa Severek Katılım Durumu	f	%
Evet	39	97,5
Hayır	-	-
Kısmen	1	2,5
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerden kursa severek katılıp katılmadıkları sorusuna cevap veren katılımcıların büyük çoğunluğu severek katıldıklarını bir kişi ise kısmen severek katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 24

Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Süresinin Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Sürenin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	22	55,0
Hayır	4	10,0
Kısmen	14	35,0
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerden % 55'i kurs programının süresini yeterli bulurken % 35'i kısmen yeterli bulmaktadır. % 10'luk kısmı süreyi yeterli bulmamaktadır.

Tablo 25

Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Yürütülmesinde Uygulanan Tekniklerin Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Uygulanan Tekniklerin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	34	85,0
Hayır	1	2,5
Kısmen	5	12,5
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerden % 85'i tekniklerin yeterli olduğunu, % 12,5' i kısmen yeterli olduğunu, 1 katılımcı ise tekniklerin yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 26

Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Yürütülmesinde Kullanılan Kaynakların Yeterliliğine İlişkin Dağılım

Kullanılan Kaynakların Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	29	72,5
Hayır	1	2,5
Kısmen	10	25,0
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerden % 72,5'i kullanılan kaynakların yeterli olduğunu, % 25'i kısmen yeterli olduğunu, 1 katılımcı ise kullanılan kaynakların yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 27

Kursiyerlerin Çanta Yapımında Karşılaştıkları Güçlükler Göre Dağılım

Kösele Çanta Yapımı Kursunda Karşılaşılan Güçlükler	f	%
Malzemenin pahalı olması	23	57,5
Araç gereçlerin zor temin edilmesi ve yetersizliği	10	25,0
Uzun süre deri tasarımı çalışmalarının el-kol yorgunluğu yaratması	6	15,0
Uygun atölye ortamının olmaması	1	2,5
Tasarım güçlüğü	-	-
Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin % 57,5'i çalışma yaparken malzemenin pahalı olması sorunuyla karşılaşırken, % 25'i araç gereçlerin zor temin edilmesi ve yetersizliğini sorun olarak görmektedir. % 15'lik kısmı ise uzun süre deri tasarımı çalışmalarının el-kol yorgunluğu yaratmasını bir sorun olarak görmektedir. Araştırmaya katılan 1 kişi ise uygun atölye ortamının olmamasını bir sorun olarak görürken, tasarım gücünün bir sorun olarak görülmemektedir. Bu bulgulardan hareketle kösele çanta yapımı sanatının yaşatılması ve yaygınlaştırılması adına malzemelerin ucuz ve kolay temin edilmesini sağlamak önemli bir adım olarak kabul edilmektedir.

Tablo 28

Kösele Çanta Yapımı Kurslarının Geliştirilmesi İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Dağılım

Geliştirmeye İlişkin Tavsiyeler	f	%
Kösele Çanta Yapımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanması	9	22,5
Yeterli teknik imkânların yaratılması	8	20,0
Kösele Çanta Yapımı kurslarının yaygınlaştırılması	21	52,5
Kösele Çanta Yapımı kurslarının kitle iletişim araçları ile tanıtılması	2	5,0
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin bu kursların geliştirilmesine ilişkin tavsiyeleri aşağıda yer alan seçenekler yardımıyla sorulmuştur. Araştırmaya katılan kursiyerlerden % 52,5'i "Kösele çanta yapımı kurslarının yaygınlaştırılmasının" kursları geliştireceğini düşünmekte, % 22,5'i "Kösele çanta yapımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanmasının" bu kursları geliştireceği kanaatini dile getirmektedir. Kursiyerlerden % 20'si "Yeterli teknik imkânların yaratılmasının" kursların geliştirileceğine katkı sunacağını düşünmekte, 2 kursiyer ise "Kösele çanta yapımı kurslarının kitle iletişim araçları ile tanıtılmasının" kösele çanta yapımı kursunun geliştirilmesine fayda sağlayacağı kanaatini paylaşmaktadır.

Tablo 29

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Amaçlarına Ulaşmada Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Programın Amaçlara Ulaşmada Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	38	95,0
Hayır	-	-
Kısmen	2	5,0
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin programın amaçlarına ulaşmada yeterli olup olmadığına ilişkin kanaatleri tüm katılımcılar için ulaştığı yönündedir. Katılımcılardan % 95'i yeterli olduğuna kanaat ederken, % 5'i ise kısmen yeterli olduğuna kanaat etmiştir.

Tablo 30

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının İçeriğinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Program İçeriğinin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	35	87,5
Hayır	-	-
Kısmen	5	12,5
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin programının içeriğinin yeterli olup olmadığına ilişkin kanaatleri tüm katılımcılar için yeterli olduğu yönündedir. Katılımcılardan % 87,5'i yeterli olduğuna kanaat ederken, % 12,5' i ise kısmen yeterli olduğuna kanaat etmiştir.

Tablo 31

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programında Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Öğretim Yöntemlerinin Yeterliliği	f	%
Evet	36	90,0
Hayır	-	-
Kısmen	4	10,0
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin kurs programında uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin kanaatleri tüm katılımcılar için yeterli olduğu yönündedir. Katılımcılardan % 90'ı yeterli olduğuna kanaat ederken, % 10'u ise kısmen yeterli olduğuna kanaat etmiştir.

Tablo 32

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursu Programının Uygulanmasında Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Kullanılan Araç- Gereçlerin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	30	75,0
Hayır	1	2,5
Kısmen	9	22,5
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin kurs programında kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğuna ilişkin görüşleri katılımcıların % 75'ini oluştururken, % 22,5'i kısmen yeterli olduğuna kanaat etmiştir. 1 katılımcı ise kullanılan araç-gereçlerin yeterli olmadığını düşünmektedir.

Tablo 33

Kursiyerlerin Kösele Çanta Yapımı Kursunda Uygulanan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterlilik Durumu	f	%
Evet	35	87,5
Hayır	-	-
Kısmen	5	12,5
Genel Toplam	40	100,0

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin kurs programında uygulanan değerlendirme ölçeklerinin yeterli olup olmadığına ilişkin kanaatleri tüm katılımcılar için yeterli olduğu yönündedir. Katılımcılardan % 87,5'i yeterli olduğuna kanaat ederken, % 12,5' i ise kısmen yeterli olduğuna kanaat etmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) arasında yer alan Kösele çanta yapımı dersinin kursa katılan kişilerin kişisel özellikleri ve kurs içeriği yönünden kanaatlerini gösteren araştırma yapılmıştır. BELMEK bünyesinde sürdürülen Kösele çanta yapımı kursuna katılan 40 kursiyerin yüz yüze mülakat tekniğiyle verileri toplanmış ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin tamamı kadınlar olmakla birlikte büyük çoğunluğu 45 yaş ve üzerindeki kursiyerlerden oluşmaktadır. Kursa katılanlar arasında genç nüfus olarak adlandırılan 15-24 yaş grubunda kursiyer bulunmamaktadır.

Kursiyerler genellikle il ve ilçe doğumlu olup büyük çoğunluğunu evli bireyler oluşturmaktadır. Eğitim seviyelerine göre incelendiğinde büyük çoğunluğu lisans mezunları ve lise mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların bir kısmının hobi amaçlı katılımını, bir kısmının meslek edinme ya da para kazanma amacıyla katılımını açıklamaktadır. Lisans mezunlarının çoğunluğu Boş vakitleri değerlendirmek amacıyla katılırken, lise mezunlarının büyük çoğunluğu aile ekonomisine katkı sağlamak amacıyla kurslara katılmaktadır.

Kösele çanta yapımı kursuna tamamının sevak katıldığı kursiyerlerin mesleki dağılımı incelendiğinde “diğer” seçeneğinin ön plana çıktığı bunun yanı sıra öğretmenlerinde kurslara katıldıkları görülmektedir.

Kursiyerlerin büyük bir kısmı BELMEK kurslarına boş vakitleri değerlendirmek amacıyla katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kursiyerler kösele çanta yapımı kursu hakkında bilgileri diğer kurslar esnasında öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bir kısmı ise yakın çevresi ve açılan sergiler vasıtasıyla haberdar olmuştur. Kitle iletişim araçlarının bu konuda yetersiz olduğu değerlendirilebilir.

Kösele çanta yapımı kursuna katılan katılımcıların büyük bir kısmı sadece 1 yıldır kurslara gittiğini ifade etmiştir, ancak 2 ve daha fazla yıl itibarıyla kurslara katılanlarda vardır.

Kursiyerler kösele çanta yapımı kursunda yaptığı ürünlerin tasarımını büyük ölçüde öğretici ile birlikte belirlemektedirler. Bu hususta öğreticilerin etkisinin büyük olduğu değerlendirilmektedir.

Kösele çanta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin büyük bir kısmı başka kurslara da katılmaktadır. Bu kursların başında “takı tasarımı”, “mefruşat”, “çini” , “ahşap boyama ”, “mozaik” , “el nakışı”, “giyim” kursları gelmektedir.

Kösele çanta yapımı kursunda en çok ham madde olarak kösele (vaketa) kullanılmakta ancak kursiyerler arasında suni deriyi tercih edenlerde bulunmaktadır. Kösele çanta yapımı sanatının hammaddesinin kösele olduğu söylenebilir. Kursiyerler hammaddelerini yurt içinde deri malzemeleri satan işyerlerinden temin etmektedir ancak en çok karşılaştıkları sıkıntılar arasında pahalı olmasını, zor temin edilmesi ve yetersizliğini göstermişlerdir. Kullanılan hammaddeler genel olarak uygulanacak model ve tekniğe göre seçilmektedir.

Kursiyerler deri sanatları kursunda, kullandıkları malzemelerin rengini seçerken genellikle öğreticiyle birlikte yaptıkları tasarımlara uygunluğuna dikkat ederek seçmektedirler.

Kösele çanta yapımı kursunda yapılan ürünlerle piyasada yapılan ürünler arasında benzerlik olduğuna kanaat eden kursiyer bulunmazken kursiyerlerin küçük bir bölümü kısmen benzerlik olduğunu ifade etmiştir. Benzerlik olmaması diğerlerinin ticari amaçlı kurslardan yapılanların ise büyük bölümün hobi amaçlı özgün ürünler olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Kurs kapsamında kursiyerlerin az bir kısmı para kazanmayı hedeflemekte ve aylık 500 TL’den daha az gelir elde etmektedirler.

Kursiyerler kösele çanta yapımı kursunun süresini, uygulanan teknikleri, yararlanılan kaynakları büyük ölçüde yeterli bulmaktadır. Kursiyerler büyük ölçüde eğitim programıyla amaçladıkları hedeflere ulaştıklarını, programın içeriğinin yeterli olduğunu, uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olduğunu, kurs programında kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu ve kursu değerlendirme ölçeğinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tüm bu bilgiler ışığında BELMEK kursları hakkında genelleme yapmak zor olsa da mevcut Kösele çanta yapımı kursunun iyi yönetildiği ve kursiyerlerin büyük bir memnuniyet içerisinde olduğu değerlendirilebilir. Kursiyerlere kursların daha da geliştirilmesi adına yapılması gereken faaliyetlerin neler olduğu yönündeki tavsiyeleri, “Kösele çanta yapımı kurslarının yaygınlaştırılması” ve “Kösele çanta yapımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdamın sağlanması” şeklinde olmuştur.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, ilgililere ve bu konuda yapılacak araştırmalara yön göstermesi amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Kösele anta yapımı kursuna katılan kursiyerlerin yaptıkları ürünleri tasarlarken kursun öğreticisi ile birlikte veya internette gördükleri çanta modellerinden esinlenerek tasarladıkları görülmüştür. Kursiyerlerin yaratıcılıklarını geliştirip özgün ürünler ortaya koymaları için “Tasarlama İlkeleri” adı altında bir kurs daha açılması ve bu kursu bitiren kursiyerlerin kösele çanta yapımı kursuna yönlendirilmeleri sağlanmalıdır. Böyle bir eğitim aldıktan sonra kursiyerlerin kendi tasarladıkları çantaları üretmelerine olanak sağlanmalıdır.
2. Kösele anta yapımı kursuna katılan kursiyerler malzemenin pahalı olması ve zor temin edilmesi konusunda sıkıntı çekmektedir. BELMEK tarafından, malzeme satan işyerleri ile işbirliği yaparak malzemelerin daha ucuz ve kolay temin edilmesi sağlanabilir.
3. Türk El Sanatlarının tanıtılması, geliştirilmesi ve bu mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için ilköğretim ve ortaöğretim müfredat programına “Türk El Sanatları” adı altında ders konulması gereklidir.
4. BELMEK gibi yetişkin eğitimi veren kursların sayısının artırılması ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Böylelikle ulaşım zorluğu çeken bir çok kişiye kurslara katılma imkanı verilmelidir.
5. Kösele anta yapımı kursunu bitiren kursiyerlere aile ekonomisine katkı sağlamaları ve deri çanta yapımını bir meslek haline getirmeleri için işverenlerle işbirliği içine girilmelidir.
6. BELMEK ‘in tanıtılması ve daha çok kişinin bu kurslardan haberdar olabilmesi için kitle iletişim araçları daha etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adalılar, A. (1984, Kasım). *Turizm kooperatiflerinde el sanatları*. I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akalın, S. , Yılıgör, A. & Seyhan, N. (1993). *Ayakkabıcılık terimleri sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi.
- Aker, M., & Bostancıoğlu, H. (1970). *Genel teknoloji*. Ankara: Güneş
- Aktan, O. (1989). *El Sanatları. bir sanayi üretim biçiminin Anadolu'daki tarihsel çerçevesi ve uygulama alanından bir kesit*. Ankara: Makro.
- Alkan, C., Doğan, H., & Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel.
- Alpaslan, S. A. (2003). *Tasarım*. İstanbul: Ya-pa.
- Altuntaş, Y. (1994, Kasım). *El sanatlarının dünü, bugünü ve sorunları*. Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2014). Belediye meslek edindirme kursları. <http://www.ankara.bel.tr/kulturel-hizmetler/belmek> sayfasından erişilmiştir.
- Arlı, M. (1990). *Köy el sanatları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi.
- Armağan, İ. (1992). *Sanat toplum bilimi*. İzmir: İleri.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Aydın, N. (1996). *Deri ev aksesuarları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A. (2010). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Pegem.
- Barışta, H. Ö. (1988). *Türk el sanatları*. Ankara. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Başlangıç, S. (1981, Kasım). *El sanatlarının dünü ve bugünü*. I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bilen, M. (2006). *Plandan uygulamaya öğretim*, Ankara: Anı.
- Büyükkaragöz, S. S. (1997). *Program geliştirme*. Konya: Öz Eğitim.
- Celep, C. (1995). *Halk eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Çiçek, R. (2010). *Ankara ili merkezinde üretilen deri çantaların incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dağtaş, L. (2007). *Anadolu'da dericilik*. İstanbul: Dönence.
- Daştan, M. (2012). *Konya ili merkezinde üretilen deri giyim aksesuarlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demirel, Ö. (2011a). *Öğretim İlke ve yöntemleri öğretme sanatı*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. (2011b). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö., & Ün, K. (1987). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Şafak.
- Doğan, T. (2003). *Öğretmen ve eğitim yöneticilerine rehber*, Ankara: Seçkin
- Erbay, M. (2000). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi
- Erbay, M. (2013). *Sanat eğitimi üzerine*. İstanbul: Beta
- Erkmen, B. (1986). *Ana Britannica genel kültür ansiklopedisi (7-11. cilt)*. İstanbul: Ana.
- Erkmen, B. (1992). *Temel Ana Britannica genel kültür ansiklopedisi (5. Cilt)*. İstanbul: Ana.
- Ertam, M.A. (2011). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi sanat ve meslek eğitimi kurslarında verilen deri aksesuarları dersinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Fidan, N., & Erden, M. (1987). *Kavramların öğretimi*. Çağdaş Eğitim.
- Filiz, S. B. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ekinoks
- Gökçesu, Z. (2002). *Deri teknikleri*. İstanbul: Yapa.

- Güler, M., & Alpaslan, E. (2008, Nisan). *Dericiliğin tarihsel gelişimi ve Kat'ı tekniği ile üretilen bazı ürünler*. I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güler, M., & Kamiloğlu, İ. (2008 Nisan). Türk Tarihinde derinin el sanatlarında kullanımı ve bazı deri yüzey süsleme teknikleri. I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güler, M., Akpınarlı, H.F., Soysaldı, A., Ülger, N., Balkanal, Z., Kurt, G., & Koçak, E.K. (2011). *Mengen el sanatları*. Ankara: Fırat
- Güneş, F. (1996). *Yetişkin eğitimi (Halk eğitimi)*. İstanbul: Ocak.
- Kalagenger, M. (2014). Kahramanmaraş halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı programının incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu kalkınma planı 2014-2018*. <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Katlı, T. (1998). İç anadolu bölgesi etnografya müzelerinde bulunan deri ürünlerin süsleme ve kompozisyon özellikleri üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, Y.K. (1985). *Türkiye'de yaygın eğitim*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı
- Kazu, İ. Y. (2012). *Eğitim bilimine giriş. Türk Eğitim Siteminde Mesleki ve Teknik Eğitim*. Taşpınar, M. (ed.), Ankara: Elhan.
- Kılıçkan, H. (2004). *Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk bezeme sanatı ve örnekleri*. İstanbul: İnkılap.
- Kınay, C. (1993). *Sanat tarihi*. Ankara: Kültür Bakanlığı
- Kıncal, R.Y. (2006). *Eğitim bilimine giriş*, Ankara: Nobel
- Kıncal, R.Y., Arıbaş, S. , Akbaba,S. , Şahin, Ç., Köse, E., Küçüköğlü, A., Yeşil, R., Taş, S. , & Tuncel, Z.A., (2011). *Eğitim bilimine giriş*, Kıncal, R.Y. (ed), Ankara: Grafiker
- Kurt, İ. (2000). *Yetişkin eğitimi*. Ankara: Nobel

- Kültür Bakanlığı. (1993). *Türk el sanatları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
- Lowe, J. (1985). *Dünyada yetişkin eğitime toplu bakış* (T.Oğuzkan, Çev.).Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2007). 17. Milli Eğitim Şurası Raporlar, Görüşmeler ve Kararlar. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2007). *Elde birleştirme teknikleri*. meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/ayakkabi/moduller/elde_birlestirme_teknik-leri.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2008). *Çanta tasarımı*. meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/ayakkabi/moduller/canta_tasarimi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012a). *Modül programları*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Kösele çanta*. 12 Ocak 2017 tarihinde http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kösele%20Çanta.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Murat, S. (2009). *Dünden bugüne İstanbul'da yaygın eğitim*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Onuk, T., Akpınarlı, F., Ortaç, S. & Alp, K.Ö. (1998). *İçel el sanatları*. Ankara: Kültür Bakanlığı
- Onuk, T., Akpınarlı, H.F., Ortaç, H.S. , Küçükkömürer, S. & Köklü, H. (2005). *Ankara ili el sanatları ve beslenme kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi
- Önal, G. (1984). İnsanlığın en eski sanatlarından: Dericilik. *Deri Dergisi*, 17(1), 7.
- Özdemir, M., & Kayabaşı, N. (2007). *Geçmişten günümüze dericilik*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Özen, M. (2008). *Sivas yöresi geleneksel el sanatları*. İstanbul: Kitabevi.
- Özer, B. (2004). *Kültür sanat mimarlık*. İstanbul: Yapı.
- Özkeçeci, İ., & Özkeçeci, Ş.B. (2014). *Türk sanatında tezhip*. İstanbul: Yazıgen.

- Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin iktisadi kalkınmadaki yeri ve önemi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. Ankara: Ürün.
- Öztürk, İ. (2003). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. İzmir: Dokuz Eylül.
- Sakaoğlu, N., & Akbayan, N. (2002). *Derinin Anadolu’da bin yıllık öyküsü*. İstanbul: Creative.
- Seçkinöz, M., Alpaslan, S. , Komsuoğlu, Ş., İmer, A., & Etike, S. (1986). *Süsleme resmi ve süsleme sanatları tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Serin, A.E. (2008). *Dericilik sektörü ve toplam kalite yönetimi*. Ankara: Asil.
- Sözen, M. (1998). *Geleneksel Türk el sanatları*. İstanbul: Hürriyet.
- Şeker, H., Görgeç, İ., Tuncel, İ., Alcı, B., Boykara, K., Küçüktepe, C. & Turan, H. (2012). *Eğitimde program geliştirme: Kavramlar yaklaşımlar*, Ankara: Anı.
- Şişman, A. (2011). *Sanata ve sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Literatür.
- Taşpınar, M. (1995, Haziran). *Mesleki ve teknik eğitimin kuramsal temelleri*. 1. Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Tav, F. (2013). *Bursa ilindeki deri giyim aksesuarlarından çanta ve kemerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tekin, Z. (1993). Osmanlı debbağhanelerinde kullanılan aletler ve dericilik tabirleri. *İlim ve Sanat Dergisi*, 51(37), 56.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türkoğlu, A. (1997). *99 soruda eğitime giriş*, İzmir: Memleket.
- Uğurlu, A. (1982 Kasım). *Güzel sanatlar perspektifinde el dokumacılığı*. 2. Ulusal El Sanatları Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi , İzmir.
- Uysal, S. , Ölmez, E. & Yılmaz, N.C. (2007). *Sanat tarihi*. İstanbul: MEB.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Alkım.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme (teori ve teknikler)*. Ankara: Alkım.
- Yakalı, T. (1981). *Deri teknolojileri (Ders Notları)*, Eskişehir: Eskişehir Üniversitesi.
- Yelmen, H. (2005). *Türk dericiliği 2400 yaşında*. İstanbul: Kesişim.

EKLER

Ek 1. Anket Soruları

Sayın Kursiyer

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dekoratif Ürünler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezinin gereği olarak hazırlanmıştır.

Bu anket Ankara ilindeki Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) Kösele Çanta Yapımı dersinin incelenmesi amacıyla, BELMEK kursiyerlerinin aldığı Kösele Çanta Yapımı dersi eğitimindeki programda kursiyerlere kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve alışkanlıkları belirlemeye yöneliktir.

Ankete vereceğiniz cevapların objektif olması Kösele Çanta Yapımı dersi programının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Katılımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Banu COŞKUN

1. Cinsiyetiniz?

- a) Kadın
- b) Erkek

2. Yaşınız?

- a) 15-24
- b) 25-34
- c) 35-44
- d) 45 yaş ve üzeri

3. Doğum yeriniz?

- a) İl
- b) İlçe
- c) Köy

4. Medeni durumunuz?

- a) Bekar
- b) Evli

5. Eğitim durumunuz?

- a) İlköğretim
- b) Ortaöğretim
- c) Lise
- d) Ön Lisans
- e) Lisans
- f) Yüksek Lisans

6. Mesleğiniz?

- a) Öğretmen
- b) Sağlık Mensubu
- c) Hukuk Mensubu
- d) Mühendis
- e) Serbest Meslek
- f) Diğer

7. BELMEK'e katılma amacınız nedir?

- a) Meslek edinmek
- b) Boş vakitleri değerlendirmek
- c) Aile ekonomisine katkı sağlamak
- d) Diğer

8. BELMEK'te eğitim veren diğer kurslara katıldınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

9. Cevabınız evet ise katıldığınız diğer kurslar nelerdir? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

a) Makine Nakışı	i) Tezhip – Hat	s) Mefruşat
b) El Nakışı	j) Minyatür	ş) Patchwork
c) Sim Sırma	k) Rölyef	t) Trikotaj
ç) İğne Oyası	l) Ahşap Rölyef	u) Ebru
d) Şiş Dantel	m) Taş Bebek	ü) Giyim
e) Tel Kırma	n) Takı Tasarımı	v) Seramik
f) Yorganlama	o) Gümüş İşlemeciliği	y) Mozaik
g) Ahşap Boyama	ö) Ev Ekonomisi (Yemek)	z) Çini
ğ) Kumaş Boyama	p) Dantel Anglez	w) Kilim
ı) İpek Pentur	r) Resim	x) El Örgücülüğü

10. Kösele çanta yapımı kursu hakkında nereden bilgi aldınız?

a) Açılan sergilerden	e) Afiş ve ilanlardan
b) Kitle İletişim Araçlarından (Radyo tv)	f) Katıldığım diğer kurslardan
c) Bilgisayar (İnternet)	g) Diğer
d) Yakın çevremden	

11. Kösele çanta yapımı kursuna kaç yıldır katılıyorsunuz?

- a) 1 yıl
- b) 2 yıl
- c) 3 yıl
- d) 4 yıl
- e) 5 yıl ve daha fazla

12. Kösele çanta yapımı kursunda en çok hangi hammaddeyi kullanıyorsunuz?

a) Suni deri	e) Rujan
b) Kösele (vaketa)	f) Glase
c) Sahtiyan	g) Davul derisi
d) Vidala	h) Zig
	ı) Nubuk- Süet

13. Kösele çanta yapımında kullandığınız malzemeleri nereden temin ediyorsunuz?
- Yurt dışından temin ediyorum
 - Yurt içinde deri malzemeleri satan işyerlerinden temin ediyorum
 - Kursa katıldığım yer temin ediyor
 - Yakın çevremden temin ediyorum.
14. Kösele çanta yapımı kursunda, kullandığınız malzemelerin rengini seçerken nelere dikkat ediyorsunuz?
- Kıyafete uygun olmasına
 - Modaya uygun olmasına
 - Kullanılan yere uygun olmasına
 - Hazır modele uygun olmasına
 - Tasarıma uygun olmasına
 - Hepsi
15. Kösele çanta yapımı kursunda, kullandığımız hammaddeleri neye göre seçiyorsunuz?
- Uygulayacağım modele göre
 - Uygulayacağım tekniğe göre
 - Kullanılacak yere göre.
16. Kösele çanta yapımı kursunda, yapılan çantalarda hangi teknikleri kullanıyorsunuz ?
(Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)
a) Aplikasyon tekniği	ı) Deri kesim bıçağı ile çizme tekniği
b) Kakma (gömme) tekniği	i) Baskı tekniği
c) Oyma (Kat'ı) tekniği	j) Kabartma ve ıslatarak şekil verme tekniği
d) Yapıştırma tekniği	k) Craftla süsleme tekniği
e) Delme tekniği	l) Boyama tekniği
f) Dikiş ve işleme tekniği	m) Transfer
g) Yakma tekniği	n) Diğer

17. Kösele çanta yapımı kursunda yaptığımız ürünlerin tasarımını nasıl tespit ediyorsunuz?

- a) Kendim tasarlıyorum
- b) Öğretici tasarlıyor
- c) Öğretici ile birlikte tasarlıyoruz
- d) Dergi/kitaplardan yararlanıyorum
- e) Daha önce yapılmış modellerden yararlanıyorum.
- f) Kitle iletişim araçlarından (tv)
- g) Bilgisayar (İnternet)
- h) Diğer

18. Kösele çanta yapımı kursunda en fazla üretilen ürünler nelerdir?(Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- a) Günlük çanta
- b) Spor çanta
- c) Fantezi çanta
- d) Seyahat çantası
- e) Cüzdan
- f) Çocuk çantası
- g) Plaj çantası
- h) Diğer

19. Kösele çanta yapımı kursunda yapılan ürünlerle piyasadaki ürünler arasında benzerlik var mıdır?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

20. Kösele çanta yapımı kursunda yaptığımız ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a) Hediye ediyorum
- b) Ekonomik kazanç sağlıyorum
- c) Sergiliyorum
- d) Kendim kullanıyorum

21. Kösele çanta yapımı kursunda yaptığımız ürünlerden gelir elde ediyor musunuz?

- a)Evet
- b)Hayır

22. Cevabınız evet ise; aylık kazancınız nedir?

- a) 200-300
- b) 300-400
- c) 400-500
- d) 500 'den fazla

23. Kösele çanta yapımı kursuna severek katılıyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

24. Kösele çanta yapımı kursunun süresi yeterli mi?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

25. Kösele çanta yapımı kursunda uygulanan teknikler yeterli mi?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

26. Kösele çanta yapımı kursunda yararlanılan kaynaklar yeterli mi?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

27. Kösele çanta yapımı kursunda karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

- a) Malzemenin pahalı olması
- b) Araç gereçlerin zor temin edilmesi ve yetersizliği
- c) Uzun süre deri tasarımı çalışmalarının el-kol yorgunluğu yaratması
- d) Uygun atölye ortamının olmaması
- e) Tasarım gücü

28. Kösele çanta yapımı kurslarının geliştirilmesi için yapılması gereken faaliyetler nelerdir?

- a) Kösele çanta yapımı kursundan mezun olanlara yeterli istihdam sağlanması
- b) Yeterli teknik imkanların yaratılması
- c) Kösele çanta yapımı kurslarının yaygınlaştırılması
- d) Kösele çanta yapımı kurslarının kitle iletişim araçları ile tanıtılması

29. Kösele çanta yapımı kursu programının amaçlarına ulaştınız mı?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

30. Kösele çanta yapımı kursunun programındaki içerik yeterli midir?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

31. Kösele çanta yapımı programında uygulanan öğretim yöntemleri yeterli midir?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

32. Kösele çanta yapımı kursunda kullanılan araç gereçler yeterli midir?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

33. Kösele çanta yapımı kursunda kullanılan değerlendirme ölçekleri yeterli midir?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

Ek 2. Gözlem Formu

GÖZLEM FORMU

Fotoğraf no: 1

Ürünün türü: Kol çantası

Ürünün boyutları:

Eni: 33 cm **Boyu :** 30 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Zımba makinesi, zımba, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, çarklı zımba, iğne, makas, kraft, deri kesim bıçağı, deri delme aleti.

Gereçler: Kösele deri, suni ince deri, mumlu ip, astar, aydınır kağıdı, toka, yapıştırıcı, fermuar, hareketli klipsler, astar, parlaticı.

Kullanılan teknik: Kesme tekniği, boyama tekniği, oyma tekniği, dikiş tekniği.

Kullanılan renkler: Açık taba rengi (kösele), pembe (suni deri).

Kompozisyon: Kare şeklinde bir kol çantasıdır. Çantanın yan körükleri yarım çarpı dikiş tekniğiyle dikilmiştir. Oymaların kapak kısmında elde dikiş tekniğiyle zincir işi kullanılmıştır. Alt pembe deri, çantanın ön kapak ve ön yüzeyine yapıştırılmıştır.

GÖZLEM FORMU

Ürünün türü: Sırt çantası

Ürünün boyutları:

Eni: 30 cm **Boyu :** 52 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Kösele deri

Gereçler: Zımba makinesi, zımba, mumlu ip, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, astar, çarklı zımba, iğne, aydınır kağıdı, makas, craft, toka, yapıştırıcı, fermuar, deri kesim bıçağı, deri delme aleti, hareketli klipler, astar, parlaticı, kilit.

Kullanılan teknik: Kesme tekniği, boyama tekniği, oyma tekniği, dikiş tekniği.

Kullanılan renkler: Açık taba rengi (kösele).

Kompozisyon: Armut şeklinde bir sırt çantasıdır. Sağ ve sol körukte çantanın genişlemesi için çıt çıt kullanılmıştır. Kol sapında ortadan ikiye açılan fermuar sistemi kullanılmıştır. Çantanın ön kapak kısmına desen, oyma tekniğiyle ve kraftla kabartma yapılmıştır. Yan körukler dikiş tekniğiyle ana gövdeye dikilmiştir.

GÖZLEM FORMU

Fotoğraf no: 3

Ürünün türü: Fantezi çanta

Ürünün boyutları:

Eni: 22 cm **Boyu :** 24 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Süet deri, boncuklar,

Gereçler: Zımba makinesi, zımba, mumlu ip, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, astar, çarklı zımba, iğne, aydinger kağıdı, makas, craft, toka, yapıştırıcı, deri kesim bıçağı, deri delme aleti, astar, zincir, mıknaş, köşe ayaklık, halka.

Kullanılan teknik: Kesme tekniğı, applike tekniğı, dikiş tekniğı.

Kullanılan renkler: Bordo süet deri.

Kompozisyon: Kare şeklinde bir kol çantasıdır. Çantanın kapak kısmına boncuklarla yapılan çalışma applike tekniğıyle eklenmiştir. Kapak kısmına mıknaş kullanılmıştır.

GÖZLEM FORMU

Fotoğraf no: 4

Ürünün türü: Kol çantası

Ürünün boyutları:

Eni: 26 cm **Boyu :** 18 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Kösele deri

Gereçler: Zımba makinesi, zımba, mumlu ip, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, astar, çarklı zımba, iğne, aydıngeç kağıdı, makas, craft, toka, yapıştırıcı, deri kesim bıçağı, deri delme aleti, astar, zincir, mknatıs, deri boyası, parlaticı, klips, toka.

Kullanılan teknik: Kesme tekniği, boyama tekniği, dikiş tekniği, elde dikiş tekniği, oyma tekniği, kabartma tekniği.

Kullanılan renkler: Bordo rengi ve taba rengi.

Kompozisyon: Dikdörtgen şeklinde bir kol çantasıdır. Köseleye kabartma tekniğiyle desen oluşturulmuştur. Kabartılan kısımlara şeffaf parlaticı kullanılmıştır. Desenin içinde kalan kısımlar bordo boyayla boyut kazandırılmıştır.

GÖZLEM FORMU

Fotoğraf no: 5

Ürünün türü: Kol çantası

Ürünün boyutları:

Eni: 17 cm **Boyu :** 19 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Kösele deri, makrome,

Gereçler: Zimba makinesi, zimba, mumlu ip, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, astar, çarklı zimba, iğne, aydınır kağıdı, makas, craft, toka, yapıştırıcı, deri kesim bıçağı, deri delme aleti, astar, klips, deri boyası, parlatıcı, linör, tırnak.

Kullanılan teknik: Kesme tekniği, boyama tekniği, dikiş tekniği, elde dikiş tekniği, oyma tekniği, kabartma tekniği.

Kullanılan renkler: Kahverengi.

Kompozisyon: Kare şeklinde bir kol çantasıdır. Yanlara çift körük kullanılmıştır. Kapak kısmına linörle kontur çizgisi yapıp kraftla şekil verilmiştir. Makrome örülmüş figürler dikiş tekniğiyle kapağın üstüne dikilerek monte edilmiştir. Geçmeli klips kullanılmıştır. Kahverengi deri boyasıyla tonlama yapılmıştır. Körüklere tırnak kullanılmıştır.

GÖZLEM FORMU

Fotoğraf no: 6

Ürünün türü: Kol çantası

Ürünün boyutları:

Eni: 43 cm **Boyu :** 18 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Kösele deri, makrome,

Gereçler: Zımba makinesi, zımba, mumlu ip, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, astar, çarklı zımba, iğne, aydıngeçer kağıdı, makas, kraft, toka, yapıştırıcı, deri kesim bıçağı, deri delme aleti, astar, klips, deri boyası, parlaticı, fermuar, portatif kordon, zincir.

Kullanılan teknik: Kesme tekniği, boyama tekniği, dikiş tekniği, oyma tekniği kakma tekniği.

Kullanılan renkler: Kahverengi.

Kompozisyon: Kare şeklinde bir kol çantasıdır. Yan körükler dikiş tekniğiyle birleştirilmiştir. Desen deriye oyma ve kakma tekniğiyle yapılmıştır.

GÖZLEM FORMU

Fotoğraf no: 7

Ürünün türü: Kol çantası

Ürünün boyutları:

Eni: 43 cm **Boyu :** 18 cm

Kullanılan malzeme:

Araçlar: Kösele deri, makrome,

Gereçler: Zımba makinesi, zımba, mumlu ip, maket bıçağı, çelik cetvel, kurşun kalem, astar, çarklı zımba, iğne, aydinger kağıdı, makas, kraft, toka, yapıştırıcı, deri kesim bıçağı, deri delme aleti, astar, klips, deri boyası, parlaticı, fermuar, portatif kordon, zincir.

Kullanılan teknik: Kesme tekniği, boyama tekniği, dikiş tekniği, oyma tekniği, kakma tekniği.

Kullanılan renkler: Kahverengi.

Kompozisyon: Silindir şeklinde bir kol çantasıdır. Yan körükler yarım çarpı tekniğiyle birleştirilmiştir. Desen deriye oyma ve kakma tekniğiyle yapılmıştır.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..